EREN DİZ

GENÇLİĞİN O YAKICI MEVSİMİ

ATASÜ

♥can
roman

ERENDİZ ATASÜ

GENÇLİĞİN O YAKICI MEVSİMİ

© 2014, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1-2. basım: Bilgi Yayınevi (1999-2000)
Can Yayınları'nda 1. basım: Eylül 2014, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Faruk Duman

Düzelti: Aylin Samancı
Mizanpaj: Gülay Yıldız, Bahar Kuru Yerek, Serap Bertay

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3
Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul
Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2324-7

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

ERENDİZ ATASÜ

GENÇLİĞİN O YAKICI MEVSİMİ

ROMAN

can

Erendiz Atasü'nün Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Dün ve Ferda, 2013

ERENDİZ ATASÜ, 1947'de Ankara'da doğdu. 1968'de Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı fakültede uzun yıllar öğretim üyesi olarak çalıştıktan sonra 1997'de Farmakognozi profesörlüğünden emekliye ayrıldı. Öyküleri, 1981'den bu yana, *Sanat Edebiyat'81*, *Düşün*, *Çağdaş Türk Dili*, *Varlık*; deneme, inceleme ve makaleleri *Saçak*, *Çağdaş Türk Dili*, *Cumhuriyet Kitap*, *Radikal Kitap*, *Varlık*, *Papirüs* gibi dergiler ile *Cumhuriyet* ve *Aydınlık* gazetelerinde yayımlanmış ve yayımlanmaktadır. *Dağın Öteki Yüzü* adlı romanı İngilizceye (2000), *Lanetliler* Almancaya (2004), *Bir Yaşdönümü Rüyası* Yunancaya (2005), İngilizceye (2013) çevrilip yayımlanmıştır. Atasü'nün bazı öyküleri İngiltere, ABD, Fransa, Almanya, Hollanda, İsviçre, İtalya, Çek Cumhuriyeti ve Hırvatistan'da yayımlanan öykü antolojilerinde yer almıştır. Eserleri: *Kadınlar da Vardır* (1982, Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü), *Lanetliler* (1985), *Dullara Yas Yakışır* (1988), *Onunla Güzeldim* (1992), *Dağın Öteki Yüzü* (1996, Orhan Kemal Roman Ödülü), *Taş Üstüne Gül Oyması* (1997, Yunus Nadi Öykü Ödülü; 1998, Haldun Taner Öykü Ödülü), *Uçu* (1998), *Gençliğin O Yakıcı Mevsimi* (1999), *Benim Yazarlarım* (2000), *Kadınlığım, Yazarlarım, Yurdum* (2001), *Bir Yaşdönümü Rüyası* (2002), *İmgelerin İzi* (2003), *Kavram ve Slogan* (2004), *Açık Oturumlar Çağı* (2006), *İncir Ağacının Ölümü* (2008), *Düşünce Sefaletinin Kıskacında* (2008), *Bilinçli Beden Arasındaki Uzaklık* (2009), *Hayatın En Mutlu An'ı* (2011, Yunus Nadi Öykü Ödülü; 2010, Dünya Kitap Yılın Telif Kitabı Ödülü), *Güneş Saygılı'nın Gerçek Yaşamı* (2011), *Dün ve Ferda* (2013).

Eskiden bahar geldiğinde O'nu anımsardım... Taze oksijen kokusunu içime her çekişimde O'nun kokusu tüterdi burun deliklerimde. Ilık havanın titreşimi O'nun dokunuşunu uyandırırdı tenimde.

Sonra....

Bahar geldi ve ben bir zamanlar O'nu anımsadığımı anımsadım. Anladım, gençliğim bitmişti...

Buz Kristali

1985

Var mı böyle bir zaman, adı "şimdi" olan?

1985 baharında bir öğleüzeri, yeni bir tensel deneyime yöneliyor. Taze sulanmış toprak kokusu bahçelerden uçuşup taşıtın aralık camından süzülüyor. Geçmiş ürperiyor kokuda, renk iplikçiği ebruda, yitirişin anısı umutta nasıl titreşirse, öyle. Ürperen tenidir... Ayırdında değil.

"Şimdi"ye güzelce yerleşmiş, geleceğe koşuyor. Başını kaldırıp dışarıya bakmasa, yanılsama sürecek. Ama bakıyor!

"Şimdi" tuz buz!

Görüntünün darbesi onu apansız ânın dışına fırlatıyor.

İşte orda, kaldırımda duruyor! Aracın camında belirip kaybolan erkek sureti, otomobildeki kadının uyarılmış algısına ayrıntılarını açık ediveren! O! On yıl önceki haliyle!

Geçmişle gelecek koşut aynalar mıdır, onlardan yansıyan ışıkların kesişme noktası mıdır "şimdi", oyalanıp durduğum oynak odak!

Nasıl da O, hâlâ belirsizliğe indirgeyebiliyor beni!

(Mutlak etkiden söz etmek yanlış. O'nu farklı koşullarda gördüğünü düşle.)

"Şimdi"ye güvenli bir araca, evlilik sevecenliğine kurulmuş, geleceğe koşuyordu kadın. Kaldırımda eski sevgilisini gördü. Garip, aradan geçen on yıl sanki adama dokunmamıştı. Lacivert takımlar bile eskimemiş miydi? İlginç, yanındaki kız kendisine benziyordu. Unutulmamış mıydı? Yoksa, benzeşen gövdelere mi çekiliyordu adam! Kim bilir! Demek hâlâ yaşamını yoluna koyamamıştı. Eski sevgili, bıraktığım ruh ortamındasın! Biraz büyüsene! Kızlarla mahalle aralarında el ele dolaşmak için yaşın geçkin değil mi?

Kadın yerçekiminden kurtulmuş uçuyordu. Yeni sevgiliyle paylaşılan coşku buzul-geçmişi eritmiş, geleceği ılık, buğulu imgelere dönüştürmüştü. Birden O'nu gördü! Eski sevgilisini. İçi sızladı. Ne kadar da yakışıklıydı! Tıpkı on yıl önceki gibi. Nasıl da âşıktı O'na bir zamanlar... Gövdesini nasıl da acıyla oyan bir hasret tüneliyle bağlıydı tüm varlığı adamın varlığına... Yolları çoktan ayrılmıştı. Ve işte şimdi, kırk yaş belirmişken ufukta, başka bir adama âşıktı. Eski sevgiliyse bir genç kızla dolaşıyordu. Kim bilir, belki O da boşanmıştı. İçi bir kez daha ve başka bir tınıyla sızladı. Artık ikisinin birlikteliği için çok geçti. Yüreğinin ta derininden O'nun mutlu olmasını diledi.

Hayır, kadın ne evliydi, ne âşık. Yalnızdı, geçmişin ve geleceğin farkındaydı. Çantasındaki boşanma ilamının tarihi henüz yeniydi ve gövdesini keşfe çıkmıştı. Okşanmak, nazlandırılmak istiyor, bedeni kabarıyor genişliyordu. Yüzü olmayan bir erkek gövdesini özlüyordu.

Ve O'na rastladı. Birinci darbe! Birkaç ay önce gördüğünde, adam yaşlanmış gibiydi, yüzü sarkmış ve sararmış. Oysa şimdi geçmişteki benliğine bürünüp de çıkıyordu karşısına! Aynı lacivert takım elbise, aynı duruş, cömert gülümseyişle dolan kara bıyıklar... Ve fark ediyor yanındakini! İkinci darbe! Kendisi duruyor orda. On yıl önceki

haliyle! Daha ince bir kendisi, saçları omuzlarında, balık etinde, akça pakça bir kız... El ele yürüyüşe çıkmış bir çift. Üçüncü darbe! Erkek iri ve esmer eline almış kızın elini, parmaklarını kelepçe gibi geçirmiş kızın parmaklarının arasına. Kendi elini de tıpkı böyle sıkardı... Derilerinin birbirine dokunan yüzeyleri genişlerdi böylece; gerçekleşmeyen öbür büyük dokunuşun yerini tutardı... Tutar mıydı?.. Ellerin kösnüsü... kendi eline özgü sanmıştı bunca yıldır, teninin çağrısına yanıt ya da ona, tenine özgü bir güzelleme... birçok kıvraklığı anımsayışta bağışlatabilen...

Sevgileri mum ışığıyla bezenmiş sofralardan, uzak sahil kasabalarında ay ışığı öpüşlerinden yoksun kalmıştı. Öylesine gündelik yaşantıyla iç içe, öylesine her gün kullanılan eşyanın arasında, yürünen sokaklarda, bildik ev içlerinde akıp gitmişti ki... İlişkiye garip bir gerçeklik kazandırmıştı ard düzlemin sıradanlığı. Evinin asansörü, konuk odasındaki pembe koltuk, erkeğin işyerindeki sarsak maroken iskemle yakınlıklarının tanığı olmuştu. Onlara baka baka birbirlerini anımsamadan yaşamayı öğrenmişlerdi. İlişkileri işte orda, o eşyalar gibi elle tutulur, o sokaklar gibi yaşamanın parçası ve onlar kadar sessiz ve unutulmuş durup duruyordu.

Oysa, yalnızca bir davranış biçimiymiş, kocaman esmer eldeki şefkat ve kösnü!.. Tıpkı adama yönelik kendi varlığının da bir yineleniş olması gibi. Hepsi bu.

Anılar ve beklentiler arasında tuzakta mıydı? Bedenindeki bollaşma duruvermişti taksi camına çarpan görüntünün ardından! Hemen değil, birkaç dakika sürmüştü "şimdi"ye geri dönebilmesi. Söndü, daraldı, küçüldü, çekti sanki yüzeyleri... Damarları büzüştü, bedeninin oylumu ufaldı. Canlı özü boşalmış da atılıvermiş bir kabuk gibiydi, gizilgücünü yitirmiş...

İşte o zaman o ağrılı isteği ayrımsadı, bacaklarının

arasından yukarıya, karnına doğru sokulan... Toprağı zahmetle yaran bir kömür tüneli gibi kıvrılarak derinleşiyor ve sonra bir noktada, gizil ısıyla yüklü boğucu yarık ani bir dönüşüme uğruyor, duru bir oluşuma başkalaşıyordu.

İçin için tüten kömür tüneliyle buz kristali arasına sıkışmıştı.

(Yeni ten serüveninden vaz mı geçtin, rastlantıyı ardına atıp yolunu sürdürdün mü?)

Tünelde

1982

Oyuk belki de varlığında hep saklıydı. Hasret uğultulu bir rüzgâr gibi doldurunca boşluğu, ancak ayrımsayabiliyordu. Rüzgârla gelen anı-görüntüler...

Evliliğinin dokunmasız günlerinde O'nu yeniden özlemeye koyulmuştu. Hayır, tam da öyle değil.

Mutluyken anımsamazdı adamı. Yıllarca aynı hastanenin farklı servislerinde çalışıp birbirlerinin yoluna hiç çıkmamaları ilginç değil miydi, oysa eskiden, birbirlerini düşlerken, ne sık rastlaşırlardı! Gövdeleri, sıradan devinimlerin aracılığıyla birbirine çeken ya da ters yönlere iten bir iletişim/iletişimsizlik gücü mü vardı, beş duyuyla sezilemeyen?.. Arada sırada aklına düşse de eski sevgili, eş dost sofralarında karşılaşsalar da duyguları ürpermezdi. Adamı ussal çözümlemeden geçirmiş, tanılamış, anısını belleğindeki diğer erkek yüzlerinin arasına yerleştirmişti. Pek öyle değil. Bu yüzün bir gövdesi vardı. Gene de... bellekte etkisiz konumdaydı adamdan kalan.

1982 ilkbaharında bir gün rastlaştılar. Kadın arkadaşça gülümsedi. Fethi selamı alamadı, kadına hasret ve yeis dolu bir yüzle uzun uzun baktı. Kadın sarsıldı. Bunu beklemiyordu. Eski sevgiliyle ilişkisi belleğinde şimşek olup gövdesinde çaktı. Evliliğinin renksiz bir günündey-

di, birden gönendi. Rastlaşmanın üstünde sonradan pek düşünmedi.

Hasret başka bir nedenle gelip yerleşecekti, bambaşka bir nedenle...

1978

Bahar toprağının yumuşak dokunuşunu çıplak ayağında duyumsuyor. Güneşi emmiş yeryüzü... Sevinçli duyum tabanlarından tırmanıyor. Ansızın O'nu düşünüyor –insan gövdesinin duruşunu görmeden de, nasıl bilebilirse, o garip beden bilinciyle ayrımsıyor– O da sever çıplak ve ılık toprağa basmayı, yağmurda ıslanmayı sevdiği gibi. Oysa hiç konuşulmadı aralarında. Işıltılı bereket gibi yağıyor aydınlık. Gözlerini yumup yüzünü güneşe çeviriyor, Fethi'nin güleç yüzü esmer güneşler gibi doğuyor gözkapaklarında.

Kırda bir bahar günü. Kadın mutludur, kocasının yanında. Yeni evli. Evlendiği erkeği seviyor. Görüyor, kocasının teni ne yağmurdan etkilenir ne güneşli esintiden. Henüz hiçbir eksiklik duymuyor; özlem oyukları doygun...

Adamın anısı bir parıltı gibi yalazlanıp sönüyor.

(Fethi'yle aranda yinelenen titreşimin "şimde"siz kalışı arkadaşa bağlılık yüzünden mi? Ne de olsa üçünüz dosttunuz: sen, kocan, Fethi. Yoksa başka sakınımlar da mı var? Acının anısı belki?)

Eşikte

1976

1976'nın soğuk bir kış sabahında Kızılay'da dolmuş bekliyordu, paltosuna büzülmüş. Acının duygularını dağlayıp taşan şiddeti, derisini soğuk bir kalıp gibi sıkıştırıyordu. Ruh durumunu aşmaya savaşan direncin bilincinde değildi henüz. Durakta sessiz, üşümüş, durgun bekleşen insanlara ulaşan dikkatinin... Hiçbirini tanımıyordu. Varlığının küçük ve dışsal bölümünün dolmuş beklediğini, asıl kendisinin özlediğini, umut etmekten korkarak düşlediğini bilmiyordu kimse. Asal yaşama dokunup, asal gerçeği görüp, ateşi ilk kez tanıyan çocuk gibi, gözleri kamaşmış, elleri yanık ama biraz büyümüş, ürkek, kimsesiz ve üşümüş kalakaldığını, geçici uğraşlar içinde...

Peki ya onlar? Paltolarına saklanmış, kapanmış onlar? Gezegenler gibi birbirinden uzak, yalnız soğuk uzayda, ellerinde evrak çantaları... Her paltonun içinde, kim bilir ne anılar ve düşler, ne umutlar ve umarsızlıklar birikmişti, gizli kahramanlıklar! Anladı ki sıradan yaşanmış bir hayat yoktu.

1976'nın gecikmiş baharında serin bir gün. Az önce muayene olduğu poliklinikten çıkıyor. Çekingen mevsimi kokluyor... Filizî bir parıltı vuruyordu ürkek tomurcuklardan. Birden belirip hemen kaybolan iyimserlikler-

den biri doğuverdi içinde. Geçiyor... Sıklaşmıştı iyimserlik anları. Bahar geliyor, O'nun kokusunu getirse de, özlem dayanılmaz değil. Yaşanmışlığın tadı acının içinden süzülen balsı bir özsuyu gibi doluyor bilincine.

Sağlığını pek umursamıyor. Sanki yumurtalığındaki kist gövdesinin parçası değil ve ameliyat kendi bedenine uygulanmayacak. Gövdesi tek bir gerçeği yaşıyor, yoksunluğu. Ve yenilerde yoksunluktan özgürleşmeyi. Perde indi... Kurtuldum... hep sürmesini dilediğim acıdan...

Kapanan yalnızca birinci perdedir. Bilmiyor.

Nasıl oldu da beş günlük bir... ne ad verilebilir... ilişki... ömrümün iki buçuk yılını kaplayabildi?..

Yoğunluğu azalsa da, koyu rengini yitirmeyen mürekkep lekesi gibi dalga dalga yayıldı günlerime, aylarıma... Nasıl oldu?

1975

İlkbahar... İki "darbe" arasının doruk noktası! Henüz "Birinci Milliyetçi Cephe" hükümeti kurulmamış.

Henüz çöküşe giden eğik düzleme adım atılmamış. Üstünde yaşadığımız gezegenin iki kutbu belirgin. Sözle anlam çakışmıyor, doğru; ancak sözcüğün amaçladığı anlam belli, şifre gibi. Tanımlar keskin ve fazlaca kesin. Sözün çeşit çeşit yorumlanabileceğinin savlandığı, anlam çoğulluğundan dem vurulurken, anlamın yitip gittiği kargaşa henüz on beş-yirmi yıl ötede. Hayatı ikiye yarmak tüm kavramları iki zıt kümede toplamak mümkün görülüyor... Böylesi bölünme can acıtmaz mı? Acıtsa da dayanmak gerek, diye düşünülüyor, "doğru" yanda bulunabilmek için.

Gençlerin umutlu olduğu henüz masum bir ülkedeyiz. '60'ların başından yankılanan özgürlük esintisi pek uzak değil; '68 ise pek yakın. Vicdanı besleyen atardamarlar henüz pıhtılarla tıkanmamış. Ne güneydoğudaki çatışma başlamış, ne namı "kahraman" olan ilde komşu komşuya kıymış, ne Sivas yangını ateşten ve utançtan bir lanet gibi yolları kesmiş. "Ölüler" deyince, işgal donanması gibi ufku kapatmış yabancı bir filoyu lanetlerken vurulanlar geliyor akla... ve darağacında sallanan üç yiğit... ve dağlarda vurulmuş kahramanlar...

Kahramanlara aç bir ülke burası. Doyamadan ayrıldı "kahraman"ından... Yalnız elli yedi yaşındaydı öldüğünde ülkeyi küllerinden, yıkıntılardan doğuran... Gençler kendilerini kurtuluş ve kuruluşun ardılı sayıyorlar, Anka kuşu ülkelerinin serüvenini eksik buluyorlar. Devrime ve kahramanlara inanıyorlar, devrimin nasıl gerçekleşeceğini tam da kestiremiyorlar ama çabalıyorlar.

Bakın, bakın, onları görebiliyor musunuz? Nasıl da harıl harıl çalışıyorlar! Tam şurda, Kızılay'dan Cebeci'ye uzanan Ziya Gökalp Caddesi'nin yay çizdiği noktadaki gri apartman, ikinci kat, geniş balkonlu daire. Caddenin ucundan günbatımı doğuverirdi, kimi akşamlar balkonda bira içerken. Teksir makinesi, kâğıt yığınları, harmanlama, zarflama, pullama, adres yazma... Her şeyi elleriyle yapıyorlar, ürün kaldıran köylüler gibi türkü söylüyorlar. Yeni büyücülük araçlarıyla "bilgisayar", "iletişim ağı" gibi terimlerle henüz tanışıyorlar. Yaşları yirmi ila otuz beş arasında değişiyor. İşleri üniversitede doktora ya da uzmanlık öğrenciliği. '70'lerin deyimiyle "asistanlık". İlk "darbe"nin sınavından geçmişler var aralarında, acılaşmamışlar; ne saflıklarını yitirmişler, ne ümit etme yetilerini. Paranın henüz hor görülebildiği, zekânın bilgi ve dürüstlükle ilişkisi ölçüsünde değerlendiği, çalışmanın ve dayanışmanın erdem sayıldığı, açıkgözlerin ve açgözlülerin ayıplanabildiği bir ortamda yaşıyorlar. Her sabah kentin orta halli ve yoksul semtlerinden fakültelerine, akşamüstleri yeni bir asistan örgütlenmesinin altyapısını oluşturdukları meslek odasına koşuyorlar. Gerçekten de inanıyorlar özgür bir üniversite yaratabileceklerine!

(Hiçbir dönemde masum değildi bu ülke; en azından bizlerin yaşam süresinde. Asistan derneğinin kuruluşu bir vahaydı, çölsü yaşamın kıyısında. Anımsayışını vahadan çöle kaydırırsan, tanırsın yozluğu. Çalıştığın klinikte bile. Anımsa, şefiniz o ince, eşitlikçi, özgürlükçü

görünümünün altında ne yaman bir satraptı! Amansızca sömürürdü hasta yakınlarını! Nasıl üzülmüştün orda!)

Ve nasıl direnmiştim! Asistan derneği olmasaydı direnebilir miydim? İnsan sağlığının meta durumundan kurtarılabileceğine yürekten inanmıştım.

Kendine özel bir ortamdı meslek odası, sol siyaseti aşardı canlılığı. Bir gizemi vardı, imeceden öte. Yârenlere kucak açmış Bektaşi tekkesi... Derdi olan söyler, yürekten dinleyen kulaklar bulurdu. Düşünceye dalmak isteyen dilediğince kaybolabilirdi kendi içinde. Kimi akşam halay çekilirdi, bir kadeh gezerdi elden ele. Türkü uçuşurdu dillerde. İş ellerde ağırlaşmazdı.

(Bütün küçük hırslar ve iktidar çekişmeleri orda da vardı.)

Hayır, '75 ilkbaharında yoktu. Sonra başgösterdi çatlaklar. Milliyetçi Cephe'nin basıncı üstümüze yüklendikçe.

(Bellek yanılgılarla sakattır ve düşlem onun koltuk değneğidir. Meslek odası güzeldi, gizemliydi senin için... Çünkü... asıl meseleye gelsene!)

Hasret çatal çatal, susuzluktan yarılmış Orta Anadolu toprağı gibi, kıyılara vurdukça, acısından arınır mıydı? Karadeniz, Ege türkülerini severlerdi. Hangi kavuşmaydı yaşanan? Ezginin altında yatan?.. Dip dalga gibi, ten kıpırdardı.

Koku... Onun benim için belirgin ama tanımsız bir kokusu vardı. Aşkın başlayacağı kıyılarda dolaşılıyordu. Ama kiminle? Yoldaşlıktan kardeşliğe, erildişil çakımlarına dönüşüveren ilişkiler... Dokunmanın alevli sınavından geçmemiş duygular ve çekimler yanılsamalarla bezenmişti. Kadınlar ve erkekler eşittiler bu düşte. Gövdelerinin geçmişten sürüp taşıdığı önyargıları unutabilir, siyasi inançlarına ve gelecek düşlerine uygun eşitlikçi ilişkiler hayal edebilirlerdi. "Kahraman" imgesinin grup-

taki genç kadınlar üstünde doğrudan etkisi mi vardı? Ruhu sıradanlık tezgâhında dokunmuş bir erkek gövdesini sevemezlerdi. Kadın erkek sayısal denkliğine karşın duygusal denge sık sık bozuluyor, söze dökülmeyen gerginlikler beliriyordu, kadınlar mıknatısa çekilir gibi birkaç erkeğe yöneliyorlardı.

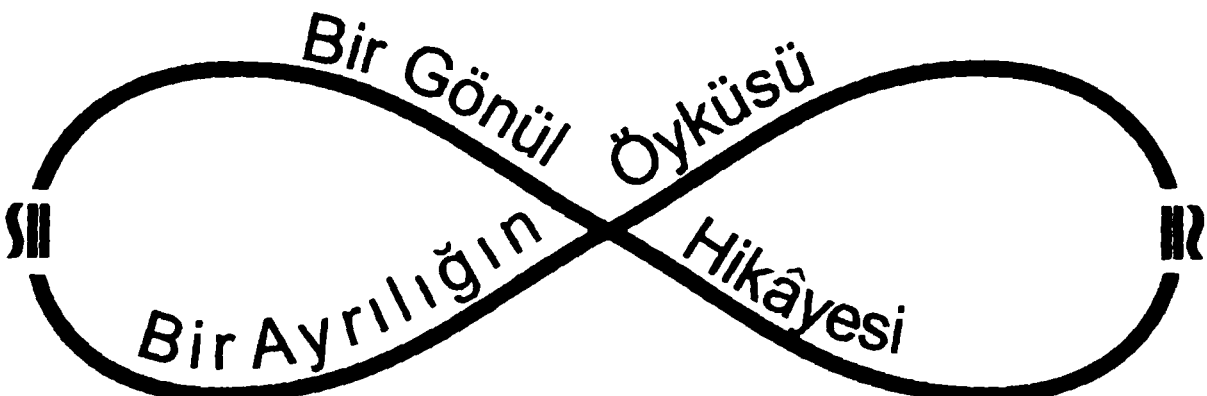
(Kahramanların ne çocuksu yanılgıları ne özseverlikleri üstüne düşünürdünüz.)

Başkalarının sorumluluğunu duyan, onurlu erkeklere hayrandık. Aşkın nasıl bir ikili bencillik olduğunu bilmiyorduk. Diğerlerini düşünen erkeklerin bizi duygusal ilişkilerde nasıl yalnız bırakabileceklerini... Gönülleri bizden geçince, sorumluluklarını nasıl mazeret diye kullanabileceklerini bilmiyorduk. Duygularımın ve gövdemin O'na yönelişi diğer tüm yaşantıların altında uzanıyordu, derindeki tünel gibi.

(Darbeden sonra, derneğin izi bile kalmadı; dostluklar topallayarak sürdü... mü?)

Kimimiz sıkıyönetimce kovuşturuldu, kimimiz üniversiteden uzaklaştırıldı. Kimimiz aç kaldı, kimimiz boncuk üretip sattı, kimimiz işportacılık yaptı. Kurumda kalanlarımız yalıtılmış yaşamlar sürdü, pisliğe bulaşmamaya çabalayarak. Hiçbirimiz pes etmedik. Tek bir Faust çıktı aramızdan, ruhunu yükselen değerlere satan! Asistan derneğindeki güzellik yanılsama değildi! Yüreğimizin çocuksu çekirdeğini bozulmadan her koşulda koruyabildik. Yaşam hepimizi bir başka köşeye savurmuşsa da, yıllar geçse ve karşılaşmasak da, ortak düşlerine ihanet etmeyenlerin emeği birleştiriyor bizi.

Gene de diğer yaşantıların ayrıntıları ve sınır çizgileri siliniyor, deneyimler yaprak yaprak, pul pul düşüp uzaklaşıyor, geriye en altta uzanan o yalın ve derin tünel kalıyor.

Bir Gönül Öyküsü
Bir Ayrılığın Hikâyesi

Öngün	=	Kıvılcım
İlk gün	=	Diş yarası
İkinci gün	=	Dil yarası
Üçüncü gün	=	Sevişme duygusu
Dördüncü gün	=	Kırık bebek
Beşinci gün	=	Ayrılık
Ertesi		.....

Öngün

AyşeAysu ile Fethi birbirlerini ilk kez fakülte binasının sarmal çizen merdivenlerinde gördüler. Biri iniyor, öbürü çıkıyordu. Erkek: Boylu boslu, güleç yüzü esmer bir güneş. Kadın: Yüzü yuvarlak, gövde çizgileri yumuşak. Kısacık eteğinden heykelsi bacakları görünüyor.

AyşeAysu güleç tene, Fethi pürüzsüz tene çekiliyor; mermersi ve ipeksi.

Ayşe birden tatlı bir dirilişle acıyan göğüslerinin ayırdına varıyor.

Duyumsuyor çalkantıyı, derindeki dipsiz ve devinimsiz sessizliği kıpırdatan. Tepeleri yalayan rüzgâr vadide tatlı bir uğultuyla yankılanıyor, sarsan deprem fısıltı gibi hoş bir ürpertiyle dolaşıyordu kulak arkalarından enseye doğru. Rüzgâr kasırgaya şiddetlenince... Çöküyordu yeryüzü... Yollar kapanıyordu...

Ertesi

Parmak uçları göğüslerinde sertlikler keşfetmeye başlayınca telaşlandı. Kimse inandıramıyordu Aysu'yu, meme dokusunun urlaşmadığına. Kuruntu... Gereksiz... Kasığındaki kisti hiç önemsemeyip göğüsleri için kaygı-

lanmanın akıldışılığını kabulleniyor, engelleyemiyordu.

Sonuçta hastalandığına karar verdi ve psikiyatrideki arkadaşlarından birine açıldı.

1977

Dr. Tomris, Dr. Aysu'yu dikkatle dinliyordu. Mesleksel bir yüz anlamıydı bu, hekim gömleği gibi gövdeye eklenen önemli bir ayrıntı.

Dr. Tomris derin dikkatini bir türlü Dr. Aysu'nun kuruntu hastalığına yöneltemiyordu. Zihni iki mekâna sıkışmıştı. Aysu'nun sözleri ana mekânın çevresinde dolanan dar bir koridordu, Tomris oraya sığamıyordu bir türlü.

Gerçek bir psikiyatristin hastaya hem içten hem dıştan bakabilmesi gerekti. Aysu gerçek bir hasta değildi; çünkü hastalandığının bilincindeydi.

* * *

Hep böyle oluyordu. Her şey unutulmuşken, içinde apansız dikleşen bir uyanış varlığını temellerinden sarsıyordu. Göğüsleri acıyordu; şişkin, gergin ve alevliydiler.

Tuvalete girip kapıyı içerden kilitledi. Hekim gömleğinin düğmelerini çözdü, memelerinin aynadaki yansısına baktı. Onun esmer ve büyük elleri göğüslerinin üstündeydi. Duyum, teninden tüm gövdesine yayıldı dalga dalga, iliklerine ulaştı. Gerginlik ve acı hafiflemişti. Ellerini soğuk suya daldırıp memelerinin üstüne koydu ve çekti.

Pembe beyaz küçük iki yarıküre. Yansı mermersi, heykelsi duruyordu. Derinin altındakini ayna göremiyordu.

Göğüsleri küçük diye biraz mahcuptu.
Bak, nasıl da minicikler...

Çok güzeller, taş gibi memelerin var.

"Taş gibi"... İlk duyduğunda itilmişti Aysu. Canlı dokunun maddeye indirgenmesi: Tok dokunuşu böyle tanımlıyordu, erkek. Demek, tıpkı ayna gibi, derinin altında kopan fırtınayı hissedemiyordu. Sonradan, sıradan ve irkiltici söylem, kadına yakın, sıcak geldi; çünkü içtendi ve içten köklenen amansız bir gereksinimi dile getiriyordu. Erkek kendi gövdesinde tutuşan, çeliği korlaştıran ve durmadan çevresine kıvılcımlar saçan harlı ateşin şiddetinden fark edemiyordu öteki tendeki yaşam gelgitlerini. Aysu'yu ürküten, canını yakan ve Ayşe'yi çeken bu yoğunluktu işte. Yaşamına çarpan, içine giren, kendine yer açan, sonra geldiği gibi apansız çekilip giden ve yeri boş kalan. Hepsi yalnızca hayal, bundan böyle.

On-on beş yıl sonra pörsümeye başlarlardı. Genç dokunun, yerçekimine direnen tersine basıncı kırılır, hücreler geçirgenleşip su kaybeder, çizgiler sarkar... Önce deri yaklaşır toprağa, milimetre, milimetre...

Canlı madde, nasıl da sağlam duruşlu, nasıl da güvenilmez ve geçicisin! Hayal ve anımsayış... Uzayda yer tutmayan uçucu izlenimlerin kalıcılığı, çelimsiz maddeye gülüyordu... AyşeAysu yaşlı bir kadın olduğunda, göğüslerinde sarkmış deri torbalar taşıdığında, memeleri Fethi'nin belleğinde, yirmi beş yaşın güzelliği ve diriliğiyle duracaktı.

Birden, imgelemdeki bu kalıcılık Aysu'ya uğrunda acı çekilmeye değer tek yaşantı gibi göründü.

Onun aç hayranlığı güvensizliğimi sağaltmıştı. Bir daha kaygılanmadım, göğüslerim küçük diye.

İlişkilerinin vardığı doyum noktası buydu işte.

Tuvalet aynasının karşısında deneyimlediği içsel yaşantı, sonradan Aysu'ya, Fethi'yle ilişkisinin ayrılmaz parçası gibi görünmeye başladı.

Hastalanıyor muydu?

İlaç yazabilirim. Ama biliyorsun ki asıl deva iç dünyanda.

* * *

Hep böyle oluyordu. Birden, her şey unutulmuşken, şahlanıyordu içinde uyanış. Göğüsleri acıyordu. Fethi'nin hep anımsadığı göğüsleri.

İmgelemdeki bu kalıcılık gitgide daha çekici geliyordu Aysu'ya.

* * *

Hekim gözüyle dıştan bakınca olay basitti. Tensel yaşantılar deneyimlemiş göğüsleri Ayşe için değerliydi, onları yitirmekten korkuyordu. Yumurtalıkları, rahmi ve vajeni ise henüz bir anlam taşımıyordu, ya daha uyanmamışlardı ki, zayıf bir olasılıktı. Ya da Ayşe onlara küsmüştü.

Biliyorum ki, asıl deva iç dünyanda. Fethi defterini kapatıp yenisini açmalısın.

Tomris'in sözleri bir gerçekliği saptıyordu ama, sesi duygudaşlık iletemiyordu. Aysu güvendiği arkadaşında

aradığını bulamamıştı. Fethi'den sonra Tomris de mi onu yalnız bırakıyordu...

Aysu gittikten sonra Tomris zihninin kenetlendiği mekânda kendiyle kaldı:

Çankaya'da şık bir restoran. Çiçeklerle bezeli masalarda küçük fenerler loşluğu kadifemsi ışıklarla aralıyor. Kristalde lal pırıltısı. Nasıl tasasız olunabilir?.. Art düzlemde çatal bıçak tıkırtıları, gülüşmeler – kentin karanlık sokaklarını kurşunlar delerken... Tomris yaşam biçiminde yeri olmayan bu restoranda eğreti duruyor. O iki alanda var olur: Fakülte hastanesi ve meslek odası. Tekdüze yaşadığı anlamına gelmez bu. Hastane yeter, kişinin canlılık enerjisini soğurmaya; orda tüm yaşantılar çeşitlenir, doğum ve ölüm, hastalık ve nekahet, aşk ve ayrılık, dostluk ve ihanet... Doygun yüzler, korkunç maskeler, yalıtılmış restoran dehşet verici bir farsın sahne düzenlenmesine hızla çirkinleşiyor.

Tomris dün gece terk etti orayı!

Ama şimdi restoranda karşısında oturan adamı özlüyor, namlunun ucundaki kocasını değil!

Tomris, Fethi'yi özleyerek tek başına yürüyen Ayşe'nin ardından bakıyor; Can'ı özlüyor...

* * *

Dr. AyşeAysu koridorun orta yerinde duruverdi. Hep böyle oluyordu. Usu küçük hastalarından birine sımsıkı odaklanmışken ve başka her şey unutulmuşken, içinde apansız kabaran bir uyanış varlığını temellerinden sarsıyordu. Göğüsleri acıyordu; şişkin, gergin ve alevliydiler... Fethi'nin kocaman elleri imgelemde avuçluyordu onları, yumuşuyorlardı, sızı diniyordu. Sonra Fethi handiyse hınçla emiyordu onları. Canı yanıyordu Ayşe'nin, Aysu öfkeleniyordu. Hep böyle oluyordu.

İlk gün

Kaygı... Kızıyla ilgili başat duygusuydu. Benden sonra... yalnız kalacak. O gizli dışlanma. Tek başına bir kadın... Bedendeki, o saklı yoksunluk ve eziklik... Anımsıyordu bunları kendi yaşamından, evlilik öncesi gençliğinden. İnsanın direncini ufak ufak ama inatla kemiren görgü kuralları: Doymak bilmez sinsi ve ezik duyarlıklar yadsınmalıdır. Yaşam boyu sürecek bir gizlenme, ne büyük işkence!

Fethi'nin AyşeAysu'nun yaşantısına girmesine sevinmişti, Fethi'yle tanışıncaya dek. Anlamıştı, kızının ona niye tutulduğunu. Fethi sıcaktı. Kızını delip geçen gözlerdeki o karanlık pırıltılı ateş anneyi ürkütmüştü. Fethi birazcık böbürlenerek köylü çocuğu olduğunu, ailesinin gecekonduda yaşadığını söylemişti. Şaşırmıştı, insanların doğumlarıyla ilgili utançlar ve övünçler taşımalarını yadırgadı.

Annenin AyşeAysu'yla paylaştığı dairenin konuk odasındaydılar. Fethi'nin mekândaki varlığı, anneyi dışlayan bir duygu coğrafyası çiziyordu. Kızı bu bölünme karşısında tümüyle edilgendi. Fethi saygılıydı. Yaşlı kadınsa, kızının sevdiği adamı bağrına basmaya hazır. Öyleyse... söze dökülen bir tepki değildi bu. Belki de yalnızca annenin alınganlığıydı. Kaygıdan doğan... Belki de

gerçekti. Fethi yüksek eğitimli, çalışan bir "anne"yi yabancılamıştı.

Adam pembe bir koltukta oturuyordu. Yerini öylesine yadırgamaz görünüyordu, öyle sağlamca yerleşmişti ki, kararlı duruşu yabancılık çektiğinin belirtisiydi. Kararlı? Gözlerinde tutuşan sabırsız ateşle ilgiliydi. Fethi'nin orda öyle oturuşu, annenin yaşlı ve durgun gövdesine bile, bir zamanlar kadın olduğunu anımsatabilecek elektrik yüklüyordu.

Anne rahatça öpüşebilmeleri için konuk odasından çekildi.

Uyumaya çalıştıysa da uyuyamadı. Kızının Fethi'yi geçirmek üzere çıktığını duydu. Asansörün tıkırtısını işitti. Aşağıya iniyorlardı... Asansörü bir daha işitti. Kızı yukarıya çıkıyordu. Ona seslendi.

AyşeAysu deneyimlediği yaşantıyı hem paylaşmak hem gizlemek istiyordu.

Genç kadın, az önce konuk odasında sevgilisini ağırlayan kişi değildi. Annenin gözleri, kızının ağzında ve boynunda belirmiş koyu renklenmelere ilişti. Gördüğünü sezdirip sezdirmemekte kararsızdı... Kızı mutlu gözüküyordu ve düş kırıklığına uğramış gibiydi. Dokunulma ertesi kadınları kaplayan o garip dinginliğe ulaşmıştı ve sükûnetinde bir kaygı hücresi kıpraşıyordu. Annenin kaygısının gene anneye yansıması mıydı bu; çoğalıp kızının tüm varlığını kaplayacak, başedilmesi güç bir felaket tohumu mu?

Fethi'yle kızı arasındaki çekim, insanlara özgü yapay yaşam örüntülerinden beslenmiyordu. Köklerin yeraltındaki gizli yaşantısıyla, deniz diplerinde kayalara tırmanan yosunların, mercan adacıklarının soluk alışıyla, atom çekirdeklerinin açılıp birbiriyle kaynaşmasıyla ilgiliydi. Ve insanların dokuduğu yapaylık ağlarına takılmaya yazgılıydı.

Fethi'nin kızında ne bulduğunu kestirebiliyordu. AyşeAysu yumuşaktı. Yüzünün anlamı, sesi, teni, gövde çizgileri, tavırları yumuşaktı. Bu uysal fiziği o doğurmuş, bu uysal kişilik yapısını, o anne yoğurmuştu; insanların yapay yaşantı ağı, yavrusunu aykırı bulup boğmasın diye.

Onu korurken, incinmeye ne kadar açık koyduğunu bilememişti. Kızının yumuşak dokularının her ezilişinde, annenin yüreği kanamıştı.

Ancak AyşeAysu yalnızca yumuşaklıktan ibaret değildi. Varlığının kilit noktasında dayanıklı, kendini onarabilen bir çekirdek gizliydi. Biliyordu anne, çünkü zaman zaman kızında saklı bu karşıtlık, sertliğiyle canını acıtıyordu. AyşeAysu'nun kişiliğine bu dik kafalı çekirdeğin nasıl yerleştiğinden emin değildi. Büyükannelerinden mi devralmıştı acaba? Göç katarlarının peşinde parçalanmış yuvalarından, savaş yıkıntısının altından, çocuklarıyla birlikte sağ çıkabilmiş o toprakanalardan? Doğanın kuşaklar boyu gövdelere akıttığı özgüçten mi? AyşeAysu' nun annesiyle babasının yaşantılarında görüp fark ettirmeden benimsediği örneklerden mi?

Fethi, Aysu'da gizli çekirdeğe el sürünce ne yapacaktı? Ya onu kırmaya uğraşacak ya şaşırıp küsüp uzaklaşacaktı.

AyşeAysu bir arayışın peşindeydi. Aradığı tek ve yalın değildi. Birçok hasretine Fethi'de kavuştuğunu düşlüyordu. AyşeAysu toprağından ayrı düşmüş bir bitki gibi köklerini arıyordu. Fethi'nin yanık köy yaşantısının, kavruk rüzgârın izlerini taşıyan yağız teni onu çekiyordu. Onun çocuksu gülümseyişini, masum bir içtenliğe çözülüveren sertliğini seviyordu. Sevdiği, sertlik değil, sertliğin çözülüşüydü. Aysu bunu bilmiyordu.

AyşeAysu neden kökeninin peşine düşmüştü? Kökeni kayıp değildi ki! Nerde yanlış yapmışlardı, kocası ve kendisi?

Kendi deneyimlerini evlatlarına aktaramamışlar mıydı? Acıyı, korkuyu, savaşın, yıkımın sefaletini, bağnazlığın korkunç karaltısını, yeniden kuruluşun coşkusunu? Istırabı gizlemişlerdi; unutmayı dilediklerinden. Çocuklarını esirgemek istediklerinden. Istırap aktarılmayınca coşku ve emek köksüz kalmış, geçmişin anlamı şimdi yaşadıkları dönemi duruklaştıran kalıp söylemler içinde eriyip tükenmişti. Kızında, diline ve halkına yönelik bir özlem seziyor, şaşırıyordu. İnsan içinde bulunduğu ortamı özler miydi? Aysu'yu yabancı dilde eğitim yapan okullara göndermekle hata mı işlemişlerdi? Onun iyiliği içindi. Dilin gücünü bildiklerinden. Kızının ve arkadaşlarının isyanını anlıyordu, bir başka "kızıl elma"nın peşine düşmüşlerdi. Yazık... Aydın başkaldırılarının sabırsız tutkusunda kül olacaktı aşk ve devrim düşleri. "Sen elmayı seviyorsun diye, elma da seni sevecek mi?" Elma... Bütün mesele o al ışıltılı topta mıydı, sert gibi durup da yumuşacık emiliveren oyuncu meyvede? Kızına bekâretin erdemini öğretmekle hata mı işlemişti? O, yaşlı kadın şimdi pek saçma buluyordu bu öğretiyi! Kızının bekâret geleneğine hayli zamandır inanmadığını hissediyordu; ama hâlâ bakireydi işte! Yoksa..... artık.....değil miydi?..

Sonunda tatlı bir sunu gibi güven yerleşti yüreğine Aysu'nun. Fethi onunla ilgileniyordu, başkasıyla değil. Umutlanıp kırılmalardan, coşup sönüvermelerden sonra... Meslek odasının geniş balkonunda, guruba karşı bira içerlerken anladı... Yan yana yürürlerken, kollarının birbirine değişinden... Fethi'nin delici bakışlarının çocuksu gülüşlere patlayışından. Fethi'yi eve davet ettiğinde bekliyordu, güvenle... Fethi kıpırdamıyordu. İşte kalkmış gidiyordu! Geç olmuştu. Onu asansöre uğurladı. Ama gidiyordu... Öylece, arkadaşça. Seni, koca korkak! Ayşe'nin tüm hücreleri yiğitlenmişti. Gülümseyerek Fethi'ye elini

uzattı. Fethi beceriksizce eğilip şap diye aceleci bir öpüş kondurdu yanağına. Ayşe asansöre adım attı.

Tutup kolundan çektim seni.
Sen mi? Elin ayağın birbirine dolanmıştı.

Asansörün ışıkları söndü. AyşeAysu yuvasına kavuşmuş yavru kuş gibi sevinçliydi.

Fethi'ye sokulacak, başını nicedir özlediği o yuvaya, Fethi'nin boynuyla omuzlarının arasına gömecekti, şimdi. Fakat o ne! Ne oluyordu! Aysu bunu beklemiyordu! Ne de Ayşe!

Karanlık olanca ağırlığıyla üstüme çullandı.

Öngün

AyşeAysu ile Fethi, psikiyatri başasistanı Turhan'ın, öğlenleri ve akşamüstleri heyecanlı bir nabız gibi atan odasında tanıştılar. Köhnemiş kurumların katı dizgelerine, dudaklarının kıyıcığındaki genç gülüşle, tepeden bakanların omuzdaşlığıyla dopdolu, dipdiriydi küçük oda. Kalabalıklaştıkça ferahlardı.

Burası meslek odasının ufak ölçekli örneğiydi. Turhan'ın yeri bambaşkaydı arkadaşlarının arasında; grubun sorumluluğunu duyar, esirger ve kollardı. Uzmanlığının da yardımıyla, kişileri yönlendirebilir, kimi sorunları çözerdi. Sevecenliği ölçüsünde öfkelenebilirdi de. Boylu boslu duruşu, gür kahkahası, derinlikli tannan sesinin de desteğiyle doğal ve adil bir önder konumundaydı. Ona danışılırdı.

Fethi'nin Turhan'ın onayını almadan AyşeAysu'yla ilişkiye girmesi beklenir miydi? Peki, ne diyecekti Tur-

han? Acele etme, duyguların berraklaşsın, daha yeni boşandın; üstelik AyşeAysu başından bir evlilik geçtiğini bile bilmeyebilir. Deneyimsiz bir kız o.

Fethi Turhan'a danışmadı.

Turhan'ın ufacık ayrımları yakalayan dikkati, çoktan saptamıştı Ayşe ile Fethi adlı gövdeler arasındaki kıvılcımlı çekimi. Sessizce izliyordu. Asıl konu, ilişkiler değildi zaten. (Öyle mi, asıl konu her zaman, her yerde ilişkilerdir.) İnsan sağlığının alınıp satılan bir nesneye indirgenişindeki tiksinçliği görüyor, biliyor, hissediyorlardı. Turhan ve arkadaşları bu haksız dizgeyi değiştirmeye kararlıydılar. Amaçları ilişkilerin üstündeydi, inanıyorlardı başaracaklarına, kahramanca.

Fethi henüz AyşeAysu'nun kahramanı değil. Bakışları ikide bir AyşeAysu'nun bacaklarını buluyor. Ayşe hem göneniyor, hem bir kahramana yakıştıramıyor doğrusu bu tavrı! Oysa, Fethi, söz dinlemeyen gözlerini denetim altına alabilse, AyşeAysu nasıl da sızılı bir hüzne kayacak...

Turhan Tomris'in kahramanı, ya da öyleydi. Arkadaşlarının yanında nasıl da şen, art arda gür kahkahalar patlatıyor! Hangi mikroskop, hangi teleskop seçebilir ruhundaki yalnızlık virüsünü, hangi? Karısının sezgisi... Tomris de psikiyatride uzmanlaşıyor. Her zaman uğramaz kocasının odasına. Turhan'ın çevresine iletken gibi yaydığı, güçlükleri gülmeceye çevirebilen sıcacık atmosfer bazen Tomris'i boğar. Grubun içindeki "ve eşi" konumuna sığamaz.

Turhan'ın psikiyatriye sığamadığı gibi. Sonuçta, tıbbın en acemi dalının işlevi nedir ki, bireyliğin uç noktasına savrulup yabansılaşmış insanın, Turhan'ın devirmek istediği düzene uyumunu sağlamaktan başka! Turhan başarılı bir ruh hekimidir, hastalarını üstten gözlemleyen sorgulayıcının bilmiş ve kuşkucu bakışlarıyla değil, dost sevecenliğiyle dinler... Gerçeklerin her kulağa yaramadı-

ğını bilir; hasta ile hastalığın arasına mesafe koyar, kendisiyle ruhunda gizli yalnızlık çekirdeği arasına dostlukları yerleştirmesi gibi. Sağaltımı bu mesafe sağlar.

Deneyimi derinleştikçe, söze dökmekten kaçındığı izlenim güçlenmektedir oysa! Karısının henüz dillendirebilecek denli fark edemediği, ancak ayırdına varınca gizlemek yerine haykırmayı yeğleyeceği izlenimdir bu: Hastalık tohumları kişiliğe gömülüdür, hiç mesafe yoktur arada. Hastalık ve sağlık yanılsamalardan ibarettir. İç dengeler alttan alta aşınırken, dış görünüş eksiksiz bir sağlık resmi çizebilir. Ya da tersi olabilir. Elverişli koşullar yakalayan her tohum tarlasını istila eder. Tomris ileriki yıllarda, fiziksel rahatsızlıklar içinde düşünecek bunu: Her şey ruhumuzda içkin, yani gövdede.

Mesafe-içkinlik çelişkisi karıkocayı birbirinden uzaklaştıracaktır. Mesleksel bir ayrıntı değildir bu, hayatı yaşamada ve yorumlamada temel bir bakış açısı sorunudur.

Hastalıkla kimlik arasına mesafe girince, duygular, ruh durumları nasıl yalınlaşıyor; karmaşa, nasıl da sözcüklere, tanımlara, betimlemelere indirgeniyor uslu uslu, denetim altına giriyor! İnsanlar ve ruh durumları kümelere dağılıyor! Açık ve net! Bu açıklıkta bir aldatmaca seziyor, Tomris; hayatın özü tanımların sınırlarındaki zayıf noktalardan sızıp kayıyor ellerden! Turhan karmaşayı basitleştirip ona egemen olmayı, Tomris katmanlı dokusunu tanıyıp karmaşa ile ilişki kurmayı amaçlıyor. Turhan şemalaşmış gerçeklikte boğuluyor, onun dışına atıyor kendini ve orda büyüyor, büyükleniyor; Tomris labirentimsi gerçekliğin karşısında ve içinde büyüleniyor.

Tomris kocasının –hastalarının da katılımıyla– genişleyen dost çevresinde herkesi aynı derecede tanımaz. Fethi'nin özelliklerini bilmez; yaşça kendinden genç olan AyşeAysu'yu pek sever, mutluluğunu diler.

Tomris mutsuz bir evliliğe doğmuş, rastlantıyla, doğ-

ru zamanda doğru yerde bulunabilmiş büyükanneler sayesinde, ağır yaralar almadan büyüyebilmiş, yatılı okullarda ve yurtlarda bilenmiştir. Onun için aslolan ayakta kalmaktır. Teslimiyeti, edilgenliği sevmez; kopmadan esneyebilir, buzla su örneği kırılmadan akışkanlaşabilir, asal yapı bileşimi bozulmadan.

Yıllar önce, öğrenciliklerinin son yılında, İntaniye kliniğindeki gece nöbeti onu Turhan'a yakınlaştırdı.

Ağzı köpüren, gövdesi kasılmalarla çırpıntılı yaşlı bir hasta getirilmişti. Kuduz kuşkusuyla. Köpek ısırmıştı ihtiyar köylüyü, nice gün önce; aldırmamıştı. Evet kuduzdu ve artık yapılacak bir şey yoktu. Hastanenin ortaçağdan kalmış odalarından birine kilitlemişlerdi adamı. Zavallı ihtiyar perişan başını duvarlara vuruyor, çırpınıyor, boğuk seslerle haykırıyordu. Adamın ölümcül feryatlarını duymamak için, herkes bir köşeye sinmişti. "İnsandan insana kuduz bulaştığına dair tek bir vaka yoktur tıp tarihinde," demişti Turhan, "benimle gelmek mecburiyetinde değilsin. Odaya girip adamı sakinleştireceğim. Böyle, saklanarak bekleyemeyiz ölmesini!" Tomris Turhan'la gitmişti. Turhan eski kalenin paslı anahtar demetinden karantina hücresininkini buldu. Kapı gıcırdayarak açıldı. Karanlık sidik kokuyordu. Turhan yavaşça yaklaştı adama, büyük ve şefkatli ellerini omuzlarına koydu; usul usul okşadı. İhtiyar durulmuştu. Arada sırada gene sıçrıyor, çırpınıyor, köpükler saçıyordu. Turhan başını okşuyordu, sırtını, kollarını, ellerini yumuşak, biteviye. Adam yatışıyordu. Tomris ürkek çocuk gibi uzattı elini, yaralı hayvanı andıran insanın başına koydu, Turhan'ın elinin yanına. Kendi eli, Turhan'ın esirgeyen elinin yanında ne kadar küçücüktü. Tomris'le Turhan o gece pek az konuştular. Çaresiz kalan mesleklerinden utandılar. İnsanların hâlâ kuduzdan öldüğü bir ülkenin çocuklarıydılar... Acıdan başkaldırı, öfke-

den sorumluluk doğuyordu. Adam sabaha karşı öldü. Sessizce çıktılar hücreden. Turhan ellerine yapışmış salyaları yıkadı. O gün evlenmeye karar verdiler.

Tomris, Fethi-AyşeAysu çekimini fark eder etmez, mutlu bir ilişkiye dönüşmesine çabalayacak.

İkinci Gün

Fethi AyşeAysu'dan ayrıldıktan sonra esrime benzeri coşkulu bir ruh haliyle şafak sökene dek sokaklarda yürüdü. Bazen koştu, bazen hopladı. Elektrik direklerine tırmanmak geldi içinden. Gören deli sanacaktı! Tasasına kahkahayla güldü. Dünya umurunda mıydı? Ayşe'nin sıcacık, yumuşacık ağzını ezerken, delip geçmişti yaşamın önüne diktiği engelleri. Özgürdü, özgür! Haykırmalıydı! İlk kez özgürdü... Ayşe'yi onca etkileyebilen gücünün şaşırarak ayırdına varıyordu. Gövdesinde yüzlerce haz pınarı aynı anda sevinçle patlıyordu. Bir bakışı yetiyordu Ayşe'yi değiştirmeye; genç kızın yanakları pembeleşiyor, gözleri garip ışıltılar saçmaya başlıyordu, Fethi'nin gözleri ona değdiğinde. Ayşe Fethi'yi pek yücelere koymuştu, pek... Yaşam Fethi'ye çapkınca ve şefkatle gülümsüyor, neler neler vaat ediyordu!

Mutluluk buydu işte! Boğazını sıkan evlilik ilmeği gevşeyince, hoş bir serbestlikte bulmuştu kendini, birkaç ay önce. O vazgeçilmez dost sofralarında, apansız yüreğini ıssız, kolunu kanadını kırık koyuveren burukluk da neydi, peki? Onarılmıştı... Farkında olmadan aradığı onaya, farkına varmadan kavuşmuştu. Öyle bir sıçradı ki, ayakkabısının burnu neredeyse alnına değdi. Birden ürktü. Telaşla çevresine baktı. Hayır, kimse yoktu. Onu hep biraz iten ve ürküten hırçın kent, haziran gecesinin billursu sessizliğinde sereserpe uzanmış, uysal yatıyordu.

Fethi'nin sırrını ele vermezdi, kimsenin bugüne dek tanık olmadığı kendinden geçişini. Yollar onu bekliyordu, her köşebaşında yeni bir sokak açılıyordu önünde, Fethi'yi bağrına basmaya hazır, bir öncekilerden daha aydınlık yüzüyle.

Gün hepten ağardığında, genç gövdesini geren eril enerjiyi boşaltmıştı. Evine gidip dingin bir uykuya daldı.

Fethi iki buçuk yaşındaki kızını öpmek üzere eğildi. Şirin yumuk yumuk uyuyordu. Yastığının üstünde, uykuya dalmadan önce çizdiği güneş resmi. Sıcacık ve yalın. Fethi canı acıyarak irkildi. Şirin'in yuvarlacık kumrallığında Ayşe'yi andıran bir ürperiş vardı. Ayşe'nin bu denli el değmemiş olabileceğini kestirememişti. Sıkıntıyla kravatını gevşetti. Ter basmıştı. Bir anda sırtı sırılsıklam. Güneş ipince, zarımsı bir kâğıt parçasında öylece duruyordu. İçten, gülünç ve korunmasız.

Ayşe garip bir güçle dolup taşıyordu asansördeki yakınlaşmaya dek: Fethi'nin susuzluğunu dindirme arzusu. Kentin kıyısındaki mahalleyi, anılardaki köyü, sert babayı, kalabalık kardeşleri, mücadeleyi, yokluğu ve baskıyı kâh Fethi'den dinledi, kâh sezdi. Şirin'i görüp sevdi. Şirin'in annesini ne sordu, ne öğrendi, merak edemedi. Fethi'nin susuzluğunu gördü ve tanıdı. Fethi ondan akıllı, ondan güçlü, ondan üstündü işte; böyle belledi. Ama bir gülümsemeye görsün, küçücük bir çocuğa benzerdi, gülüşü gözlerinin ta içine dek ulaşırdı. Fethi bunu istemezdi ama gülüşünü de engelleyemezdi. İşte o zaman, Ayşe gövdesinden taşan ve varlığıyla özdeş olan o sarsıcı akımın çocuk saflığındaki Fethi'yi sımsıcak kucakladığını duyardı. Fethi yüzüne egemen oluncaya, yüz kasları her zamanki ağırbaşlılığını yeniden benimseyinceye dek, Ayşe sonsuzca kudretliydi. Fethi'nin her derdini paylaşa-

cak, her yarasına merhem olacak denli. Varsın tüketsindi bu uğraş Ayşe'yi. Yana yana tükenen mum gibi ..... ışıltılı alevlerle, eriye, eriye... Olsun... Tükenişi göğüsleyecek denli güçlüydü.

Fethi, Ayşe'nin gücünü kestirebilse, ürker miydi?

Asansörde bir şey oldu... AyşeAysu'nun gövdesinin bellenmiş sınırları karanlıkta eridi. AyşeAysu gövdesine ne olduğunu bilemedi. Fethi'nin somut sınırlarından içre katılmış gibiydi ya da Fethi'ye ait bir güç AyşeAysu'nun sınırlarını aşıp girmişti... Bu garip deneyim aralarında pek somut bir yakınlık yaratmıştı. Ancak, mum parlak alevler saça saça gönlünce yanıp tükenemeden, güçlü esmer eller onu ezmişti. Yakınlığın öbür yüzü yabancılıktı. Aysu artık kendisine ait olmayan, Fethi'ye ait bir nesnenin, bu kadın gövdesinin içinde güçsüzdü. Ayşe ise bir köşeye büzülmüş...

* * *

Bekliyordu. Onu, onları, çocuğunu... ve kocasını... Resmî kâğıt yetmiyordu, Fethi'yi kocası olmaktan çıkartmaya. Onunla mutsuzdu. Gövdesi kirpileşmişti kocasının dokunuşuna. Ona kırgındı. Baskıcılığı, hoşnutsuzluğu canından bezdirmişti kadını. Ama... evlenirken hiç kestirememişti bir gün boşanabileceğini. İşte boşanmıştı, inanamıyordu. Kocasını bekliyordu. Şirin'le birlikte döndüğü baba evinde mutsuzdu. Fethi... arıyordu. Neyi? Fakültede ardına düşen, mezun olur olmaz evlenelim diye tutturan Fethi'ydi. Ve sonra, ölesiye sıkılan! İyi eş olmaya çalışmıştı, elinden geldiğince. Fethi durmadan, değişmesini istemişti. Talepkâr olmamasını, sol siyasetle ilgilenmesini. Değişmişti... bir bakıma. Sessiz insanlara özgü o demir inatla direniyordu özü; Fethi'nin kalıbına dökülmeyecekti.

Bir kadın zamanla öğrenirdi erkeğiyle uzlaşmasını. Fethi boşanmayı gündeme getirdiğinde karşı çıkmakla yanılmıştı. Boşanma isteğini saplantıya dönüştürmekten başka işe yaramamıştı karşı duruşu. Fethi'yi suçlaması da yanlıştı, inanılmaz bir dürüstlüğü vardı Fethi'nin. Suçlarını kabul etmişti, ancak suçluluk ona hiç yaramamıştı, tüm dengeleri hepten altüst olmuş, bunun cezasını gene Şirin'in annesi çekmişti.

Şimdi sessizce bekliyordu. Yakınmadan, suçlamadan, önermeden... Yalnızdı, yabancıydı baba evinde, çocuğuyla kocasını bekliyordu.

Akşamüstü AyşeAysu ile Fethi buluştuklarında –geç buluşmuşlardı, çünkü Fethi, Şirin'i annesine bırakmıştı, AyşeAysu tüm günü bu saati düşleyerek, özleyerek, bekleyerek geçirmişti– aralarında şu garip konuşma geçti:

Kadın ve erkek sesleri rol yaparken iç sesler yaşıyordu.

Oynayanlar:
Kadın: AyşeAysu
Erkek: Fethi

Yaşayanlar:
Ayşe, Aysu
$Fethi_1$, $Fethi_2$ (F_1, F_2 yalnızca birbirleriyle konuşurlar ve arada Fethi'ye seslenirler.)

Fethi: Ayşe (ona hep "Ayşe" derdi, "Aysu"yu sevmemişti), bazı kavramlara başlangıçta açıklık getirmekte yarar var.

AyşeAysu: (Sessizlik... AyşeAysu Fethi'de daha önce varlığını sezemediği kapalı bir kapıya dokunmakta şu an.)

Ayşe: (Sessizlik... Korkulu ve kaygılı bekleyiş...)

Aysu: Başlangıç, dün gece asansör faslından önceydi, dostum!

$Fethi_1$: Hadisene!

Fethi: Dürüst olmak isterim. Aramızda evlilik diye bir şey söz konusu olamaz.

AyşeAysu: (Sessizlik...)

Ayşe: (Sessizlik... Onuru keskin bir kılıç yarası almıştır. Öfke ve incinmişlikle.) Bir kez yakınlaştık diye nikâhlanmak için tutturacağımı sanıyorsun, değil mi? Yazıklar olsun sana! (Buz kesmiş elini, Fethi'nin harlı bir mağara gibi yutucu avucundan çekmeye davranır.)

Aysu: (Elini bulunduğu yerde irade gücüyle tutmayı sürdürürken, Ayşe'ye) Dur bakalım, sakin ol. İşin aslını anlayalım.

AyşeAysu: Evlilik çok sonra düşünülecek bir konu. İlişkimiz henüz yeni. Kısa süre önce boşanmışsın, yeni bir evliliğe hazır değilsin. Biliyorum. (Sesine önleyemediği bir acılık katılmıştır. Ne Fethi, ne $Fethi_1$, ne $Fethi_2$ bu acılığı algılar.)

$Fethi_2$: Ohh!

Fethi: Bir söyleyeyim diye düşündüm.

AyşeAysu: İçin rahat mı şimdi?

Fethi: Evet.

AyşeAysu: İyi öyleyse.

Fethi$_1$: Dikkatli ol. Bunca anlayış biraz fazla değil mi?

Fethi$_2$: Bilmem ki...

Fethi$_1$: Hareket üstünlüğünü ele geçiriverdi. Gördün mü?

Fethi$_2$: Bilemiyorum.

Fethi$_1$: Haydi, öbür konuyu aç!

Fethi: Bir şey daha var Ayşe. İlişkimizi gizli tutmalıyız.

Ayşe: Bu da ne demek şimdi!

Aysu: Bu da ne demek şimdi!

AyşeAysu: Bu da ne demek şimdi!

Fethi: Senin iyiliğin için.

Ayşe: (Öfkeyle kabaran sessizlik...)

Aysu: (Çok daha sonra, Ayşe'ye) Yanıldım seni durdurmakla, o gün, orda Fethi'yi terk edip yürüyüp gitmeliydik.

AyşeAysu: Seni anlamıyorum. Aramızdaki ayıp mı, yoksa çirkin mi? Yirmi beş yaşındayım, hayatımı kazanıyorum. Kimseye hesap vermek zorunda değilim. Gizli kapaklılıktan nefret ederim.

Fethi$_1$: Kesinlikle yeni sorumluluklar yüklenemem!

Fethi$_2$: Ama onu yitirmek istemiyorum!

(Fethi$_1$ ve Fethi$_2$ AyşeAysu'nun kilit noktasındaki sert çekirdeğe dokunmuşlardır.)

Fethi: (Usulca) Seni düşünmemi istersin, değil mi?

AyşeAysu: Duygularımı incitmemeyi düşünmeni isterim.

(Sessizlik)

Fethi$_1$: Gene de iyi başardık sayılır, ne dersin?

AyşeAysu karşısındaki yabancıya hayretle baktı. Fethi'nin gözlerindeki tanıdık anlamlar, özlem, gereksinme, o eziklik, o çocuksu sevinç neredeydi? Şimdi yalnızca kendine güven, kendinden hoşnutluk... Doygunluk... Ve doygunluğu kemiren açlık...

Gövdeleri arasındaki kopmaz gibi duran somut bağ dağılıvermişti. AyşeAysu yeniden kısacık bir süre için sınırları belirgin bir tümlük oldu. Fethi'ye dimdik ve ödünsüz baktı.

Fethi$_2$: Bilemiyorum ki...

O ne... Suçlu çocuğun bağışlanma umudu Fethi'den... Ayşe'ye ağıyordu, AyşeAysu'nun sınırlarını usul usul yoklayarak süzülebilecek geçit arayarak.

Perde inerken oyuncular ve koro kaotik bir ortama kaymaktadır.

O gece AyşeAysu uyuyamadı. Tahteravallideki oyuncuları unutamıyordu, iç sesler korosunu da.

Evlilik... İleride ümit edilebilir belki; düşlenebilirdi... İleride... Fethi geleceğe aralanabilecek kapıyı öyle şiddetle çarpmıştı ki... imgelem damar kesiği gibi yaralanmıştı. Devingen bir şeydir imgelem, hava örneği bi-

çimden biçime akar, kapalı tanımlara sığamaz ki... kan dolaşımı gibidir imgelem. Şimdinin gereksinimi hepsine baskındı! Aşkı özlüyordu, dokunmayı, hazzı, acı çekmeyi. Umarsız bir yoğunlukla özlüyordu.

Aysu'nun Ayşe'yi ikna edebilmesi kolay olmadı ama başardı Aysu; çünkü ikna gücünü Ayşe'nin dokularını besleyen kan dolaşımından alıyordu. Ayşe ile Aysu'nun buluşup kaynaştıkları içtenlik noktası ve birbirlerine dönüşüverdikleri kaypaklık dönemeci aynı alandı: Gövde...

'75 baharı yaklaşırken AyşeAysu'nun gövdesinde içsel kıpırdamalar başlamıştı. Tatlı heyecan... yürek kanatlanmış da uçacak sanki, fırlayacak göğüs kafesinden, sürükleyerek tüm varlığı ardından, zıp zıp zıplayacak, sevinçli bir çocuk gibi. Karnın alt bölgelerinde başlayıp yukarılara, diyafram kasına, göğse, soluk borularına, gırtlağa yükselen, genzi yakıp gözleri yaşartan titreşim. Genç bitkilerden buharlaşan koku ürpertileri iç gıcıklayıcı... Hayaller hep bir erkeği sevmek üstüne... Ama, karnından filizlenip dallanan kıpırtı, düşlerden bağımsız; hayaller ve imgeler bu titreşimin aylasındaki dalgalanışlar, yalnızca. Kıpırdanış, deri tabakasına uzanıp orada duruyor. Yalnızlıkta coşan imgelem, genç erkeklerin yanında duruluyor. Deri... devinim gizilgücünü kaplayıp gizleyen durgun bir örtü. AyşeAysu uzun sürmüş el değmemişliğin sonsuz çelişkisini yaşıyor. Dokunulmamışlık kendiyle arasına giren bir özgürsüzlük duvarı.

Özlem... babası öleli beri dayanılmaz boyutlarda. Sevda salgılarıyla olgun bir meyve gibi şişen gövdenin gelişimi, sevilen erkeğin yerinin boşalmasıyla çakıştı. Sakin bir evlilikte büyüdü AyşeAysu; annesiyle babasının gözbebeğiydi. Bol bol okşanmış çocukların mutluluktensellik bütünlüğü saklıydı dokularında; gösterişsiz, dayanıklı bir lif, kas çeşitliliğinin arasında, sessiz ve talepkâr. Sevilme doygunluğu, genç yetişkinliğinde sevme açlığını

tutuşturmuş, en çok da babasını sevmişti; ölünce, onun anısını... Lise yıllarındaki çocuksu maceralardan sonra olaysız bir gönül... Hayal aşklar... İmge sevgililer... Tıp fakültesinin başka uğraşa yer bırakmayan kıskanç ve baskın eğitimi gövdeden yükselen sessiz sesleri örtmüştü.

Ve korunmuş uzun çocukluğun ardılı ilkgençliği ağır darbesiyle sonlandıran ani ölüm! Aylar süren kıvrandırıcı acı –hayat kocaman bir uyumsuzluktur artık– tüm duyumları keskinleştirmiş de öyle hafifletmiştir. Duygu-duyu bileşkeleri hedefini arar. Bulamayınca... boşluk! Bir yara gibi hep kendini hissettiren deneyimsizlik... Alıngan ve gamlı anne... Ağır işçi çalışmasını gerektiren hastane koşulları... Kayıp giden günler, zamanı yiyip bitirerek yaşamaya değer ne varsa büsbütün erişilmez kılarak. Bitimsiz bir tespihin taneleri örneği peş peşe yuvarlanan, ışıksız hücre dizimleri gibi imgeleşiyordu günler Ayşe Aysu'nun içsel ortamında. Fakülteyi bitirip pediatriye asistan girdiği yıl, asistan derneği ve Turhan Ağabey'in odası, Ayşe Aysu'nun yaşantısına açılmış kocaman pencerelerdi. İçeriye ışık ve hava doldu.

Donuk karanlık boğucu gücünü yitirmişti. Yalnızlık, dokunulma ve sevme özlemi, yeni bir erkeğin yüzünü taşıyan umudu ve arayışı sık sık izleyen düş kırıklıkları... Artık hepsi birer deneyimdi, hepsinin birer lezzeti vardı. Şişip gerilen dokular yepyeni yaşantıların müjdecisi belirtilerdi; yoksunluğa, bastırılmaya yargılı boşuna atılımlar değil.

Fethi... Yeni bir yüzdü işte. Hayır, o bir gövdeydi ve ilk karşılaşmalarından beri Ayşe'yi uyandırıyordu. Karından başlayıp göğüs uçlarına ulaşan; yoksa tersi de geçerli miydi, göğüs uçlarında kıpırdayıp karına yayılan – tam da şöyleydi işte: Karın altından köklenip yukarıya tırmanan, göğüslerin yuvarlak oylumunda yuvalanıp uçları zorlayan ve ordan görünmez içsel kanalı oyup gövdenin

yatağında, yeniden karın altına, bu kez en alta inen, döl yolunu ince bir sızıyla kımıldatan devinimi başlatıyordu, durul derinin altında, Fethi ya da Fethi'nin düşlemdeki imgesi.

* * *

O gece Fethi de uyuyamadı. Önce uyudu da, apansız uyanıverdi. Midesinde bir asit şişesi patlamıştı, ekşilik tırmalayarak tırmanıyor, yüreğini yakıyordu. Yirmi dört saat önce çılgın bir mutlulukla Ankara sokaklarını tüketen, bu hasta adam mıydı!.. Yüzü buruk, omuzları düşük... Kastanlmış... Ayşe'nin kokusu burnundaydı, pembe şeffaf teni dudaklarında, yumuşaklığı ellerinde. Öylesine amansızdı imgelemdeki çağrı, koku ve dokunuş... Nasıl da içten, korumasız bırakıvermişti kendini Fethi'ye... Onun ellerine... Ellerindeki dişil dokuları ezdiği usuna değmiyordu da, o bırakıveriş –uyuyan çocuk saflığıyla– işte o koyuyordu adama! Yüreğinin ucu burkuluyordu Fethi'nin, acıyordu. Acıyordu, acıyordu... Sonra, o dimdik, o ödünsüz bakışını anımsıyordu Aysu'nun. Yadırgıyordu, yadırgıyordu.

* * *

O gece anne uyuyamadı. Kızı buruk dönmüştü eve. Fethi'den söz etmemiş, erkenden yatmıştı. Mutsuzken, dayanamıyordu annesinin kaygı salgılayan varlığına. Kızının tasasız, güçlü, özgür olmasını düşlerdi anne; onu desteklemeyi dilerdi... Her an tetikteki karamsarlığıyla AyşeAysu'nun elini kolunu bağladığının farkında mıydı? AyşeAysu annesiyle Fethi arasındaki zıtlaşmayı sezmişti. Yaşlı kadın ve genç adam birbirlerinin karmaşık kişiliklerinin yalnızca birer gerçekliğini ayırt edebilmiş, atlaya-

madıkları eşik gibi onlara takılmışlardı. Anne eril avcıyı görmüştü, Fethi müdahaleci anneyi. Fethi'nin tutkusu ikisinin de bakışını bulandırmıştı.

* * *

Şirin'in annesi de uyuyamadı o gece. Sezmişti. Başka biri vardı. Fethi'nin şık lacivert takımından anlamıştı; güneş gülüşünden. Kocasını bilmez miydi... Kendine güveni tamken böyle şık giyinirdi Fethi; gülerdi dişleri. Yalnız bir erkeğin duruşu, gülüşü değildi bu. Teninde parıltı yalazlanıyordu, Fethi'nin. Yalnız deri böyle ışıldamaz. Bilmez miydi?

Ama sonra bir şey oldu. Fethi, Şirin'i öpmüş gidiyordu ki, ağzının kıyısındaki kaslar düştü, dudaklar kenetlendi. Gözlerindeki ışık dondu. Yüzünün alt bölümü küskün bir içbükeylik... Yolunda gitmeyen bir şeyler vardı. Şirin'in annesinin yüreğinde ürkek bir umut kıpırdadı.

Üçüncü Gün

Aysu, Ayşe'yi ikna etmişti ilişkiyi sürdürmeye. Mücadele edecekti Fethi'nin kararsızlıklarıyla. Yaşıyor muydu bugüne dek?.. Yaşamın görkemli ve ıstıraplı hammaddesini tam da ellerinde hissetmişken, vaz mı geçecekti? Hayat, örnek öğrenciliğe benzemiyordu. Hayır, pes etmeyecekti, o malzemeden ustalıkla yoğuracaktı ilişkilerini, uğraşacaktı. Sakatlanmış yaralı imgelemini onaracaktı. Yeniden başa dönmeyecekti.

Zordur çekingen kadının erkeği elde etmesi... Önce erdem tekerlemeleriyle kurulmuş bir hücreye kapatılıyordun; yakalayıveriyorlardı çocukluktan gençliğe uzanan köprüyü geçerken. Sonra, karşına geçip gülümseyen bir kadın olarak çıkmanı bekliyorlardı karantinadan. Adil

değildi! Kadın olmayı öğreneyim derken, başka her şeyi unutuyordun. İşe yaramaz bir küçük kent soylu kızı olup kalıyordun, işte. Arada sırada birilerini tedavi edebiliyordu, hepsi bu. Ondan da emin değildi ya!

İç içe geçmiş çemberlerini kırmaya korkunç kararlıydı AyşeAysu.

Son aylarda iki cephede vuruşan ordulara dönmüştü, Fethi'ye ulaşmaya ve kendi utangaçlığını yenmeye savaşırken. Evet, savaştan çıkmıştı, gerekiyorsa, bir yenisine daha girerdi!

Yalnız başaramıyordu, Fethi'yle kırabilirdi döngüleri; dinamitleyebilirdi kütleleri; açılan tünelden doğurabilirdi kendini yeniden! Kayaların buharlaşma noktasına bu kadar yakınlaşmışken, geri adım atmayacaktı.

AyşeAysu, Tomris'e açıldı. Tomris mücadele kararını destekledi.

* * *

Fethi, Ayşe'yi karşısında yumuşacık, ilkbahar güneşi gibi, ışıltılı kollarını uzatmış gülümser buluverince, unuttu derdi tasayı, unuttu sevinçten gayrısını, kaygıyı, acıyı ve acımayı, yadırgamayı da. Karabasandan uyanmışa döndü. Hemencecik kollarına aldı Ayşe'yi; dokunuşu, içtenlikli bir teşekkürdü. Sevinç gibi, insandan insana, hoplayıp sıçrayan kıvılcımlı akım var mı!.. Ayşe ışıldayan sevinçle kuşatılmıştı, pırıltılı su... Fethi'den mi akıyordu ona, karnından mı yükseliyordu?.. Sormak usuna değmedi. Bırakıverdi kendini –kulaklarında ağır sular uğul uğul, gövde kesik kesik, tatlı bir yorgunlukla kaplı, ağırlaşırken hafifliyor– ürpermeyle erime arası bir haz duyumuna. Usu dalgın, zaman durgun, mekân gerçekliğini yitirmiş; sanki maddenin sırrı çözülmüş de aynanın ötesine geçmiş ikisi. Yanılsamadan başka nedir ki, gündelik

yaşam, esti mi gönül soluğu, silinir... Ve başlar köklerin yeraltındaki yaşantısıyla, deniz diplerinin sessiz soluklarıyla, kıpırtısız katılıklarda yüzen parçacıkların çılgın süratiyle ölçülen asıl hayat...

Ama, neden durdun?
Olmaz!
Fethi, lütfen, durma.

Fethi'nin hastanedeki küçük odasındaydılar.

İkimiz de mavi giymiştik.

Olmaz! Biri gelebilir.

Tomris, hastaneden çıkarken rastladı onlara. Sevgiyle gülümsedi ikisine de. Dönüp arkalarından baktı. O ân'ın Ayşe'si kadar güzel bir kadın hiç görmemişti.

AyşeAysu ile Fethi o gece uzun uzun konuştular. Tabuları yıktılar, kuralların üstünden atladılar. Zarımsı eşiklerde önlemle oyalanamazlardı bundan böyle. Yasal bağ AyşeAysu için önemli değildi; Fethi için önemliydi; ama şu anda mümkün değildi. Aysu başarısız bir deneyimden sonra, Fethi'nin evliliği önemsemesine şaştı; sevgilisinin kalbini kırmamak için düşüncesini kendine sakladı. "Sonra beni aşağılamayasın?" diye ürke ürke sordu Fethi'ye. Fethi kesin güvence verdi; önyargıları aşmıştı; müthiş inanıyordu kendisine, müthiş! İkisi –el ele– el değmemiş bir alana çıktılar. Yeni bir kıta keşfettiğini sanan hevesli gemiciler gibi ufku görebiliyorlardı; aydınlıktı, ferahtı. Ama alanı tanımıyorlardı. Birlikte keşfedecekler, haritasını çıkartacaklardı.

Fethi geç saatte Ayşe'yi evine bıraktı. Sokak kapısı-

nın önünde dakikalarca öpüştüler. Haz taze sarmaşık gibi sardı mı bırakmıyordu; kırılganlığından umulmayacak bir gücü vardı. Asansöre binmek akıllarına gelmedi.

Fethi gittikten sonra AyşeAysu mutluluktan uyuyamadı. Gövdesine yapışmış sarmaşıktan mı emiyordu sevinci? Tam değil. Aysu ilk kez yazgısını avuçlarında hissetmişti; onu gönlünce yoğuracaktı, bayat kurallarca değil. Dünyaya meydan okumuş, yaşamını kısıtlayanların tümüne, annesinin kaygılarına, ölmüş babasına, kliniği çekilmezleştiren şefine, hoşlanıp da yaklaşamadığı erkeklere ve onların seçtiği kızlara, hepiciğinden önemlisi kendine başkaldırmış, tümünü dize getirmişti. Böyle garip bir yengi duygusundandı heyecanı. Ve ertesi gün akşam vakti, el ayak çekildikten sonra Fethi'nin odasında buluşuncaya dek sürecekti. Gövdesi ve imgelemi Ayşe-Aysu'ya geri verilmişti.

Tomris'le gene karşılaşacaklardı. Tomris arkadaşının taşkın güzelliğinin büsbütün coştuğunu görüp hiç olmazsa bir kadının tünelde sürtünmenin üstünden uyumla aşan bir sürece girdiğini düşünüp sevinecekti.

Tomris... takılmıştı.

Tomris'in tüneldeki serüveni rastlantıyla beklenmedik ve inanılmaz bir sıçrama gösterdi.

Erkek sabırsızdı. Kadın tedirgin
İzin ver tuvalete gideyim.

Sonra, sonra!

Tomris kabaran karanlık denizde yitti; özgücünü sonsuzca aşan dalgaların sarsıntısında yaşama direncinden vazgeçen yüzücü gibi teslim oldu utanca. Yaşamın son ânı mıydı bu? Bilincin sahiplericiliği sürüklenip gitmişti, "şimdi"yi doldurup taşan utanç seliyle. Geçmiş, gelecek... Can... aralarındaki dokunuş... unutuşa gömüldü. Saplandığı korkuya –eyvah, işiyorum!– can simidi gibi tutunuyordu. Bir ürkü türü... Garip bir hazza dönüşen... Ne tatlı, işiyorum... Kendine geldiğinde altındaki ıslaklığı duyumsadı, batmıştı. Hayır, işememişti. Gövdesinden boşalmış bu başka sıvıya hayretle dokundu.

Ne gariptir hekimlik. Bilinebilecek her durum sözcüklerle yazılıdır bilincinde, yalnız sözcüklerle. Belden aşağı fıkralara erkek meslektaşlarınla birlikte gülersin;

her şey yolundaymış gibi davranırsın. Oysa hiçbir şey yolunda değildir. Herhangi bir kadın kadar çaresizsindir, deneyim fukaralığını bilimsel sözcüklerin altına gizlersin, yabancılığından kurtulabilmek umuduyla.

Ne oldu bana?

Küçük kızım işedi... diye fısıldadı Can kulağına.

Can'ın fısıltısı, sonraki yakınlaşmalarda aralarındaki oyunun şifresi, Tomris'in bedeninin anahtarıydı. Bir oyundu bu. Başka ne ad verilebilirdi, bunca rastlantısal bir çözüme ulaşıveren bulmacaya... Şifre asla tökezlemiyordu.

Tomris yaşamının en etkin, en çatışmasız dönemini sürüyordu. Tüm karşıtlıklar birbiriyle uyumlu devingenliklere dönüşmüştü. Güleç anne, uysal eş, arkadaş, sevgili, hastanenin yükünü yakınmasız sırtlamış çalışkan hekim, hapisteki arkadaşların vefalı dostu, ailelerine iyimserlik aşılayan yoldaş... Bir süre, hayatın çözümünü bulduğunu sanmıştı. Karanlığa battığı an gövdesi inanılmaz bir enerjiyle yükleniyor olmalıydı...

Tünelin dışında yaşanacak ileriki yıllarda, buruk bir gülümsemeyle anımsayacaktı. "Tomris" adlı kadının insan gövdesi serüveninin sefaletini! "Ne oldu bana?" Ne gülünç bir soruydu!.. Ama gerçek buydu işte...

Sonraki sevgililerle Tomris hiç zorluk çekmedi; sinir ve kas dokusunun şifresi kendi elindeydi.

Yaşamının şafağında, dilsiz bir yavruyken, kundaklı minik bedenin sinir ağına rastlantıyla belletilmiş bir işleyiş miydi bu? Doğanın ta kendisi mi? Tünelin sinir liflerinden yoksun, algıya açık kasları, iki basınç arasında kalınca durul enerjilerini salgılıyor, dalgalanıyor, yankılanıyorlar mıydı? Dolu idrar kesesinin içsel, erkeğin dışsal dayatmasıyla? Gövdenin tümünü kaplayan sarsıntılı et-

kide, algıları ve tepkileri ileten liflerin katkısı mutlaka olmalıydı. Elbette ya, idrar kesesinin komşu duvarındaki duyarlık odağı, haz ve acı mührü!

O yıllar duymuş muyduk "G noktası"nı?

Sanmam. Henüz tıp kitaplarına girmemişti.

Tünelde bir köle gibi, kendi gövdesinin tutsağı yaşadığı yıllar. Öğrenilebilecek her şeyi, sözcüklerle bildiğini zannederken, "G noktası" denen sinir yumağından haberi bile yoktu.

Aşk?.. Yaşlı köylünün kuduzdan öldüğü gecenin seherinde, Tomris'le Turhan'a doğandı; dokunulmamış tazelik.

Ölümcül çılgın ihtiyara dinginlik sunan eller, saçılan tükürükteki tükenişten irkilmeyen eller, Turhan'ın esirgeyen elleri Tomris'i elinden tutup da utancı aşmaya yönlendirebilecek miydi?

Karıkocanın seyrek ten deneyimlerini izleyen anlarda Turhan'ın yüzü nasıl katılaşırdı, betonsu... Tomris şefkatle sarılıyordu kocasına. Biliyordu, Turhan kaygılıydı. Öldürülebilirdi, fakülte silahlı sağ militan kaynıyordu. İşte, Fethi'yi bıçaklamışlardı. Nerdeydi fail? Kaçmış, kaçırılmıştı. Darbeden sonra öldürülme tehdidi tutuklanma beklentisiyle yer değiştirmişti. 1983'e ulaşabildiklerinde, Tomris artık cezaevi kaygısını duymuyordu, tufanın hızı kesilmeye yüz tutmuştu. Turhan'la konuşup onu rahatlatmak mümkün değildi. Turhan başkalarının kaygı-kuşku üreten ruhsal yapılarını incelemeye koşullandırmıştı kendini. Mesleği özkaygılarını ardında gizlediği savunma duvarıydı onun. Sırrının anlaşıldığını sezmek Turhan'ı çılgınca öfkelendirirdi. Tomris kocasını huysuz büyük oğul yerine koymuş, sabrediyordu.

Biliyordu, kocasının varlığı ikiye yarılmıştı. Turhan'ın bilinci yuvasını, o hükmedilemeyen canlı maddeyi sevmiyordu.

Gövdeden iğrenmemek, Can'dan öğreneceği bir yaşam dersiydi kadının.

> Erkeğin dili, kocanın ellerinin bile gezinmediği bölgeleri okşuyordu, tüyleri ıslatıp dokuları aralıyordu. Kadın ayaktaydı ve adam önünde diz çökmüştü.

Doğanın hangi işlevi ya da eylemi iğrenç olabilirdi ki!..

1977'de Çankaya'da, şık, loş bir restoranda başlar başlamaz karşıtlıklara çarpıp geri çekilen ilişkileri '83 baharında kendiliğinden gelişiverdi:

Dr. Can, Dr. Tomris'in hastanedeki odasına uğradı bir öğle sonu; yalnızca dertleşmekti dileği. Onu cezbeden kadınlarla –pek çok biçimlerde ilgisini uyandırırdı, birbirinden çok farklı kadınlar– gevşek bir ahbaplık sürdürmek, Can'ın âdetiydi. O gün, Tomris'in odasında, birden, evliliklerinin içtenlikli birer dökümünü sererken buldular kendilerini.

> Can gözlerini gözlerime dikip sordu.
> Bize gidelim mi?
> Öylesine doğal ve yalındı ki...
> Olur,
> dedim.

Tomris, Can'la ilişkiye girmeyi, uzun bir durum ve kişilik incelemesinden sonra, aklına koymuştu. Can ve karısı "açık" bir evlilik deniyorlardı. Adamın kendisinden hoşlandığını seziyordu. Tomris'teki yetinememe duygu-

sunun kıpırdanışı ya da kadının bunun farkına varması, hükümet baskınının ağırlaştığı döneme rastlar. Turhan'a sorumluluklar el koymuştu.

Tünelde tek başıma boğuluyordum.

Karıkocanın arasında dünyaya aynı pencereden bakmanın yoldaşlığı hâlâ güçlüdür, ancak... siyasi gruptaki devingenlik evliliğin sıkıştığı eylemsizliği uzun süre uyuşturmuş muydu ve artık işe yaramıyor muydu? Tanışlar, arkadaşlar birer birer vuruldukça, birbirine kenetleneceğine dostlar, meslek odasında ve hastanede ayrılıklar başgösteriyordu. Küçük grupları, tarihle yüz yüze! Çözümleme, tutum, tepki konularında birbirleriyle anlaşamıyorlar; herkesin zihni olanca bilgi birikimi ve gençlik enerjisiyle yoğunlaşıyor ve yürekten inanıyor önerdiğine, başkasını kabule yanaşmıyor.

Ülke, uyuyan büyük ve yabanıl bir canlı gibi derin sessizlikte kımıltısızdır, kuyruğuna basılmadıkça kıpırdamaz, acı eşiği hayli yüksektir, kolay kolay canı yanmaz, yansa da ses çıkartmaz. Siyasi grupların devinimleri bu yaratığın üstünde uçuşan ve onun uykusunu bölmeye çabalayan çalışkan arıların vızıltılarını andırır. Bir sezgidir bu eğretileme, bir zamanlar tek yürek gibi vuran meslek odasının üretmeye başladığı tekil yalnızlıklarda duyumsanır; hayalci erkeklere ve inatçı kadınlara aktarılabilmesi zor bir izlenim.

Tomris işte o yalnızlıkta karar verdi bir ilişki yaşamaya. Turhan'a kardeşçe, yoldaşça bağlı arkadaşlardan biriyle aldatamazdı kocasını. Âşık olmak da istemiyordu. Can ona göreydi. Can'ın havadar, seyreltik ilgisi tam ona göreydi.

Can çeşitli mekânlarda yaşar. Meslek odasına uğramaz. Sol partilerin seçmenidir. İlerici gazeteler okur ama

siyasi gruplara girmez. İşi bitti mi hastanede oyalanmaz. Rahatına düşkündür. Kimseyle çatışmaz. Can ve karısı birbirlerinin "öteki" ilişkilerini sorusuz kabullenirler. Onları bir arada tutan nedir? İşin bu yanı Tomris'i ilgilendirmedi.

1983

Ankara'da Ayrancı semtinde bir giriş katı – kadın usulca aralanan kapıdan içeri süzüldü. Erkek hemen kapıyı sürmeledi. Yıllardır hasret miydi Tomris'e? Erkek yumuşak ağzını kadınınkinden çekmeden üstündekileri attı, çırılçıplak kaldı kadının önünde, diz çöktü. Tomris kendini bir masal ecesi gibi hissetti.

Sabırsız arzu, aceleciliğine karşın hoyratlaşmayan... Erkeğin Tomris'e sunduğu bu bileşkeydi, zıtların birlikteliği. Kadının tanımadığı yaklaşım. Nasıl başarıyordu, diye düşünecekti, ileride. O kadar mı olgundu Can? Öğrenilmiş bir ustalık olduğuna karar verecekti Tomris, duyguların dayanılmazlığı müdahale etmediği için, dingin bir dikkatle uygulanıyordu.

Erkek kadını elinden tuttu ve yatak odasına çekti.

> Oda dağınıktı. Sabah karısının içinden çıktığı yatak öylece duruyordu. Çarşaflar.. galiba pembeydi. Ayrıntılar nasıl takılıp kalır belleğe... Geriye bakınca, bayağı görünüyor; yaşanırken, yalnızca doğaldı.

Ve acıtmadan, incitmeden usulca Tomris'in içine girdi. Organı inceydi. Tomris nicedir gövdesinde fiziksel bir duyum gibi algıladığı acılı boşluğun, gittikçe kendi içine

çöküp kapanan içbükey çatlağın dolduğunu hissetti. Borçluluk duydu erkeğe.

Bacaklarının arasında başlayıp karnının içlerine doğru karanlık bir belirsizliğe açılan ve zaten kendisi de bulanık bir belirsizlik olan, ona iki çocuk armağan etmiş bu yabancı ve uzak gövde parçası Dr. Tomris'e ilk kez yakınlaşıyordu.

* * *

Erkek mutlu bir bebek gibi yatıyordu kadının göğsünde. Tomris davrandı. Darbeden bu yana, meslek odasındaki ilk sol eğilimli toplantıyı kaçırmak istemiyordu. Siyasal yalıtılmışlıkta yaşayan Can'a, gidişinin sebebini açıklamaktan kaçındı, ürkebilirdi. Küçük odanın dört yanına savrulmuş giysilerini bulmaya koyuldu. Can'ın karısının çoraplarıyla sarmaş dolaş.

Can mırıltılar çıkartarak gitmesini istemediğini belirtiyordu; annesinden ayrılırken huysuzlanan çocuk gibiydi. Tomris onun yüzünü, gözlerini, saçlarını öptü ve çıktı.

Bir süre Ayrancı'nın ağaçlıklı inişlerinde, yokuşlarında yürüdü. Hovarda erkek gibiydi. Hiç bu kadar özgür ve tasasız olmamıştı. Alışamadığı bol bir giysiydi kaygısız ögürlük, bacaklarına dolanıyordu. Kural, çıkar, alışkanlık ve gövde arasında acıya kıstırılmış benlikleri onarmaktı Tomris'in işi; kendi deneyimini yadırgıyordu. Yok saydıkları bedenlerinin içinde –dokunmadan ve dokunulmaya izin vermeden– seksen, doksan yıl, kendileriyle barışık yaşamış kadınlar tanımıştı; büyükanneleri. Özverili öğretmenler kuşağı. Yaşlandıkça, üstelik pörsümüş canlı maddeyi daha az anımsayabilmek için su içmez olurlardı, böbrekleri az çalışsın diye. Gövdelerini denetim altında tutmaktan öfkeli bir haz alırlar, o hırsla başlarını dikleştirip

habire çalıştırırlardı yaşlı gövdelerini; çevrelerine suböreği, salaşlı muhallebi, kitap, öğüt sunarlardı.

Tomris, bedeni özgürlükle ödüllendiren hiçbir uzlaşmaya tanık olmamıştı.

Tomris'le Can arasındaki oyun uzun sürmedi. Çocuksu Can çabuk sıkıldı. Buluşmalar Can'ın karısının iş gezilerine bağımlıydı. Ara uzadıkça Tomris'in otuz beş yaşın görkemli etkinliğiyle canlı gövdesi fena hırpalanıyordu. Bilinç bu seyrek ilişkiyle yetinse de gövde yetinemiyordu. Can'ın sakınımı ilişkiyi Tomris'in nefret ettiği eylemsizlik konumuna itiyor, kadın özgürsüzlükte boğuluyordu. Tomris talepkârlaştıkça, Can'ın yumuşaklığı aşınıyor, bencil öz beliriyordu. Erkek korkmuştu. Ya Tomris, beklenmedik bir taşkınlıkla tüm hastaneyi ilişkilerinden haberli kılıverirse! Çözümü Tomris'i aramamakta buldu. Dişil gövdenin acısına onur yarasının sızısı eklenmişti. Tomris hastalandı.

> Tüm gövdem acı içindeydi. Hormonların merhametsiz gücünü bilse insanoğluyla insankızı, bir an bile birbirine yönelmez!

Arzunun görkemli ışığı mantığı körleştirir. Dileğine kavuşamayınca acılaşan arzu! Tomris, Can'ı hor görmeye başladı. Zayıftı Can, beceriksiz ve üşengeçti. El bebek gül bebek büyütülmüştü.

> Acının hiçbir çeşidine dayanmak, hiçbir sorunla ve sorumlulukla yüz yüze kalmak istemiyordu. Evliliği de bu yüzden sürüyordu... Kopuşla yüzleşmektense, hoşgörülü ikiliyi oynamak daha kolaydı.

Tomris aşağıladığı bu yeni Can'ı özlemez oldu. Erkeğin amacı gerçekleşmişti.

Tomris evliliğine dayanak son yardımcısından yoksun kaldı. İlişkisi tükenmiş, şok tedavi yarıda kesilmişti. Pek yakınındayken pek uzaklarda duran kocasına karşı birikmiş öcünü boşalttığı kanal haritadan silinmişti. Kusurlu konumun yüce gönüllülüğü Tomris'i terk etti. Artık Turhan'ı ne bağışlaması ne hoş görmesi mümkündü.

> Her şey inceliyor, aşınıyordu, nesneler bile. Somutluklar boş kabuklar gibiydi. Hayat önümden akıp geçiyor, bana değmiyordu. Turhan odaya girince neşem sönüyordu, kendimi çirkin hissediyordum. Sırtım kamburlaşıyordu. Benim varlığım da Turhan'ı böyle mi etkiliyordu? Yoksa onun için nesneler hep mi aşınmış, her şey mi kabuktu? Öyleyse kişilerin içine süzülen o müthiş derin görüyü nerde ve nasıl edinmişti, bana hiç yöneltmediği? Belki de bizlerle paylaşmadığı bir başka yaşamda özsularına dokunmuş, sonra kendine yasaklamıştı bu hazzı. Benden nefret mi ediyordu? Hayatımın çekirdeğindeki yabancılaşmayı niçin bunca yıl sürdürmüştüm?

Çocuklarının hatırına mı? Uzun süre böyle söylemişti kendine. Ama, derindeki sebep başkaydı, yıllar sonra, bir başka kıyıdan sebebin bir çeşit tutku olduğunu seçebiliyordu: Her zorluğun yenilebileceğine duyulan inanç ve güvenç, teslim olmayı hor görme! Ancak, başka kıyıdan her şey başka görünüyordu, kavramlar yön değiştirmişti. Çözülmüş ilişkiyi sürüklemekti teslimiyet, kopartabilmekse başkaldırı!

AyşeAysu'ya bir zamanlar yanlış öğütler verdiğini düşünmeye o sıralarda başladı.

Dördüncü gün

AyşeAysu pediatri kliniğinden radyoloji servisine uyumlu adımlarla yürüyordu. Duruşu pek sakindi, duy-

gularıysa Fethi'ye koşuyordu, uçuyordu. Bu saatten sonra ancak acil hasta gelebilirdi röntgene; nöbetçi hekim başkasıydi; Fethi'nin odasında onları kimse rahatsız etmezdi. Gövdelerde pusu kurmuş tarih tortusu usunun ucuna değmiyordu AyşeAysu'nun. Kendine, sevgilisine, ilişkilerine güveni tamdı.

İçeriye süzüldü; Fethi kapıyı hızla kapatıp kilitledi. Kocaman demir anahtar paslıydı, gıcırdadı.

Küçük oda havasız, jaluzi çekilmiş, karanlık. Fethi'nin, röntgen makinesinin başından ayrılamadığı için pek de işine yaramayan hantal çalışma masası neredeyse tüm mekânı kaplamış. Vızıldayan koca buzdolabı ve bir ayağı kırık, döşemesi sökük, sarsak maroken koltuk odadaki diğer eşya. Bir de eski mi eski sandalye.

AyşeAysu maroken koltukta neredeyse görünmez olmuş. Hekim gömleği çıkartılmış, bedeninin üst kısmı çıplak. Kısa eteği sıyrılmış, mevsim yaz olduğu için çorapsız, külotu duruyor mu, anlaşılmıyor.

Fethi sözüm ona iskemlede oturuyor, hayır, AyşeAysu'nun üstünde.

Olacak iş değil ya, odaya biri girse, Fethi ânında silkinip esas duruşa geçebilir. Tek eksiği, gömleğinin çözülmüş ilk düğmesini iliklemek. Eh, kravat takmasa da olur. Ayakkabı bağcıklarının fiyakalı düğümlerine bile dokunulmamış.

Baskın, bakırsı esmer, ağır eller...

Tavan mı çöktü üstüme, çarpan tuğla darbeleri altında parçalandım, ufalandım, dağıldım.

Dur biraz, ben de seni okşamak istiyorum.

Bırak konuşmayı.

Seni sevmek istiyorum. İzin ver sana dokunabileyim.

Vakit daralıyordu. Saat başında boş odaları denetlemeye gelirdi gece nöbetçisi.

Kadınlar okşamaz, okşanır!

Beni yok etmişti. Öylesine dağılmıştım ki, öbür bilincim yabancı gözlerle bile izleyemez oldu, yenilip yutulmamı. Önce ikiye ayrıldım. Aysu dikkatle kaydetmeye koyuldu. Boşuna. Darbelere karşı duramadı. Çiğnendim. Yok oluşta bütünlendim. Hayır, etim değildi sızlayan. Kepçe ellerinin görünüşte ulaşamadığı içselliğim, duygularım acıyordu, parçalanmanın fiziksel kıvranışlarıyla.

Üstünden kamyon geçmiş gövdenin bir araya süpürülmüş organları, kırıkları gibi kalakalmıştı AyşeAysu maroken koltuğun üstünde, et ve kemik...

Fethi, AyşeAysuya ne olduğunu anlayamadı. Kendine de. Gövdesinden dörtnala fırlayan akıncı gücü denetlemeyi unutmuştu. Daha doğrusu, tam eşikte, zarımsı engeli incitmeden dizginleyebilmeye ayarlamıştı kas yoğunlaşmasını; tüm gün bekleyerek ve düşleyerek hepten gerilen atılımını.

Ayşe'nin bir şeyler mırıldandığını duymuş, sözcükleri ayırımsamamış, herhangi bir yanıt mırıldanmıştı. Ayşe'yi yitirmemişti ya! İlişkiyi amaçladığı yöne çevirebilmişti ya! Yengi! Esriklikle gevşemiş gırtlak düğümlerinden üç sözcük fırlamıştı! Eril ataların böbürlenen erki! Yargı! Edilgenliğe mahkûm edildiniz! İleriki yıllarda, sözün anısı, teninkinden çok incitecekti kadını: Kadınlar okşamaz, okşanır.

Koltuktaki kadın çaresiz gözlerle bakıyor, bir şey bekliyordu. Fethi, AyşeAysu'ya şefkat göstermesi gerektiğini düşündü. Yumuşaklığı deneyen hoyrat bir el kadının saçlarının üstünden geçti. Buzdolabında biraz süt

vardı. Fethi çay bardağına doldurduğu sütü AyşeAysu'ya uzattı. Kadın soran gözlerle baktı, kendinden ne beklendiğini anlamamıştı.

Hadi çıkalım burdan, iç şu sütü.

Denileni yaptı. Fethi'nin acelesi niyeydi? Hastaneden çıkıp yan yana yürüdüler. Hayır Fethi'ye kızgın değildi. Garip biçimde onu seviyordu. Güçsüzdü.

Kendimi iyi hissetmiyorum, diyebildi.

Fethi anlamayan gözlerle baktı. AyşeAysu bir şey bekliyordu ondan. Ne? Hafiften sinirlendi; şu andaki tüm dileği keyifle sigara tüttürmekti. Bir açıklama... AyşeAysu duygularını ve kaslarını kemirip bitiren, tüm varlığını apansız sarıp yutan bu beklenmedik perişanlığın arkadaşça, meslektaşça bir yorumunu bekliyordu Fethi'den. Fethi'nin geliştirebildiği tek yorum, yasal bağ söz konusu olmadan girişilen mahrem ilişkinin AyşeAysu'da suçluluk yarattığıydı.

Hayır, dedi AyşeAysu. Suçluluk değil. İsteye, dileye geldim sana.

Hafifçe sokuldu Fethi'ye. Kucağa alınıp avutulmayı bekleyen küçük bir çocuk gibiydi. Fethi ona daha fazla yakınlaşmadı.

Bilmiyorum, anlamıyorum sana ne olduğunu.

Belki de sevmiyordu Fethi'yi, odasına giderken seviyordu da, şimdi sevmiyordu. Öyle aniydi ki değişiklik, birden yön değiştirmiş şiddetli rüzgâr gibi, çarpılmıştı.

Birlikte meslek odasına gittiler. Onları bekleyen işler vardı. AyşeAysu, tüneldeki hayatında alışkanlığa dönüşecek bir davranışı ilk kez deniyordu; içinde kanayan yaraya tuz basıp bir şeyciği yokmuş gibi, önemli görevini sürdürdü.

Gözler üzerlerindeydi. Gözler değil... Derileriyle mi görüyordu insanlar? Başka ülkelerde de amansız bir dikkat izler miydi sevdalıları? Kişi yârine güvenirken aldırmayabilirdi. Şimdiyse... meslek odasının başka günlerde ılıkça sarmalayan ilgi dalgaları tarazlı aba gibi dalıyordu. AyşeAysu insanların birbirini gözetlemediği üç kişilik bir evde büyümüştü; yadırgıyordu. Fethi'nin gizlilik önlemleri belki de bu ortaklaşa dikkate karşıydı. Boşuna gayret! Gövdenin parmak uçlarından haberdar olması türünden bir yetiydi topluluğun ferde yönelik farkındalığı. İri gövdesi ve kocaman kahkahasıyla konuşlandığı köşede Turhan, dikkat enerjisini yöneten orkestra şefiydi, Aysu'ya göre. Sevecenliği ölçüsünde katı!.. Işık Turhan'ın arkasından vuruyor, koca adamı bir siluete döndürüyordu, bir gölgeye... Gölge ayrışıyor gibi göründü Ayşe'ye, kalın çizgiler kat kat imgelere dilimleniyordu. Yorgun, kırgın bir anlam beliriyordu, Turhan'ın Fethi'ye yönelik yüzünde... Gümrah kara saçların, tüylerin fışkırdığı o güçlü erkek görünümü –ne zaman şişmanlamıştı, sanki yaşlanmıştı Turhan Ağabey– köşesine çekilmiş, çökmüş, terk edilmiş bir büyükanne duruşuna ağıyordu. Fethi'nin ailesinde kim hastalanmışsa, tedavilerin peşinde Turhan koşmuştu. Fethi'yle karısı küstüklerinde barıştıran, son kopuşta kadını boşanmaya ikna eden hep Turhan'dı. Sırdaştı o. Şimdi böyle dışlanmaktan inciniyorsa, aldatılmış duyumsuyorsa haksız mıydı? Ayşe'nin yüreği sızladı. Ne parlak bir günbatımıydı. Bir an Turhan'ın buharlaşıp yok olduğunu sandı. Işık sanki tümden silivermişti Turhan'ın siluetini. Hiçlik... Yok canım, kapıldığı bir sanrıydı, yanıl-

sama... Turhan her zamankinden güçlü, yenilmez erkekliğini her zamankinden sıkı kuşanmış, mağrur ve alaycı durup duruyordu işte, Aysu'nun tedirgin bakışlarının karşısında! Derebeyi!.. Grubun sorumluluğunu duymak... İşlevin adı buydu. Muhalif bir gruptu bu, hükümete karşı, üniversite yönetimine karşıydı. Ve ne kadar kabul etmek istemeseler de biliyorlardı, kentlerini çevreleyip ıssız ufukta yitmek üzere uzayıp giden bozkıra dağılmış insanlar onlara karşıydı. Grubun içsel bağları zayıflarsa, eriyiverirdi. Yeni ilişkiler özlüyorlar ve deniyorlardı, tazelikleri bundandı. O ferahlatıcı özgürlük duygusu, gruba yeni katılındığında... Düşecekleri yanılgılar da bundandı; denenmişliğin güvencesini fırlatıp atmışlardı. Ama o ne!.. İşte, bir sınama ânında, en eskil yaşama kalıbı "ben burdayım" diyordu, taze ilişkileri alttan dürtüp de. Birbirine sokulma güdüsünün doğallığına, terk etmek istedikleri sahip olma uygarlığına has duyumsuzlukların damar damar yayılmadığını kim iddia edebilirdi?

Daha büyük sınavlarda, meslek odasındaki dostluklar parçalanacaksa, sebebi, bu damarlar boyunca yarılacak çatlaklar olacaktı.

Şimdilik, yarana tuz bas ve çalış.

Turhan, harıl harıl bildiri harmanlayan Fethi ve AyşeAysu'ya dalıp gitmişti. Ne kadar yorgundu. Henüz kırkına gelmemiş gövdesi yorgundu, damarları esnekliğini yitirmiş... Tansiyonum mu çıkıyor, diye düşündü. Bu grubun ağırlığını taşımaktan yorgundu. Bırakıverse... Özgür olsa... Hayati bir ısrarla asılıyordu sorumluluklarına. Bir an Fethi'yle göz göze geldiler. Fethi hemencecik bakışlarını kaçırdı. Ayşe ve Fethi... İşte, insankızıyla insanoğlu gene kendilerini ve birbirlerini kandırmaya koyulmuşlardı. İşte, gene bitmeye yargılı bir ilişki başlıyordu. Turhan, Fethi'nin ondan utandığını, Aysu'nun ise ona içerlediğini ayırt edebiliyordu. Ne halleri varsa görsünler, dedi içinden.

Başka bir köşede Tomris oturmuş, onu izliyordu. Tomris, inatçı çocuk... Gözlemliyordu Turhan'ı. Yalnızca anlamak istiyordu, o kadar; yargılamaya kalkışmıyordu; bir doğa olayını izler gibi inceliyordu kocasını, biraz öteden, sessizce. Ne kadar sinir bozucuydu! Anlamak, ne olacaksa... Kaç defa söylemişti Tomris'e; insan ruhunun kırk kapısının kırkını da açsan, ardında yeni bir kapalı kapı bulursun. Evlilik dayanışmasından, mesleki meraktan öte, kılı kırk yaran bir gerçeğe ulaşma tutkusuydu Tomris'teki... Gerçek... Turhan'ın derinine süzülebilse, evliliklerini kurtarabilecek, hatta kim bilir onun yüksek tansiyon illetini sağaltabilecek gize ereceğini sanıyordu. Gafil çocuk...

Kaç kez dokundurmuştu karısına, kapılarını zorlamamasını. Oysa Tomris sonuncuya dek ulaşmak istiyordu. Onun ardında... ben senden bir şey saklamıyorum ki, diyordu. Sen ne gizleyebilirsin ki, çocuksun... Kaç defa dokundurdum, meselle anlattım sana, Tomris, sonuncu kapının ardında bir şey yok! Hiçlik... boşluk... yokluk... İşte, hayatın gerçeği, Tomris Hanım, bakalım ne işine yarayacak bu senin! Hayat, karanlık bir boşluğa inen eğik bir düzlemdir. Bizlerse o yüzeyde çabalayan karıncalarız. İşte, kızım. Al sana gerçek!

Tomris'in içindeki doyumsuz kadın bir gün yürüyüp gidecekti, onu terk edecekti; biliyordu Turhan. Ama doyumsuzluğun altındaki daha temel bir katmana, Tomris'in anaç tabiatına güvenebilirdi, sonuna dek. Bu güven hiç haz vermiyordu ki! Bataklık gibiydi, yaslanırsa yutacaktı Turhan'ı sanki. Bütün mesele önlerindeki beş-on yılı atlatabilmekti. Orta yaş daha kolay bir yaşam kesiti olabilirdi.

Turhan, yaşlı bir kadın gibi içini çekti. Derin nefes ona iyi gelmişti. Hepsi yorgunluktan, diye düşündü, karamsarlığım. Soluğunu üfledi. Yorgunluk asitleri kar-

bondioksit olup gövdesini terk ettiler. Turhan silkindi, toparlandı, her zamanki önder tavrını aldı.

Bu arada taze sevdalılar işlerini bitirmişlerdi. Şimdi besbelli sevişmeye gidecekler.

Hayır, Turhan'ın düşündüğü gibi olmadı. AyşeAysu ile Fethi birlikte çıktılar. Saat geçti. Fethi, AyşeAysu'yu evine bıraktı. Öpüşüp ayrıldılar.

Beşinci Gün

Fethi'nin midesinde kırılan asit şişesi sabaha karşı onu uyandırdı. Canı yanıyordu. Kocaman ellerine baktı. Cam kırıkları derisini kesiyordu.

Yaşadıkları uyumsuzluğa dair, mantığının sözcüklere dökebildiği açıklama, hâlâ, AyşeAysu'nun suçluluğa kapıldığıydı. Oysa, gövdesi başka bir şey hissediyordu, dile getirilemeyen, asitli kamçısıyla midesini delik deşik eden bir sezgiydi bu. AyşeAysu'nun özündeki dayanaklı çekirdeğe ulaşmış ve onu kırmıştı; ufacık boynu bükük parçalara ayırmıştı. Avucundaki kırık tanecikler etini kesiyor, kılcallarını kanatıyordu. Acıyordu. *Fareler ve İnsanlar*'ın yumuşak dokuları okşarken öldüren Lenny'si gibi duyumsuyordu kendini. İri, beceriksiz, zararlı. Bu duyguyu taşıyamıyordu.

Aysu ve Tomris, Ayşe'yi ikna ettiler. Olurdu böyle terslikler başlangıçlarda. Hepimiz baskı altındayız bu ülkede. Kimi patlamalar, kimi çöküntüler olur. Geçer. Sabır. Anlayış. Kendini dönüştürme, ilişkiler emekle büyür.

* * *

Uzun boylu, yakışıklıydı. Kır saçlı ve etkileyiciydi. Nazikti. Büyüleyiciydi gülümseyişi. Tıraş losyonu, özenle döşenmiş yatak odalarını, pırıl pırıl renkli banyoları, dolu gardıropları canlandırıverirdi genizde. Biraz göbek bağlamıştı ama, yaşına göre ince ve çevikti. Ağırbaşlı duruşunda, yumuşak, ılık bir kişiliği vaat eden, hafif bir esintiydi tıraş losyonu. Güngörmüş ve bilge. Kanıp da elini uzatan buz keserdi. Çeliktendi gözleri ve çelik tel gibi kesiciydi kişiliği; öylesine donardın ki, bir damla kanın akmazdı! Temiz, çok temiz, arı, sterildi; giriştiği tüm ameliyatlarda, organlarla, duygularla ve gelecekleriyle oynarken insanların; zarif elleriyle, balmumsu. Varsıldı, yüksekti muayenehanesinin akarı.

Ve AyşeAysu'yu istemiyordu klinikte! AyşeAysu çalışkandı. Başkalarının emeğini çiğneyecek denli hırstan gözü dönmüşlerden değildi ama. Evet, hiç hırsı yok. Burası bir üniversite hastanesi; araştırma hevesi, tutkusu taşıyanlara yer açmalıyız. AyşeAysu'nun araştırmaları yetersiz değil ki. Saygılıydı. Evet ama dikkafalı... Şefe karşı çıkmamıştı. Doğru; ama çıkabilir. Küçük hastalar onu seviyor. Doktor abla, diye peşindeler. Arkadaşlarıyla da uyumlu. Evet, ama biz burada bilimle sağaltırız, şaklabanlıkla değil. Asistan derneğindeki ve meslek odasındaki etkinliği mi şefi rahatsız ediyordu? Ama şef ilericiydi. Bakın, ben üniversite üyelerinin politikayla bu denli haşır neşir olmalarını doğru bulmuyorum, araştırmacı kişiliklerini zayıflatıyor politik ihtirasları! Sorumluluk duygularıdır gençleri harekete geçiren, kim savlayabilir bilimsel çalışmalarını aksattıklarını? Çok mu yetenekliler, yani? Göreceğiz bakalım!

AyşeAysu hiç kuşku duymuyordu, şefinin üniversite yasasının ona verdiği yetkiyi kullanacağından. Duraksamayacaktı bile. Uzmanlaşmasını tamamlayamadan AyşeAysu'yu klinikten uzaklaştıracaktı. Nasıl korunacağını

bilemiyordu. Asistan derneği yalnızca ayakta duracak direnç sağlayabilirdi, o kadar. Şef her sözcüğü, her davranışıyla iletiyordu kararlılığını; beşinci günün sabahı, seminer saatinde AyşeAysu'nun sunuşunu, özenle seçilip dondurulmuş, ince cidarları keskin, buzdan sözcükleriyle parçalayıvermişti. Değersiz, savruk bir çalışmaya indirgemişti. Haksızlıktı bu. Kimse şefe karşı çıkmaya cesaret edemiyordu; AyşeAysu bezgin bir umutsuzlukla baktı dinleyicilerine, başları önlerindeydi. Çoğu, asistan derneğine üye olmaktan bile kaçınmışlardı. Orda, kürsüde, hepsinin karşısında, ayaktaydı; yaralanmıştı ve yaralarını gizlemiyordu; diz çöküp yalvarmadı, bağışlanmayı dilemedi, saldırıları bir başına göğüsledi. Kanlar içindeki dimdik duruşunun arkadaşlarını nasıl aşağıladığını bilse, seminerden sonra, kimse yanına sokulmayınca, şaşırmazdı, incinmezdi; kim bilir belki bir tür üstünlük tadıyla doyabilirdi bile. Ama bilmiyordu.

Şefini anlayamıyordu. Başkalarının kaderlerini yumuşak hamur gibi avucunda mıncıklayıp fırlatıp atmanın, sonra lütfedip çöpten geri almanın, zavallı bir biçim verip ortaya salmanın zalim tadını, gücün baştan çıkarıcı doyumsuzluğunu tanımıyordu.

Uzun yıllar sonra içine bir kuşku düştü. '82'de üniversiteyle sıkıyönetim arasındaki kuşku-ihbar-işten atma ağını ören ihbar mektuplarının bir kısmı şefin kaleminden çıkmış olmasındı? Darbenin ikinci yılı gelip çattığında –Fethi'nin işine son verilmişti; koca Turhan Ağabey'inse, yeller esiyordu bıraktığı boşlukta– AyşeAysu hâlâ klinikteydi ve doçent olmuştu.

Şefin tutumu yavaş yavaş değişmişti. Ve AyşeAysu yavaş yavaş öğrenmişti kötülüğü, can havliyle özünü savunurken. Şefteki değişimi, hayallere kapılmadan değerlendirdi. Şef bir zamanlar, AyşeAysu'nun yaman bir rakip olacağından ürkmüş, ona karşı tavır almıştı; sonra

yanıldığını anlamış ve AyşeAysu'yu engellemekten vazgeçmişti. AyşeAysu amansız bir karşıt olabilirdi, kendi çektikleri yüzünden değil, benzer çilelerin kurbanları adına! Ve bu karşıtlık şefin arıtılmış koşullarında seyretmezdi! Fazla kanlı canlıydı AyşeAysu. İyisi mi onunla dost olmalıydı.

Şefin ılık su, orta şekerli hoşaf solculuğu bile aşırıydı darbenin gözlerinde. Şef özgürlükçü görünüp baskıcılığı oynayamıyordu artık. Birkaç maskesi olmalıydı onun. Birini çıkarıp öbürünü takarken, soluklanıp dinlenebilmeliydi. Oysa darbe "hep" ve "daha da" baskıcılığı talep ediyordu! Maskelikten çıkıp yüzünün etine kemiğine karışmalıydı rolü! Bunca sahiciliğe şef nasıl dayansın!

Böylece, ilginçtir şef ve AyşeAysu, darbenin karşısında aynı safta buldular kendilerini. AyşeAysu bu rastlantıyı, hayatın saçmalığının buruk-gülünç belirtilerinden biri diye niteleyecekti ileride. Şefe dostluk duyabilmesi için, artık çok geçti. Şef, darbenin altında şefliğini yitirdiğinde, dostu olmadıysa da, onu bağışladı. Kendi karmaşık adımlarının dışında, hiç hesaplayamadığı bir düşüşün kurbanı olmuştu şef, havada zarif bir figür çizerek yuvarlanmıştı; canı yandıysa da nezaketini, sükûnetini koruyabilmişti, trajedilerinin kahramanlarına azıcık da olsa yakınlaşmıştı böylece. Bağışlanabilirdi. Pediatrideki eleri değilse de –o denli yürekli olamazdı– başka kliniklerden meslektaşlarını ihbar etmiş miydi? Edilgenliğin kışkırttığı acımasızlıkla, onu sonsuza dek terk edip gitmiş o vefasız sevgiliyi, gücü yeniden ellerinde duyumsayabilme yanılsaması uğruna... Öcün tatlı doyumu! Kimin canının yandığı önemli mi? Bu kuşku AyşeAysu'yu hiç terk etmedi. Gene de için için yanılmayı diledi, şefin dürüstlük maskesinde bir tutam gerçek bulunmasını; yapıntı kişiliğine, bir zamanlar sürdüğü tıraş losyonunun unutulmaz zarif uçuculuğu gibi bir sahicilik dokunuşunun değmesini...

Beşinci günün sabahı şef gücünün kalıcılığına aldanmış, sonsuzca kesici, AyşeAysu zırhsız, kalkansız, etiyle tırnağıyla yaralanmaya ve özsavunmaya açıktı.

Semineri izleyen iç sızlatıcı yalnızlıkta, AyşeAysu Fethi'yi sonsuzca özledi. Dünkü uyuşmazlık küçük bir ayrıntıdan, kolayca giderilebilecek ufak bir pürüzden başka neydi ki! Bugün AyşeAysu'da buluşacaklardı. Öyle kararlaştırmışlardı bir gün radyolojide, ertesi gün pediatride. Sevgilisini dört gözle bekliyordu. Yiğit, dürüst, özverili adamını.

Orda öylece duruyordum. Benimle övünebilirsin. Ağlamadım. Geri adım atmadım. Şefin eleştirilerini yanlış ve haksız bulduğumu söyledim, söyleyebildim.

Fethi onu dinlemiyor muydu? Yüzünde acı! Derin acı. Felaket önsezisi! N'olur ağzını açma, Fethi, kırıcı söz çıkmasın. Dudakları kenetlenmiş, yüzünün alt bölümü içbükey bir hüzün, erkeğin.

AyşeAysu...

İlk kez "Aysu" diyor. Önsezi güçleniyor. Kaygı ele geçiriyor kadının varlığını. Can havliyle kendi hikâyesine tutunmaya çalışıyor yeniden, neredeyse şefine teşekkür duyacak, hiç olmazsa bir konu; ne olur ağzını açma Fethi!

..... eskisi gibi arkadaş kalalım.

Zaten arkadaşız, Fethi.

Yalnızca arkadaş kalalım.

Fethi, AyşeAysu'nun çalışma masasında oturmakta. AyşeAysu iskemlesini onun dizi dibine çekmiş. Bakıyor...

erkeğin yüzüne. Dördüncü günde boşuna beklediği, işte orda, apaçık, şefkat, merhamet, alçakgönüllülük. Adamın eli, yaralı bir kuş gibi duruyor masada. Ayşe yanağını Fethi'nin eline sürüyor. Niçin, niçin aradığına kavuşmuşken, Fethi esirgiyor kendini?..

Dün olanları unut lütfen. Benim hatamdı. Çok deneyimsizim. Sen de sabırsızsın. Daha önce de yakınlaştık, güzeldi. Öyle değil mi? Geçici ruh hallerimle seni bunaltmamalıydım.

Mesele dün değil.

Ne, peki?

Lütfen, Ayşe, arkadaş kalmak istiyorum.

"Ayşe" demişti... Ayşe yanağını Fethi'nin avucuna gömdü.

Beni hiç mi sevmiyorsun?

Yanağı ateş gibi yanıyordu. Nasıl öpmek istiyordu o alevden teni, kucaklamak, dalından koparılmış çiçek gibi bükülmüş, yumuşak bedeni. Biliyordu, Ayşe başını omzuna, boynuyla gövdesinin buluştuğu oyuğa gömmek istiyor, cesaret edemiyordu. Oyuk Ayşe'nin sıcak, dalgın başının ağırlığını kavrayabilmek için ağrıyordu. Nasıl kıvranıyordu avuçları, yakıncacık Ayşe'nin memeleri; turunç...

Bak Fethi, küçücükler,
demişti, biraz mahcup.
Çok güzel memelerin var, taş gibi.

İştahla öpmüştü onları. Yalnızca, iki gün mü geçmişti üstünden? Aralarında konuşulmamıştı ama biliyordu, Ayşe bir daha utanmayacaktı memelerinden.

Kapıyı kilitlemeyi unutmuştu Ayşe. Biri aniden girip, onları bu tuhaf durumda yakalayabilirdi. Umursayamayacak kadar canı yanıyordu Fethi'nin. Arzu ve ıstırap öylesine şiddetliydi. Bacaklarının arasındaki deri şişmişti, yanıyordu sanki. Yalazın harareti yıllar sonraki rastlantısal karşılaşmalarına bile yansıyacak, engellenmiş isteğin basıncı AyşeAysu'yu her görüşünde Fethi'yi acıtarak dürtecekti. Onu niye bu kadar arzuladığını kendine açıklayamıyordu. Evlilik dışı bir ilişkiyi nasıl düşleyebilmişti, kırılgan bir el değmemişlikle?

Arkadaş kalmak istiyorum.

İnatçı bir oğlan çocuğu gibiydi. Ve gidiyordu. Bitiriyordu. Kopartıyordu bağlarını. Oyun değildi bu.

Gövdesinden can kopartılıyordu Ayşe'nin. Yaşama gücü karnından kopartılıp alınıyordu. Son bir hamleyle atıldı varlığından acımasızca sökülen can parçasının ardından.

Niye başladın bu ilişkiye, öyleyse?

Yürütebilirim sandım.

Yalın, sevinç dolu tensel bir ilişki arzulamıştı Fethi; yürüyüp çıktı AyşeAysu'nun odasından.

AyşeAysu bir süre öylece kaldı. Başı masaya düşmüş.

Garip bir süreç başlıyor, Fethi'nin ıstırabı ve şefkati hoyratlığın izlerini yıkamış... Lekesiz duygu...

Ertesi I

Bekleyiş...

Anne kızının ona açılmasını... Ayşe taze serpintinin güçlenmesini... Şirin babasını... bekliyorlardı. Tüm güçlü yöneticiler gibi elinin altında bir iletişim ağı bulunduran, böylece her zaman her yerde her şeyi gören ve işiten şef, dik kafalı asistanının radyolojideki "aşırı solcu"lardan biriyle mercimeği fırına verdiğinin çoktan farkındaydı; ilişkinin alacağı yeni durumu merakla bekliyordu. Hastane köşelerinde aşna fişne. Ayşe'nin dostluklarını onaylamıyordu. Hele o psikiyatri başasistanı kurumlu Turhan'ın arkadaş grubuna katılmasını! Bir asistan şefine danışmalıydı. Turhan'ın heybetli duruşu! Şef ne zaman rastlantıyla irikıyım ruh ve sinir hastalıkları uzmanının yanına düşse onunla aynı siyasi görüşleri paylaştığını vurgulamaya özen gösterirdi, niyeyse. Gözleri ne büyüktü Turhan'ın öyle! Akları kocaman, siyahları iri iri, fır döner. "Ruhunun röntgenini çekiyorum," der gibi bakışları! Tiyatrovaridir Turhan'ın kibarlığı iktidar sahiplerinin karşısında. Meydan okur alaycılığı, ısırıverir nazik sözleri şövalyece jestleri arasından. Tomris'in bir yanı kocasının gösterisini alkışlar, öbür yanı, keşke bu denli keskin sirke olmasaydı diye yazıklanır, Turhan'ın mesleki geleceği adına kaygılanır.

Bu ilişki böyle bitmez; doğal değil.

Böyle dedi Tomris, AyşeAysu'ya ve şimdi bekliyor o da arkadaşının gönül hikâyesinin belli bir yöne doğrulmasını.

Ayrılık oyuyor tenin duyarlığını, acıyı kazıyor.

Unutamıyor, yaralı kuş gibi hareketsiz ve çaresiz esmer eli, erkeğin yüzündeki derin acıyı.

Ne yapsa unutamıyor, hıçkırık gibi kıvrılmış kadını,

bedeninin kırık harfleri "kucakla beni" diye dizilmiş, küçük bir çocuğun beceriksiz masumiyetiyle. Alevli yanağı, hüzünle sıvılaşmış saydam ela gözleri unutamıyor.

Hep aynı an, aynı imge Fethi'ye değgin.

Hep o an, o imgesi Ayşe'nin.

Unutamamak acıyı derinleştirirken inceltiyor, gençliğin saklı sevincine ulaşana dek. Ve ümit titrek ve belirsiz bir serpintiyken, narin bir fıskiye yükseliyor bilince.

Bekleyiş...

Fethi bekliyor. Hele askerlik çıksın aradan. Ayşe'yi düşünüyor. Ayrılığın ve ümidin hüzünlü şekerinde, gövdesinin aculluğuna karşıt, tatlı bir eylemsizlik lezzeti buluyor, yavuklu özleminde.

Hepsinin beklentileri gerçekleşecek.

Ayrışmanın öyküsü:

Bir yaşantı desenidir, kadınla erkeğin boşluğa resmettiği. Çizgileri filizden. Amansız bir neşter ayrıştırabilir çizgiyi:

Özgür mavi
dokunma ılıklığında turuncu
tutku alı

Neşter beceriksiz davranışlardır; ayrışan renkler kirlenir. Mavi yalnızlığın burukluğuna solar, turuncu hüznün sarısına, tutku kanar.

Buz mavisi Kan kırmızı

Bellekteki ikileşme beşinci günden sonra belirginleşti, iki özne için de – hem de nesnesi kendilerinin ve birbirlerinin:

Ayrışan tonları, bellek kendince birleştirecektir, bazen ayrılık, bazen sevda tabloları çizmek üzere, anımsayış ân'ının duygulanımına göre. Gerçek hangisi? Soru sürdükçe, ilgi tükenmez.

İmgelemde var olan aşk!.. Acı çekme/acıma zemininde yükselir. İki ucu uçurumsu. Kaypak! Bu ilişkiye özgü başka bir dönüşüm daha var, yükselirken yuvarlanan, sürünürken kanatlanır! Malzeme yaşantıdır, düş değil; eşzamanlı deneyimlenmemiştir yalnızca. "Zaman?.." Nedir ki bellek için?.. Işık yılını bir anda kat eden...

Kadınların şu yenilmez gayreti! AyşeAysu atladı kara trene, Divrik'in yolunu tuttu, annesinin hasret ve hayret dolu, nemli gözlerini bırakıp da ardında, Ankara Garı'nda.

Yağız atlar kişnedi, demir kırbaç şakladı
Bir dakika araba yerinde durakladı
Gidiyorum gurbeti içimde duya duya
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya

Çuf çuf atı demirdendi, kavuşmaya koşuyordu.

Orta Anadolu... Bitimsiz bozkır... Yanık... Kurak derelerle yarılmış şahrem şahrem. Yalnız meşeler... Orda burda üç-beş tarla, toprağa yakın kerpiç evler. Toprak renkli analar ve bakır tenli çocuklar.

Fethi de böyle bir oğlancıktı işte, yalınayak, saçları sıfır numara traşlı. Bit önlemi! Dizim dizim dizilmişler ray kıyılarına, el sallarlar trene. Günün en büyük eğlencesi. Besinsiz yüzleri çocuksu bir eli açıklıkla gülümser. Türk köylüsü!.. '70'lerin ortalarında henüz boşalmamıştır köyler. İhtiyar gözler şükürle sönük. Henüz sahip ol-

ma tutkusu kurnaz elektronlarını ekmemiş yorgun genç bedenlere. Ve henüz yalnız bir gezegendir Orta Anadolu. Yüce dağlar çizer uzay ufkunu. Hasan Dağı, Erciyes, ötede Süphan. Alamancı akrabalar, Vosvos arabalar, köy öğretmeni ve tek tük antenler, uzak karayolundan motor sesleri yetmez, erken çöken akşamlarda, metropollerin ışıltılı samanyollarına kuyruklu bir yıldız gibi takılmaya.

Sonra belirir fabrikalar, uzun ve yalnız tuğla bacalarıyla. Şeker, çimento ve mensucat. Cumhuriyetin yılmaz emeği, şiddetli içtenliği!.. Devrime ve sanayiye inanç tam. Ne zaman ve nasıl yoksullar hakkında ferman kesildi, kaderleri damgalanıp mühürlendi? Ne zaman ve nasıl göbekleri kalın köstekli, kostak yürüyüşlü ağalar, beyler, eşraf ve sarıklı imam efendiler, cumhuriyetin yoksul ve azimli mühendislerini, öğretmenlerini, ustabaşılarını kenara ittiler! Ne sıra kuklalarını oturttular yönetim masalarına!

Tarlalar kayboldu. Tek tük fabrikalar da. Issızlık her zaman hüzünlü değildir. Garip bir sükûnet sarar yolcuyu, vagon penceresinde, kıvrılıp sessizce akarken incecik ırmak, akşamın altın tozuna bulanmış. Genç bir kadının yüreği yerinden fırlayıp dalga dalga yayılır bozkıra... Yurt sevgisi... Bu çorak toprağı ve üstünde yaşayanları nasıl seviyor!.. Hayatını onlara bağışlayabilir. Yıllarca kızamık bebelerini sağaltabilir, ishalden kurumuş minik ağızlara şekerli-tuzlu su besleyebilir, damla damla.

Fethi'ye kavuşmak için bindiği araçtan memleket trenine ne zaman geçti? Bu aktarma başka bir geçişi çağrıştıracak; aynanın karşısında, yalnız ve acılı göğüslerinde Fethi'nin esmer ellerini iliklerine dek duyumsayışını... Henüz yaşanmamış yıllarda...

Gerçeklikle düşlerin arasındaki zarın eridiği anlar... dan daha çok yaşanmaya değer ne var? Hayatın gizi onlarda, uçup gidiveren... Yakalanamaz, saklanamaz. An-

cak, sözcüklerle yeniden var edilebilir. Yalnızca ak kâğıt üstünde kara mürekkeple...

Fethi kışlanın önünde Ayşe'yle karşılaşıverince, sevincine yenik düştü, tıpkı üçüncü gündeki gibi. Yumuşacık sarıverdi Ayşe'yi, bastı bağrına; gözleri yıldızlandı, o çocuksu gülümseyişle ışıdı büsbütün esmerleşmiş yüzü. Kulaklarının derisi soyulmuştu, kızgın güneş altındaki talimlerde. Sırtında, kısa süreli askerliğe has er üniforması, saçları kökünden kazınmış, tren yolu boyunca koşturan oğlancıklara benzemişti. Uça uça gelmişti nizamiyeye, "ziyaretçin var" duyurusunu işitince. Öleceği usuna düşerdi de, Ayşe'nin onca yolu tepip öylesine habersiz gelivereceği...

Dosdoğru yürümüştü nizamiyeye; kılı kıpırdamadan girmişti onca erkeğin arasına.

Ona bakıyorlar mıydı? Ne düşünüyorlardı?

> Son "kısa askerlik" tertibinden Dr. Fethi Akdağ'ı görmek istedim.

Sesi katıydı.

Onbaşı onu önce süzdü, sonra çok kibar davrandı. Sağa sola telefon etti, seğirten ere, Ayşe'yi götüreceği yeri tarif etti; "Hanım, Dr. Fethi'nin yakını olur," diye eklemeyi ihmal etmedi... "Yakını..." Sözcüğün ılıklığı Ayşe'yi ısıtıverdi ve... dokundurduğu belirsiz çağrışımlar... la tedirginleşti. Er, Ayşe'ye yol verdi, "Dünya ahret bacımsın; abla," diyen delikanlı gövdesi, Fethi belirir belirmez kayboldu. "Yakın"ı "yavuklu" diye yorumlamıştı er; birlikte yürürlerken Ayşe'ye üniformasının bile değmemesi için nasıl da çekinmiş, çocuksu gözlerle gülümsemişti. Türk köylüsü...

Ayşe ânın mutluluğuna tümüyle teslim oldu. Bir ağacın gölgesine sığınıp sigara tellendirdiler. Fethi askerlik izlenimlerini anlattı.

Ayşe aynı gün trene atlayıp döndü.

İlişki, çocuk gibi, emekle büyür,
demişti Tomris.

O anda çocuklarını düşünüyordu, annenin evladında belki de emeğini sevdiğini.

AyşeAysu elbette bilemezdi Tomris'in aklındaki öbür düşünceyi.

Bozkırı kat eden sevinçle pır pır kelebekti sanki. Döktüğü emeği öyle çok sevmişti ki, Fethi'nin ilişkiye, yalnızca acı gömdüğünü fark edemedi.

Dr. Tomris, AyşeAysu'dan ayrıldıktan sonra, hastanedeki odasına döndü. Vakit gecikmiş, klinik sessizleşmişti. Bir süre pencerenin önünde öylece kıpırtısız durdu, çınar ağaçlarını seyretti. Yapraklar sararmaya yüz tutmuştu.

Nasıl olmuştu bu iş? Fethi boşanmak için onca ay gırtlak gırtlağa mücadele verdikten sonra, neden tıpış tıpış evine dönmüştü, onu seven bir kız varken, aradığı gibi biri? O değil miydi, karısının silikliğinden yakınan, düşüncelerini, etkinliklerini paylaşacak bir kadın arayan? Ne girift, anlaşılmaz bir karakterdi Fethi!

Turhan bilmişti olacakları! Nasıl öngörebilmişti, nasıl! AyşeAysu ile Fethi'nin öyküsü sanki bir senaryoydu, Turhan'ın zihninde filme çekilen! Zeki piç! Nasıl da okuyordu insanların ruhunu! Tomris'se hiçbir şey göremiyordu, usu kapkaranlık... Sormayacak işte Turhan'a nasıl kestirebildiğini.

Birden şimşek çakımı, karanlığın içinde!

"Deryaları keşfe çıkmış gemicilerin ruh halini bekleyemeyiz insanımızdan." Turhan'ın tannan sesi, herkes soluğunu tutmuş, dinliyor. "Anadolu köylüsü dokunarak öğrenir. Yenilikten ürker."

İşte doruk an! Dost sofrasını çevreleyen bütün yüzler, Turhan'ın tombul parmaklarının bin bir maharetle hazırladığı mezelerin lezzetiyle tok, günebakan çiçekleri gibi O'na, Turhan'a dönmüş, umutla bekliyor. Tılsımlı sözü... Turhan'ın haz doruğu. Tüm tekil yoğunlaşmaların kesiştiği noktada parlayan yıldızdır o. Devrimin piramidi. Tabanı yemek masası, yükseltisi umut.

Gerisini anımsamıyor Tomris. Turhan günebakan çiçeklerinin beklentisini nasıl yanıtladı? Dorukta Turhan değişir, başka bir adam olur, içtenlikten kopar. Ve Tomris artık onu işitmez.

Zeki piç! Madem her şeyi biliyorsun / ... peki niçin... bir tek karını / ...

Tomris dudaklarını ısırdı. Ağlamak istemiyordu. Söylemeyecekti işte Turhan'a Fethi'nin Ayşe'yi hepten terk ettiğini! Bunca yalınkattın, demek Fethi!.. Kuru bir ağaç gibi... Sivri dalları acıtıcı... Türk köylüsü...

* * *

Dr. Tomris –çoktan emekli olup ayrılmış hastaneden– asistanlığının geçtiği odada aynı pencerenin önünde duruyor. Çınar çeyrek yüzyıl yaşlanmış. Kadının zihninde, zamanın sınırları erimiş; mazi, şimdi, son birkaç hafta iç içe. Sararmaya yüz tutmuş yapraklar. Kadın, eski dostları ziyarete gelmiş, duyarlıklarına çocukları adına teşekkür etmeye. Kaç hafta geçti Turhan öleli...

O günü anımsıyor: Kara bir gündü Tomris için, Fet-

hi'nin Ayşe'yi hepten terk ettiği gün... Turhan'ın yok oluşunu usuna sığdıramıyor. Dağ gibi gövde, tannan ses, gür kahkaha, volkan patlayışı enerji... nasıl sığabilmişti iki karış toprağa, o küçücük tümseğin altına! Bebek yatağı gibiydi mezar. Turhan'ın ayakları karyolalardan taşardı, yaz mevsimleri kaldıkları ucuz pansiyonlarda, deniz kasabalarında, yeni evliyken... Yoktu... Gezegenin üstünde kapladığı koca hacim boş kalmıştı...

Derin bir sızı kıyıyor gövdesini. Çınar devrilirken, ufacık Tomris –zayıf naif, kırılgan duruşlu– nasıl ayakta kalabilmişti! Neden öldün ihtiyarlamadan?.. Tomris dudaklarını ısırdı. Ağlamak istemiyordu. Evinde ağlardı; yalnız kalınca, doyasıya. Nasıl bunca zaman, devrime inancını yitirmemişti Turhan, yirmi beş yıl önce tanıyor idiyse Türk köylüsünü... Tomris insanların değişebileceğine inanırdı o dönemde. Yaşamak denen görkemli değişime sonsuzca meraklı.

Şimdi usunun içi kapkaranlık, hiçbir şey göremiyor, çınarın ölü yapraklarından başka.

Birden şimşek patladı! Acıtıcıydı yalın aydınlık! İnsankızıyla insanoğlu neyi gereksiniyorsa, ona inanıyordu. Tomris erkeğin kucaklayışında güven bulurdu, Turhan kitlenin. Biri aşka inanmış, öbürü devrime. Aşk... biçare köylünün kuduzdan öldüğü gece... seherle doğandı, Tomris'e ve Turhan'a. Derinlerdeydi, canlıydı, taşıyordu, aralarındaydı, dalgalanıyordu, tekil varlıklarından büyüktü ve onları kucaklıyordu. Lekesiz bir sabah gibi... Dokunulmamış tümlük... Ellendikçe, ses verdikçe, ısındıkça ve serinledikçe, dağılıyor, biçimden biçime ağıyor; sonra, bitmiş günden artakalan yorgunluk gibi, tanımlanması güç bir sıkıntı –kırık, dökük– aşınmış bir yıkıntı...

Yirmi beş yılda Tomris öğrenmişti merak ettiği ne varsa, hayatın yanar döner ışığında değişe değişe. Bedeli olmalıydı bilginin: Yüceltilmiş amaçları röntgen ışığı gibi

tarayabilmek, kesite ulaşmak. Yanılsama... Kadınla erkeğin birlikteliğine inancını yitirdi. Zevk... Rastlantısal bir işlevdi... Ya da işlevsel bir rastlantı... Ardındaki şifreyi keşfedersen, sıradandı, hiç zor değildi tekillikte ele geçirilmesi. Tomris kırkını aştıktan sonra, sevgililerle uğraşmadı. Ve yitimle birlikte yaşadı.

Zeki piç! O her şeyi en baştan biliyordu!.. En baştan!.. Unutmaya çalışıyordu... umarsızca... Unutmaktan umudunu kesince, ölüverdi işte!

Tomris gözlerini topraktan kaldırdı. Çınardan bir yaprak düştü, dalın ucundaki... Boş kalan yeri sivri, acıtıcı.

* * *

Fethi'den ve Tomris'ten ayrıldıktan sonra ayakları, AyşeAysu'yu, hastane bahçesinin kuytu bir köşesine götürdü; dalların gölgesine bırakıverdi. Terk edilmiş... Sırtında ağacın gövdesi, altında yaz sonu toprağı. Gökyüzü doğa ananın pastırma yazında, kimi günlere bahşettiği o cömert maviyle dupduru. Çini kubbeye altın varak çiziyor imgelem sessiz sözcüklerle. '75 sonbaharı yağıyor dallardan. Esinti... Hışırtıyı duydu; sustu başkası, araba korna ları ve içindeki acı. Yalnızca yaprakların sesi. Avuç avuç serpildiler saçlarına, omuzlarına... Küçük, ince, çini üstüne altın varak.

Fethi onu şefkatle kucakladığında yuvasındaydı; sütten kesildiğinde ayrıldığı yuvasında, anımsayış öncesi. Ağaç, sağlam gövdesi, yumuşak dalları ve güçlü kökleriyle sarmalamıştı onu, insanoğlunun insankızında ve insankızının kendi kendinde açtığı yaraları sarmak için. Bu kucakta dinlenebilirdi, bir süre... Bir gün AyşeAysu da ağaç olacaktı, insan gövdesiyle ağaç gövdesi arasında sınır eriyecek, yeniden yuvasına kavuşacaktı.

Gömme Töreni

Turhan'ın toprağa verilişi, büyük buluşmasıydı eski günlerden kalanların. Dostlar, tanışlar, karşıtlıklar ve düşmanlar... Meslektaşlar ve hastalar... Ordaydılar. Turhan'ın iyiliğinin dokunduğu, yeteneğinin ezdiği onca insan ve ona kötülüğü dokunmuş oncası. AyşeAysu şefini gördü, sapsarı yüzüyle bir köşede duruyordu, yalnız; çökmüştü. Daha genci göçtü mü öteye, yaşlı neler duyumsar?

Şef yanlış yaşantıları doğru kalıplarda saklayan hayat geleneğindendi, görgülü bir aileden. Kalıp kırıldı mı, hemen felaket kokuları alır, elinde olmadan, deneyimlenmemişe karşı duranların yanına kayardı. Turhan hep yıkım belirtisi gibi görünmüştü şefe, şimdi kendi cenazesini mi düşlüyordu, üç-beş kişiyle kalkacak? Cami avlusunu dolduran kalabalığı yalnız duygu bağı çekmişti ölenin çevresine. Şefin önsezisi Turhan konusunda yanılmış mıydı?

Gene o hınzır kuşku dürtüyor yüreğini AyşeAysu'nun: '82'de şef ihbar mektupları yazdı mı?

Turhan Ağabey '79'da basmıştı istifayı! Son Milliyetçi Cephe hükümeti kurulur kurulmaz! Kimi klinik şefleri sevinç arsızı olmuşlardı! Turhan gibi onuruna düşkün, alıngan ve atılgan birisi için hastaneyi tümüyle katlanılmaz kılmayı başarmışlardı birkaç haftada, küçük küçücük ama ardı arkası kesilmeyen müdahaleleriyle! Şef, Turhan için 79'da kaynatılan cadı kazanına odun taşımış mıydı? Kimse üniversite hastanesinin bir değer yitireceğini düşünmemişti, Turhan'ın dostları bile! Mücadele arkadaşları direnmesi için ısrarcıydılar; ayrılması sol düşüncenin üniversite hastanesinde koca bir kale yitirmesi demekti. Turhan'ın yeteneği kimsenin, kimsenin umurunda değildi, kendinin bile! Ölmeye o zaman mı başladı?

İstifa edeceğini söylediğinde dilim tutuldu. Günlerdir kaygıyla bu kararı bekliyordum. Karşı çıksam, boştu. Aklına koyduğunu yapardı,

demişti Tomris.

AyşeAysu evlilik yaşamını yoluna koymaya çabalıyordu, '79'da Turhan'ın istifası pek de zihnini kurcalamamıştı; Turhan Ağabey nasılsa her şeyin üstesinden gelirdi!

Zihni çok, pek çok genişti. Taşmaya meyilli fokurdak usunu ancak deliliğin macerasını günbegün izleyerek belli sınırlarda tutabilirdi. Böylesi bir gözlem klinikten başka hiçbir yerde mümkün değildir. Muayenehaneciliği yürütemeyeceğini biliyordum. Hastadan para alamazdı ki!

Zeytinle, balla, fındık fıstıkla ödüyordu kimi hastaları sağaltım bedellerini. Turhan kilolar bulan yiyeceği eşe dosta, para sıkıntısı çekenlere, eski karısı Tomris'e ve çocuklarına dağıtıyordu. Başları ağrıdığında Turhan'a koşuyorlardı; yeteneğini, zamanını dilediklerince savuruyorlardı, ona minnet duyuyorlardı. Baskın kişiliğinin altında bunalıyorlardı, karşıt duygular yüzeydeki minneti çekiştirmeye, dürtüklemeye kalkışıyordu ikide bir. Sonra pişman olup onu övüyorlardı.

Aysu bile, Fethi terk edince, Turhan'a diş bilememiş miydi? Ne çocukça tepki! Nasıl unuturdu yumurtalık kisti ameliyatından önce ve sonra Turhan'ın ve Tomris'in yakınlıklarını, Fethi geçmiş olsun demeye bile uğramamışken.

Turhan Ağabey'in ölümü ağır bir karanlıktı AyşeAysu için, hastaneden ayrılmış, hekimlikten bezmiş, geçmişten kopmuşsa da, Turhan'la birlikte gençliğini, bir kez daha gömüyordu.

Gün kötü başlamıştı. Gömme törenine yetişmeden

önce halletmesi gereken hiçbir işi tamamlayamamıştı. Kimileyin, hayatın aldığı yeni biçimlerle varlığı arasında şiddetli bir uyumsuzluk hissediyordu.

Gürültülü patırtılı kutlamalarla, gösterişli hazırlıklarla yaklaşan şu yeni –yüzyıl mı binyıl mı– zaman bölümüne ısınamamıştı bir türlü! Daha tepemize çullanmadan belirtilerini yollamıştı: hız parçacıkları. Evimize kadar sızmışlardı en yakın iletişimlere dek; o sanal imler, sayılar, bir var olup bir kaybolan göstergeler; yalnızca ve yalnızca görüntüden ibaret iletiler almıştı, insan dokunuşunu emmiş kâğıtlar üstüne güzelim elyazılı, zarflı, pullu, mektupların yerini. Obur bir zaman parçasıydı bu, kendini yitip tüketecekti; eski yüzyıllarla kıyaslanmaz bir açgözlülükle. Elektronların süratine öykünüyordu ama, onların çıkarsız enerjisinden ve gizil bilgeliğinden yoksundu. Dingin düşüncenin duyguyla bütünleşip derinleştiği o içgörü anlarına yaşama hakkı tanımayan yüzeysel aşkınlık! Işık hızına öykünüyordu, kendini bilmez, sesinkiyle yetinememişti!

İnsan soyuna sanal bir güven enjekte ediyor, sonra onu, küçük bir yanılgıda mağara adamı gibi beceriksiz, hantal, çaresiz koyuveriyordu, üst teknolojinin büyücülük araçları. Turhan'ın tombul parmakları, banka tuşlarında bile bocalardı!.. Ellerini düşünmek AyşeAysu'nun boğazını düğümleyiverdi. Öyle yakındı ki Turhan'ın uyumsuzlukları ona! Eskisinden çok daha yakın. Tomris... farklıydı. Az ötede çocuklarıyla birlikte duruyordu, kalabalığın içinde yalnız. Çözülmüştü dost grupları, gerçek buydu; öbürleri oyalansa da yanılsamalarla, Tomris farkındaydı. Yaşama azmiyle dolu küçücük bedeni katıksız gerçeğe dayanıklıydı. Çelişkilerin üstünden sıçrayabilme gücünü belki de saf kötümserliğinden alıyordu. Tomris, insan denen canlıyı türüyle bütünleştiren özdeşliği iç dünyasında yitirmişti sanki. Yok oluşa sürüklendi-

ğimizi düşünüyor, layığımız budur, diyor. Dev sürüngenlerin, mamutların, her gün kılımız bile kıpırdamazken silinen türlerin canları yok muymuş? Tomris haklı be Turhan Ağabey! Yok oluş!.. Koca Sakallı da haklıydı. Yahudilerin son peygamberi, "Ya paylaşırsın ya yok olursun," diyen, 20. yüzyılı biçimlendiren. Haklıydı ve kurtulamadı peygamberlerin kaderinden; önce tapınağının şamanları ihanet etti ona. 20. yüzyılı gömüyoruz. Turhan Ağabey –ne görkemli günbatımı, kan kızılı– ışın cızırtısından sanal bir taş çizeceğiz başına. Oburluğun gezegensel egemenliği kuruldu. Beyaz adam bizi aldattı Turhan Ağabey, bundan böyle hepimiz Kızılderili'yiz.

Başka bir dünyaya aitti AyşeAysu –Turhan da öyleydi– işlevselliği görüntülerden ibaret şimdiki hayattan çok daha sahicisine.

Turhan'ı toprağa indiriyorlardı. AyşeAysu, yıllar önce, henüz gencecikken, sımsıcak bir eriyik gibi insanı kucaklayan meslek odasında kapıldığı anlık sanrıyı anımsadı. Parlak günün son ışıkları Turhan'ı silmişti. Garip bir duyguydu. Boşluk gibi. Farkına varmadan alıştıkları bir şeydi Turhan'a güvenmek: Ürkmüştü ışık oyunundan. Oysa, az önce Turhan'a öfkeliydi galiba. Niyeydi? Fethi'yle mi ilgiliydi?

Turhan beyaz bir ışık gibi kaydı. Süsenlerin, mermerlerin arasında görünmez oluşunu öylece izlediler. Dizim dizim...

... durmuşlardı yeni yüzyılın sanal solcuları, dokunulmaz ekranlarda belirip kaybolan imgelercesine kaypak. Ve işte, 20. yüzyılda kalanlar, zırhları paslı şövalyeler, dizleri romatizmalı, kalkanları tangırdak. Ve sonra, "yükselen değerler"e uyum sağlayanlar: Muhasebeciler, kooperatifçiler, iç alımcı dış satımcılar, taşralı profilleri sıcacık paltolarını, boyunlarını afili saran, şık, tok atkılarını biraz yadırgamakta. Muayenehaneleri borsayı andıran idealist

hekimler. Çeviri tezlerle aşamalarda yükselen has bilimciler. Hepsi, ordaydı. O ne? Can bile! Öyle ya, korkacak, çekinecek ne kalmıştı? Kuzeydeki karlı komşu, sağlam duruşlu güvenilmez kar yığınağı gibi ansızın çökmüş, insanlığın yarısının umutları göçüğün altında kalmıştı. Artık "sol" görünmek yalnızca şık bir modaydı. Bir tür "nostalji". Gene de çeyrek yüzyıl öncesinin meslek odasındaki emeğe yalansız terini akıtmış, birkaç kişinin cansuyu kimyası bozulmamıştı. Bunu bilmek güzeldi. Onlar bağışlanabilirdi. AyşeAysu, Fethi'ye elini uzattı. Sonra annesini ziyarete gitti, Turhan'dan biraz ötede, leylak ağacının altında, sessiz ve endişesiz yatanı.

Annesi Kızılay'a gideceğini anlamıştı; endişesini bastırmış, ses etmemişti. Dev bir mıknatıstı kentin göbeği, Bahçelievler'den Mamak'a, Çankaya tepesinden Hacı Kadın Deresi'ne yayılmış alandan binlerce insanı çekip topluyordu. Kauçuk yapraklarının yelpazelediği varsıl salonlardan ve mayıs papatyalarıyla bezeli tepelere eğreti konmuş, kanalizasyonsuz evciklerden. Sanayi çarşısından ustalar ve çıraklar, üniversitelerden öğrenciler ve hocalar. Ev kadınları, emekliler, sevgililer, genç evliler, küçük çocuklar babalarının omuzlarında. Usul usul yol açabiliyordu kendine. Bir süre sonra vazgeçti, tatlı bir emniyetle insan denizinin ağır dalgasına bıraktı gövdesini. Hayatında gördüğü en büyük kalabalıktı. Gözün seçebileceği denli uzanıyordu Sıhhiye'den öteye ve karşı doğrultuda Kavaklıdere'ye. Herhalde havaalanı yoluna dek böyleydi. Kentin ana damarında, birbirine gülümseyen, çiçek atan, şarkı söyleyen insanlar akıyordu gürül gürül. Birbirinden farklı sözler haykıran küçük kümeler varmış, ne gam! Ünlemler rüzgârda, birbiriyle çatışıyormuş. Olsun! Söz duyguda eriyordu. Asistan derneği üyelerini gördüğü an, sağnak boşandı. Arkadaşlarının yüzünde güneşler açıyor-

du. Biri elini uzatıp onu çekti, bir diğeri şemsiye uzattı. Kimlerdi? İlk kez gördüğü ama bildiği insanlar. Kimseyi yağmurdan esirgemeyen şemsiyelerin altına beş-altı kafa uzanıyordu. Böylece daha yakın oluyorlardı birbirlerine, gülümseyişleri büyüyordu. Bir anda külotuna kadar ıslanmıştı. Herkes öyleydi. Kimse aldırmıyordu. Bulvarı süsleyen kestane ağaçlarının insan dolu olduğunu neden sonra fark etti. Üst dallara dek tırmanmışlardı. İnsanlar ağaçlara yakışmıştı. Turhan'ın gümbür gümbür neşeyle ışıyan kocaman gövdesine konmuş bir küçük kuştu Tomris, tenleri birbirine karışmış, birbirine yakışmıştı. Turhan ve Tomris, AyşeAysu'yu yanlarına çektiler. Koluna Fethi'nin kolunun değdiğini neden sonra ayrımsadı. Yadırgamadı. Göğsüne, kalçalarına tanıdığı, tanımadığı insanlar değiyordu, esintide birbirine dokunup karışan yapraklardı temas, o kadar. Fethi'nin karısıyla kendi gövdesinin birbirine yaslandığını neden sonra ayrımsadı. Yadırgamadı. Yapraklar birbirine yakışmıştı. Bahar yağmuru bir armağan, bir sunu gibi bağışlanmıştı; hızlıydı ama okşuyordu.

Tarih 4 Haziran 1977 Cumartesi günü, genel seçimden bir gün önce, sol muhalefetin önderine suikast girişiminden bir gün sonra. Yok oluşa teğet geçmiş eski başbakanı karşılamaya koşmuşlardı. Mavi gömlekli, esmer, güleç adamı, yeni bir düzen vaat edeni. AyşeAysu suikast girişimini işiteli, Milliyetçi Cephe'nin çöküşe çok yaklaştığından kuşku duymuyordu. Seçimi kaybedeceklerini anlamışlardı. Niye muhalefet önderini yok etmeye kalksındı herhangi biri. Son dakikada cesaret yetmemiş, umutadam kurtulmuştu. Sevinç. Solun büyük barış günü.

Turhan'ı toprağa bıraktıktan sonra, AyşeAysu yirmi iki yıl önceki güncelerini karıştıracak. 4 Haziran 1977 günü şöyle yazmış:

Sağanak altında üşüdüm galiba. Kasığım sızlıyor. Ne

önemi var. Halkımın coşkusu, sevinci tatlı sıcaklık yayan bir ateş gibi içimde titreşiyor.

5 Haziran'da annesiyle birlikte mavi gömlekli adama oy verdikten sonra ise şöyle bir kayıt düşmüş:

Bugün faşizmi oylarımızla yıkıyoruz.

Akşamı bulmuştu eve dönüşü. Yağmur ıslağı bedeni ısınsın diye sıcacık bir duş almıştı. Yorgun kasları hazla gevşedi. Mutluluk buydu işte... Aşk buydu... Kızılay'da yaşanan. Düşle deneyimin örtüşmesi, arada hiçbir çatlak kalmamacasına. Ya da gerçekliğin düşü aşması... Aşk buydu.

Su damlacıklarıyla bezeli çıplak gövdesini banyonun buğulu aynasında seyretti. Ürperdi. Serinlik duyumuyla dikleşip büyüyen meme uçlarına baktı. Duşun altında Tomris'le Turhan'ı düşünmüştü. Mutlu bir çift... Bu imgeye ihtiyacı vardı. Aynadaki buğu gibi siliniverdi düşünce. Turhan'la Tomris'in çakışan tenleri ayrıştı, başka yönlere kaydı. İğne gibi bir sızı yokladı sol göğüs ucunu. Üşümüştü.

Sevince ne çok ihtiyaçları vardı. Bayram uzun sürmeyecekti. Orta sol, sosyalist sol ve uç sol, ılık yağmurda buharlaşmış sözcükleri çabucak yeniden yakalayıp dil bombaları gibi fırlatacaklardı birbirlerine. Ayrılıklar... Fethi'yi nasıl özlüyordu, duyguları ve eti ezile ezile...

O akşam, kaç kişi varsıl ya da yoksul evine döndüğünde bayram ertesini düşündü? Mavi gömlekli adam iktidara yürüyecek ama faşizm durmayacaktı. Birkaç ay sonra karanlık kuşkularla tehditkâr tuzaklara dönecekti, Ayşe ile Fethi'nin bir zamanlar el ele dolaştıkları, çiçek adları taşıyan sokaklar. Kurşunlar yınlayacak, makineli tarayacak, ölümcül kokteyller patlayacaktı; barut kokusu çiçek kokularını silecekti. Uzayıp giden benzin kuyruklarında hayat duracaktı, buz gibi ev içlerinde, okullarda, ameliyathanelerde. Petrol yoksa, yaşama hakkı yok! Uzak bir ülkede –adı Şili olan– sahnelenmiş oyunun

benzeriydi bu. Uzun sürmeyecekti İkinci Milliyetçi Cephe'nin kuruluşu; ölüm azgınlaşacaktı, ta ki darbe vurana dek. Komşuyu komşuya kırdırtacaktı bağnazlık. Şili'de yeni günleri vaat edenler öldürüldü, Türkiye'de vaatçilere gönül bağlayanlar. Yirmi iki yıl sonra aynı insanlar yönetiyordu ülkeyi. O gün sokakları dolduranlarsa yoktu... Ölmüşlerdi, ölümlerin her türlüsüyle, alevler ve yıkıntılar arasında, kanaya parçalana. Hapis yatmış, işsiz, umutsuz kalmışlardı, değişmişlerdi. Geçmiş, hiç yaşanmamışa dönmüştü. Ayşe'nin yıllar öncede kalmış yakıcı sevdasının bütün sessiz tanıkları yok edilmişti. Ziya Gökalp Caddesi'nin geniş bir kavisle Cebeci'ye doğru kıvrıldığı o köşede, ferah balkonları ufku ve günbatımını gören apartmanın yerinde, buyurgan çirkinliğiyle koca bir beton yapı yükseliyordu; mağazalar, mağazalar, işyerleri, işyerleri... Kim anımsar, orda çeyrek yüzyıl önce genç insanların yüce umutlar uğruna ter döktüğünü, sevdaya düştüğünü, acı çektiğini... Onların ayak izlerini taşıyan kaldırımlar, kerrelerce kazılmış, kirli dolarlara dönüşüp pik boru imalatçılarının ve tacirlerinin, taşocağı sahiplerinin, kaldırım müteahhitlerinin banka kasalarında kuluçkaya yatırılmıştı. Durduğu yerde çoğalan servet ve eksilen hayat... Çoğalan cehennemî taşıtlar ve eksilen hayat... Akasyalardan sonra, hanımellerine, ıhlamurlara ve atkestanelerine de kıyılmıştı. Şehrin anacaddesi, 4 Haziran 1977 günü hıncahınç sevinçle ve umutla dolup taşan bulvar, zincirlerle topuzlarla boğulmuş, korna sesleriyle bangırdayan cascavlak bir beton çölüne döndürülmüştü. O günün tanığı ulu kestane ağaçları neredeydi? Güngörmüş keresteleri, simsarların havadan servet ürettikleri borsa oyunlarının malzemesine çevrilmişti. Yaz başında sığır kuyruğu çalımsılarının altın renkli koca şamdanlarıyla bezenen Hacı Kadın Deresi'nin yamaçlarına, çarpık çurpuk gecekondu apartmanlar di-

kilmişti. Dere çağıldamıyordu artık. Tanıklık ettiği günleri dillendirmesin diye kentin dili kopartılmıştı. Tanığı kalmamış hayat parçaları ölüdür. İnsan, giderek aşınan kendi gövdesinin somutluğunu duyumsamasa; betona kesmiş kentin sokak aralarında nasılsa unutulmuş meyve ağaçları her ilkyaz çiçeğe durmasa; önce erik ağaçları, sonra şeftali baharları ve leylaklar... derken nasılsa hayatta kalabilmiş kestanelerin küçük şenlik fenerlerini andıran çiçek kümeleri pıtraklanmasa dal uçlarında, ılınan topraktan yükselmiş özsularının şaşmaz takvimine uyup da, kanlı bir karabasan, bir sanrı, kötü bir şaka sanabilirdi olup biteni.

4 Haziran 1977 günü, banyoda titreyen üşümüş gövdesinin ayrışmayı, karşıtlıkları, aykırılıkları sezdiğini anımsıyordu. Oysa günce söz etmiyordu bu kötücül sezgiden. Böyle bir anı yok muydu? Şimdiki ruh durumunun yanılsamasını anımsayış mı sanıyordu? Yoksa, yalnız bedeninin kırıklığına mı yormuştu bezgin sezgiyi –bir aldanış– ve o nedenle mi güncesine kaydetmemişti? Kesin biliş mümkün değildi. Hem ne önemi vardı ki... 4 Haziran 1977 yaşanılası bir gündü. Yirmi iki yıl öteden bakınca, anlamlı tek şey de buydu işte... Bir doruk an... Yaşanmaya değer her şey gibi avuçlarımızdan uçup giden bir an...

Turhan beyaz bir ışık gibi kaydı mermerin altına... Toprak serpildi. AyşeAysu başını kaldırınca O'nu gördü: Üzgündü ve tam karşısındaydı, yeni eşi yanında, yaşlanmıştı. Elini Fethi'ye uzattı, elleri değdi; deri adamın temasını hissetmedi. Ve sonra AyşeAysu'yu ayakları, Turhan'dan az ötede yatan annesine götürdü.

Ertesi II

Fethi '75 sonbaharında kısa süreli askerlik görevini tamamlayıp başkente, fakülte hastanesine döndü.

Bekleyişlerle kuşatılmıştı!

Bir yanında Şirin'in annesi, öbüründe Ayşe. Talep etmeden, suçlamadan bekleyen kadınlar.

Şirin hafta sonları babasının onu lunaparka götürmesini bekliyor.

Bir bir saysalardı kabahatlerini, taş gibi sözcüklerle fırlatıp suratına, lanetleselerdi onu, yüzünü gözünü tırmalasalardı, böyle çekingen umutlarla kıyılarda, bekleyinceye kadar...

Şirin, "Babacı bana ne getirdi askerden?" diyor.

Hadi oğlum, nahak yere yıktın yuvanı; askerden de döndün; hadisene, ne bekliyorsun!

Şirin, babasının ona bombom çiklet almasını bekliyor.

Bana danışmazsın ha! Bak neler getirdin başına! Hâlâ mı direniyorsun açılmamakta; eh, sen bilirsin. Hah, hah, hah. Çık işin içinden bakalım.

Hadi, Fethi korkma. İyi bir kız o, dürüst, duyarlı. Seni seviyor, çocuğunu da. Nasıl ezip geçersin sevgisini! Kapat eski defterleri; kaç kez hesaplaşacaksın! Tut elinden, Ayşe'yi, yüzünü geleceğe dön!

Yetmedi mi kızımı üzüm üzüm üzdüğün, bir karar ver artık. Niye oyalıyorsun! Gelip gidiyorsun... Maksadın ne!..

Şirin'in ateşi çıktı. Babasını istiyor.

Uzmanlık tezini savsaklıyorsun. Verimsizleştin. Özel yaşamındaki düzensizliklerle mi ilgili?

Hayır. Kimse ağzını açıp bir şey demiyordu. Kimse ondan bir şey istemiyor, onu oldu bitti karşısında bırakmıyordu. Taşıyamayacağı kadar özgürdü. Ama hissediyordu, dikkatleri üstündeydi; kocaman bir ilgi yumağı tutsak almıştı Fethi'yi. İplikleri tek tek ayırabilseydi, böylesine çaresiz kalmayabilirdi. İpin ucunu yakalayıp yumağı çözebilirdi bile. Çeşitli beklentileri, birbirine akan, yansıyan, birbirinde yankılanan sonsuz sayıda güçlü isteğin bileşimi gibi algılıyordu. Cendereye sıkışmıştı; ani bir hareketle baskıyı kırmak, hemen kurtulmak istiyordu, şiddetle.

Askerlik süresince, sık sık gelmişti Ankara'ya, Şirin'i görmeye, kaçtığı bile olmuştu. Her gelişinde Ayşe'yi de gördü. Meslek odasında karşılaşırlar, günlük çalışma bitince, arkadaş gruplarıyla akşam yemeğine çıkarlardı. Pide veya meze. Fethi Ayşe'yi eve bırakırdı, yan yana yürürlerdi sessiz kaldırımlarda –güzel yaz gecesinde, billursu– kolları değe değe, arkadaşın sevgiliye dönüştüğü ilkbahardaki gibi. Kadın bazen erkeğin koluna girerdi. Birbirlerine gülümserlerdi. Fethi şefkatle kucaklardı Ayşe'yi apartman kapısında, yanaklarından öperdi; Ayşe dudağının kıyıcığını öperdi onun. Ayrılırlardı.

Ayşe mutlu bir uykuya dalardı, mışıl... Bazen Fethi'nin ona bunca yakın ve daha yakınlaşmamaya kararlı bedenine, henüz taze anımsayışta esrarını koruyan gövdeye hasret AyşeAysu'yu paralardı. Devreleri atmış, dizgeleri karmakarışık, iç dinginliği kavuşamamanın uçurumsu boşluğunda parçalanmak üzere kopup ayrılmış bir genç kadın kalıbı... Acılı, takatsiz, uykusuz...

Kızı, sağa sola döndükçe, gıcırdayan karyolayı, sessiz ve endişeli anne işitirdi, yavrusunun uyumasını beklerken.

İşte böyle bir gecede, AyşeAysu ansızın fırlayıp kalktı. Usuna yıldırım çarpmıştı! Fethi döneli birkaç hafta olmuştu. İçine çekilmişti adam, neşesiz, ters, sinirliydi; ülser hastalarının ekşi yüzünü taşıyordu. Uzaklaşıyordu... Uzaktı. Karısıyla barışacaktı. Yıldırım buydu işte, sezgi, kuşku, öngörü, kuruntu... Ne ad verilebilirse...

Yazın kıyı kasabaları arasında çalışan bir minibüste Aysu'nun dikkatini çekti kadın. Gençti. Küçük kızıyla yolculuk ediyordu. Orta halliydi, mürekkep yalamıştı, belliydi. Ön koltukta oturuyordu. Pervasızdı. Yağız sürücüyle sohbet ediyordu. Yalnızdı. Sürücü yan gözle süzüyordu onu, sigara ikram etti. Aldı sigarayı. Ataktı, çocuk huysuzlanıyordu... Ve tedirgindi... Şefkatli ve sinirliydi; çocuğuna döndü; kırıktı. Ayşe, Fethi'nin ayrıldığı eşini düşündü.

Neler kuruyorsun? Yeniden birleşmeleri mümkün değil.

Tomris ciddiye almadı AyşeAysu'nun kaygılarını.

Adamın yüzü gülmedi, Ayşe'nin kaygısı dinmedi. AyşeAysu, Fethi'yle açıkça konuşmaya karar verdi.

Bu yüzleşme savaşa girmek gibi ölüm kalım dönemeciydi. Asıl sebebi yarım yamalak da olsa örten "zahiri" bir sebebe ihtiyaç duyuyordu AyşeAysu. Klinikteki küçük hastalardan birinin kalça çıkığı filmini yanına aldı. Radyolojide uzmanlaşan arkadaşının fikrini sormaya gitti. Kışlaya girdiği andaki kadar sakindi.

Fethi onu güler yüzle karşıladı.

Aynı oda. Ayağı kırık maroken koltuk. Buzdolabının berbat vızıltısı.

AyşeAysu ziyaretin görünür sebebini açıkladı. Fethi

röntgen filmini aldı, bakmaya başladı, zihni durmuştu; AyşeAysu derhal sezdi. Elleri de mi titriyordu?

Aysu: Görüyor musun? Nasıl da şaşkın...
Ayşe: Zavallı denilebilir.
Aysu: Hâlâ mı acıyorsun?
Ayşe: Şu anda, hayır.

$Fethi_1$: Haydi, söyle! Söyle ve kurtul!
$Fethi_2$: Yapamayacağım.
$Fethi_1$: Çabuk ol!

Fethi: Şirin'in annesiyle yeniden evleniyorum Aysu.
AyşeAysu: Hayırlı olsun.

$Fethi_1$: (Sessizlik)
$Fethi_2$: (Sessizlik)

Fethi: Çocuk varsa, kopmak zorlaşıyor.
AyşeAysu: Herhalde öyledir. Keşke bunu daha önce fark edebilseydiniz.

$Fethi_1$: Savun kendini!
$Fethi_2$: Elbette eylemimi savunacağım.

Fethi: Bazı şeyler ancak yaşanarak anlaşılabiliyor Aysu. Boşanmamız gerekliydi; şimdi ise birleş...

Aysu: Görüyorsun değil mi, hâlâ söylev çekebiliyor, beyimiz! Tüm davranışları yasal zorunluk!
Ayşe: Haklısın.

AyşeAysu: (Fethi'nin sözünü keserek) Şu filme iyice bak lütfen. Ben düzelme göremiyorum. Oysa şef yar-

dımcısı iddia ediyor. Radyolojidekiler ayrıntılı rapor yazmamışlar. Sen yoktun herhalde filmin çekildiği gün.

Ayşe: Aferin sana, ne inandırıcı hikâyeler uyduruyorsun öyle!

Aysu: Nasıl davranacağını kestiremiyor!

$Fethi_2$: Bitti! Geri dönüşsüz bitti! Şu âna kadar süren bir şeyler vardı. Artık yok!

$Fethi_1$: Evet, kapandı, bitti. İstediğim buydu.

AyşeAysu'nun ne eli titremektedir, ne sesi. Tenini bilemiyor, ala kesmiş olabilir.

Aysu: O kadarcık falso önemli değil. Çok başarılı bir oyunculuk çıkardık.

Ayşe: Oysa o, yaya kaldı

.

$Fethi_1$, $Fethi_2$ ve $Fethi_3$ sözün mantıksal dizisinin işleyemediği ve kurulamadığı geçici bir sağırlığa ve dilsizliğe kaymışlardır. Kesin bitiş mi, AyşeAysu'nun umursamaz duruşu mu çekip almıştır atını erkeğin altından!

Adam kendini toparlayamadan, Dr. AyşeAysu Yılmazer izin isteyip kalktı, küçük Selcan'ın kalça çıkığı filmiyle birlikte, radyoloji asistanı Dr. Fethi Akdağ'ın odasından çıktı.

AyşeAysu yavaş yavaş çekildi meslek odasından. Her gün Fethi'ye rastlamaya dayanamazdı.

Asistan derneğindeki etkinliğini yitirmek istemiyordu. Dost çevresini başka fakültelere kaydırdı. Hastanede içini açabildiği tek kişi Tomris'ti. Turhan Ağabey'e karşı garip bir çekingenlik, tuhaf bir tutukluk hissediyordu. Sanki Turhan, yerleştiği doruktan, ilişkilerini adım adım

izlemişti. Peki, niye el uzatmamıştı? Onlar kayarken, düşerken, acı çekerken... Turhan'ın "gizlice gözlemledim" diye parıldayan gözleri Ayşe'yi ürkütüyor, Aysu'yu sinirlendiriyordu. Mahremiyetine müdahale ediyordu, Turhan insanın!

Yeni arkadaş grubu eski çevredeki canlılık, coşku, enerji ve mizahtan yoksundu. AyşeAysu sonraki yıllarda, o garip çekiciliği Turhan gibi sıradışı insanlardan yayılan dalgaların yarattığını kavrayacaktı. İyi huylu, dürüst kimselerdi yeniler, gençliğin masumiyetini taşıyorlardı henüz; hırsları cılız. Pek çabuk yaşlanıp sözcüğün eksiksiz anlamıyla bayatlayacaklardı.

Gelsin yeni çevreler!

AyşeAysu aynı soruyu ileride de soracaktı kendine, evliliği bittikten sonra. Çift dağılınca, yeni çevre kurmak zorunda kalan niçin kadındı? Yetmiyor muydu çarpan ilk yıldırım, parçalanma! Kendini yeniden var edebilmek için, yeni toprak bulmak zorundaydın. Kökler için farklı bir kimya, taze soluk, yapraklara...

Henüz yaşanmamış yıllarda AyşeAysu yorulacaktı bu çevre meselesinden! İçselliğinde, yaşantılar yansıdıkça genişleyen, derinleşen ve zenginleşen koca bir evren taşıyordu zaten, imgeler ve sözcüklerle kıpırdayan. Hayretle keşfedecekti, genç rüzgârları estiren kısmen bu evrendi. Kırk beşini aştıktan sonra, içine çekildi. Dost çevreleri incecik kaldı. Dışta. Özlüyordu gençliğinin dostluklarını. Biliyordu, özlem gerçekleşemezdi. Kimse yirmi yıl önceki kendi değildi. Yitimle yaşamasını öğrendi.

'76 yılı gelip çattığında, içsel ortamı henüz zayıftı; bir çarka yakalanmıştı. Anılar düşleri çağırıyordu ve düşler gövdesel boşalmayı. Ne tatlı tuzaktı bu! Düşmüştü bir kez! El yordamıyla kurtulmaya çalışıyordu. Yoksa, hep tutsak kalırdı ve uçup giderdi hayat!

Gecikmiş ilkbaharda serin bir gün, muayene bittik-

ten sonra çekingen mevsimi kokladı. Yüksek yapıların aşınıp bükülerek, çarpık evciklere ufalandığı semtlerden birinde, bir kadın doğum kliniğinde bekleyip durmuştu. Çalıştığı hastaneyi değil, burayı seçmişti. Yün örüp çocuklarını azarlayan, söylene yakına muayene sırasını bekleyen kadınların arasında rahat ve korunmuştu. Nicedir kalabalıkların içinde garip bir güven sarmalıyordu onu, sanki ısınıyordu insan soluğunda. Poliklinik O'nun semtindeydi. O'nun annesi, ablası bu kadınların arasında olabilirdi, komşuları.

Kış olanca şiddetiyle sürerken, bir sabah dolmuş durağında, o güne dek tanımadığı bir duyarlığa sürüklenmişti. Uzay cisimleri gibi birbirinden uzak, üşümüş insanlara bakarken ve görünüşün tersine hiçbir hayatın sıradan olmadığını kavrarken... Birden, soğuğu eriten pırıltılı Samanyolu gibi bir duygu kuşağı sarmıştı durağı. İçinde bir sevinç patlamış, hayat bir an için bile olsa, olağanüstü güzelliğine kavuşmuştu. Herkesi sarmalayan ılık aydınlığın kaynağı kendi yüreği miydi?

Oltada sallanan balık ölmeden önce birkaç saniye, hava hoyrat darbelerle sedefli derisini yakarken böyle mi duyumsuyordu, okşanmayı yitirmiş gövde gibi, dokunuşların anıları pul pul dökülürken... Yoksunluk hırçın diliyle yalıyordu derisini, kavuruyordu, kaslarını sıkıştırıyordu. Acı bedenini kaplıyor, gelip orda, bacaklarının arasında donup kalıyordu. Yasak bölge! Sanki ona ait değildi. Orda hiç duyu yoktu. Tünel depreme uğrayıp kapanmıştı. Gövdesine açılan kapı yol vermeden küsmüş, kilitlenmiş ve susmuştu.

Derin soluk alın, doktor hanım! Rica ederim, siz bir tıp insansınız, lütfen serbest bırakın kendinizi!

Hekimi sinirlendiren kasılmanın utançla ilgisizliği

açıklanabilir miydi? Neden bir ayıp gibi saklanmalıydı hasret yarası?

Bilmezdim sevda türkülerinin bunca güzel, bunca yanık olduğunu.

"Seversin, ayrılırsan aşk olur" diye inleyerek yüreğine işleyen ayrılık ezgilerinin, imge-tensel haz döngüsünde bestelendiğini ayrımsayabiliyor muydu?

Ertesi III

Yarası kabuk bağlıyordu ki, meslek odasına seyrek uğrayışlarından birinde Fethi'yle karşılaştı. Değişmişti adam. Şirin'in annesiyle yeniden evlendikten sonra, bir süre kararsızlıktan sıyrılmanın keyfini sürmüştü. Çile zamanı bu kadar mı tez gelip çatacaktı? Garipti adam. Kara bir umutsuzluk perdeliyordu yüzünü. Ülser hastasının ekşi yüzünden, özgüven yitiminin içbükey çizgilerinden farklıydı kararlı acı. Henüz yaşanmamış yıllarda, AyşeAysu'nun şefi, şefliğini yitirdiğinde, benzer anlam belirecekti yüzünde: Başıma geleni göğüslemek zorundayım. Sade bir tavırdı. Efendiceydi.

Turhan o sırada odadaydı ve Ayşe'yi koruyucu kanatlarının altına almıştı. Ayşe minnet duydu ona; Aysu öfkesini unuttu.

Fethi hafiften bir türkü tutturmuş, unutmuştu yeri zamanı. Sesi yükseldi perde perde. Yüce dağlar başında, hasret dolu yüreğini çıplak vadiye çağıran çoban gibi, içinin acısını akıtmak için söylüyordu. Sesi ne kadar güzeldi, yanık ve dokunaklı. Turhan da katıldı türküye. Turhan'ı ilk kez dinliyordu Ayşe, hangisinin sesi daha güzeldi, karar veremedi. Oylumluydu Turhan'ınki, kendi derinliğinde yankılanıyordu. Sonra başka bir ses değdi ku-

lağına Aysu'nun... Ayşe'nin sesiydi bu... Pek cılızdı... Bozkırda akan çay gibi... İçliydi...

Tomris'i aradı Ayşe. Nerdeydi? Nerdeydi? Tomris kız kardeşim, duygularımın ortağı.

Bir süre üçü birlikte türkü söylediler. Ezgi Ayşe'yi Fethi'ye mi, Turhan'a mı taşıyordu? Yoksa Tomris'e mi?

İki yıllık bir süreç başlıyordu.

Zalim bir oyundu aramızdaki. Dilediğinde bana yöneliyordu. Biliyordum, geçiciydi; engelleyemiyordum adımlarımı, onun ritmine uyuveriyorlardı.

Fethi kararının sonuçlarını yetişkin sorumluluğuyla bir süre göğüsledi. Ah, o içindeki sabırsız çocuk! Boğuluyordu. Dayanamıyordu, göstermelik bir sebep bulup pediatri kliniğine koşuyordu. Ayşe'yi görüyordu. İçi ısınıyordu. Ayşe önce yalnızca selam veriyordu. İkinci, üçüncü gidişinde onu kahve içmeye çağırıyordu. Gülümsüyordu. Konuşuyorlardı. Mutlu oluyorlardı ve Fethi dayanabilecek gücü buluyordu. Sonra Ayşe onu ziyarete başlıyordu. Bakışıyorlardı. Sonra önlerine bakıyorlardı. Susuyorlardı. En içlisi sususlardı. Ten kıpırdıyordu.

Sonra vazgeçip arkasını dönüyordu. Ezgi susuyor, ritm duruyor, iki kişilik oyun tek kişilik acımasız gerçeğe dönüyordu. Benim gerçeğime.

Gelip gidişlerinin zalim bir oyun olduğunu fark edemiyordu adam. Çıkışsız kuyuda imgelem yediveren gülleri açıyordu; düş gücünün başına buyruk ebemkuşağına boşuna asılıyordu Fethi; Ayşe'nin imgesi sık sık yokluyordu, engelleyemiyordu. Değersiz hissediyordu kendini, işini savsaklıyor, özensiz, eski giysiler geçiriyordu

sevilmeyen gövdesine, işte o zaman beliriyordu Ayşe imgelemde, sıcacık onayıyla; erkeğin gergin ve asabi gövdesi boşalıveriyordu. Anadolu sevda türkülerinin tuzağına düşmüştü.

Sonra, birden durup soruyordu kendine adam: Ne yapıyorum? Sorumluluk ve suçluluk cenderesi sıkışmaya başlıyordu.

Gözlerindeki ve derisindeki ışıltı soluyor, ülser hastalarının ekşi anlamı, içbükeyleşen yüz çizgilerine yerleşiyordu, Ayşe'den uzaklaşıyordu.

> Onu seviyordum. Ona âşıktım. Bilmiyorum. Belki de öyle sanıyordum. Elbette seviyordum. Sevmek bir insanı kendinden önde düşünmekse, onu çok, pek çok seviyordum. Acı dolu yüzü bir an olsun gitmiyordu gözlerimden.
>
> Acı çekiyor diye kahroluyordum. Her şey bana onu hatırlatıyordu. Ayrılık türküleri beni yaralıyordu. Onu düşünmekten, başka hiçbir şeye yoğunlaşamıyordum. Artık bedenini özlemez olmuştum. Artık gövdem acımıyordu. Bu daha da feciydi! Bedensel yoksunluk, sınırları, ağırlığı belli somut bir acıydı; maddeseldi; dokunabiliyordum, uzaklaşabiliyordum. Şimdiyse, hava gibi ciğerlerime dolan, tüm bedenimde dolaşan sıvı bir keder sinir sistemimi tümüyle teslim almıştı. Onun imgesiydi bu.

Duygu dengesindeki seyrek güçlenişler, Fethi'nin uzaklaşmasıyla yeniden yakınlaşmasının arasına rastlıyordu. Her uzaklaşmada hayalle gerçeğin uyuşmazlığı yere çalıyordu kadını. Sonra acı diniyor, kendine yetmenin özgüveni usulca beliriyordu. AyşeAysu canlanıyordu. Hasta bir dengeydi bu, acı susar susmaz çekingen fısıltısını işittirebilen umuttan, Fethi'nin yönünü gene Ayşe'ye çevireceği emniyetinden besleniyordu. Fethi'yle birlikte gü-

vensizlik ve acı da dönecekti. Aradaki zaman yalnızca bir dinlenceydi.

Fethi'nin bıçaklanması AyşeAysu'yu böyle bir ruh halinde yakaladı.

Fethi yarı baygın yattığı sedyede, asansör kapısında görmeye, anlamaya çalışan endişeli yüzler kalabalığını, çizgileri birbirine ağan sisli bir resim gibi algılıyordu. Tek bir yüz berraktı. Ayşe'ninki, ağlamamak için dudaklarını ısırıyordu. İkinci bir mutsuz evli kadın yaratmak istemediğinden uzaklaşmıştı ondan. Ayşe'nin bunu sezebilmesini diledi. Fiziksel acı duymuyordu. Kan kaybının bilinç yitimine mutlu bir uyku gibi daldı.

Narkozdan uyandığında, başucunda bekleyen karısını ve çocuğunu gördü. Kadının yüzünde sevgi, şefkat, kaygı apaçıktı. Kocasının elini sımsıkı, sıcacık tutuyordu, Fethi gülümsedi. Şirin, "Babacı uf olmuş ama iyileşti," diye zıplıyordu. Pişmanlık, kendini adama, bağışlama beliriyordu kadının yüzünde; hayranlık, şükür... Konuşamayacak denli heyecanlıydı. Fethi buluşturabildiği güçle onun elini sıktı; sevinç patladı ağlamaktan şişmiş gözlerde.

On gün sonra Fethi evine çıktı.

Abartmadı uğradığı saldırıyı. Odasında rapor yazıyordu, eli bıçaklı stajyer öğrenci apansız karşısına dikildiğinde. Geç bir saatti. Klinik boşalmış. Canı eve gitmek istemediğinden oyalanıyordu. Kendini savunmak üzere hamledeydi ki, bıçak etine girdi. Ölüyorum, diye düşündü. Telaşlanmadı. Saldırgan kaçmıştı. Telefona uzanıp acili aradı, durumu güçlükle bildirdi. Mütevekkil, beklemeye koyuldu.

Sedyede koridorlardan hızla geçerken, hastanenin canlandığını fark etti. Kliniklerdeki nöbetçi hekimler, hemşireler, solcu stajyer öğrenciler ona doğru koşuyordu. Sevildiğini hissetti.

Turhan onu uyarmıştı, azılı faşist bir öğrenci grubu

radyoloji stajına başlayacaktı, dikkatli olmalıydı. Gülmüştü. Hastalığa ve ölüme aldırmazdı. Hem ne önlem alabilirdi ki! Bir hekim adayının başka bir insana, üstelik de bir hekime zarar vereceğine inanmıyordu.

Hiç övünmedi "gazi"liğiyle. Önder konumuna geçebilirdi, yandaşları amaç uğruna örgütlerken, buyurganlaşabilirdi. Arkadaşlarının iştahla sundukları kahramanlık tahtı için fazla utangaçtı. Amme davası açılmıştı, elbette çoktan yurtdışına kaçmış saldırgan hakkında! Fethi kişisel dava açmadı. Meslek odasının ve asistan derneğinin konuyla ilgili duyarlığından nerdeyse rahatsızdı. Kimseye kin beslemiyordu. Saldırı –amacı her ne idiyse– başarıya ulaşamamıştı. Fethi yaşıyordu, siyasi görüşlerinden vazgeçmemişti. Devrimin ateşinde, ölümden kim korkardı ki! Öyleyse unutalım tatsızlığı, talihsiz bir kaza varsayalım, çalışmamızı sürdürelim.

Fethi soğuk hasta yatağında da korkmamıştı ölümden. Onun ürküsü başkaydı. Hayat kurtarmaya yemin eden, nasıl can almaya kalkışabilirdi? Turhan'ın uyarısına hepten kulak tıkamamış, klinikte, sağcı öğrencileri gözlemlemişti. Silik bir oğlandı saldırgan, ezik bir köy çocuğu, canavarlaşmış bir araç. Kötülük tohumları hepimizin mi ruhundaydı? Fethi bu sorularla başedebilecek duygusal donanımdan yoksundu ve her şeyi unutmak istiyordu.

Garip biçimde dinginleşmiş, arınıp aklanmış duyumsuyordu varlığını. Yaşamak güzeldi vesselam! Şirin babasının kucağında, bıyıklarıyla oynuyordu.

Bütün bu dönem boyunca Ayşe hastaydı. Ruhu acıyordu. Gövdesi hastaydı. Yumurtalığındaki kist büyümüştü. Ruhundaki yaranın işleyişi, gövdesi bıçak altına yatana dek sürdü.

Ameliyat kararını şükranla karşıladı. Narkozun unutuş kapısından geçmeliydi. Bedeni ağrımalıydı ki, duygularında sızlayan imge dinsin.

Fethi'yi hastaneden taburcu olduğundan beri gör-

memişti. İyileştiğini söylüyordu dostlar, adını, karısınınkiyle birlikte anıyorlardı. Gülümsüyorlardı. Sözlerin çizdiği resimle, için için korlu özlemin yaktığı imge nasıl farklıydı... Ayşe ve Aysu uzaklaşıyorlardı birbirlerinden... Aysu yeni bir imge dizgesi kurmanın gerekliliğini kavradıkça, Ayşe bu müşkül atılım karşısında, iki büklüm, sızlanmalı, hüzünle kötürüm kalakalıyordu. Aysu, Ayşe'nin yardımından yoksun başaramıyordu ki... İmgelerin kıvılcımlı tohumları Ayşe'de gizliydi; çöküntüye dönüşmüş, külde tükenmede...

Kadın doğumdaki arkadaşları AyşeAysu'ya özel bir oda hazırlamışlardı. Eşyasını küçük çantasına topladı ve uzun yorucu bir çalışma döneminin ardından, hak edilmiş bir tatile çıkar gibi yollandı hastaneye. Yatak, lavabo, ayna ve radyo.

Lüks bir moteldi sanki. Evden, annesinin kaygılı yüzünden birkaç gün olsun uzaklaşabilmek nimetti.

Nasıl unuturdu Turhan'ın yakınlığını. Posbıyıklı yüzünde "bu da geçer" diyen deneyimli güleç şefkat. Korunmaya nasıl da muhtaçtı Ayşe. Fethi bir kerecik olsun uğramadı.

Turhan'ın yüzü, "Bana sorsaydın bu aşka düşme, derdim. Tepetaklak atladın. Elimden bir şey gelmezdi," diyordu.

Umutsuzca âşık kadın... Dokunaklıydı. Turhan'ın şefkat damarlarını açıyordu, evini artık âşık bir kadınla paylaşmayalı beri. Ayşe'nin bu ameliyattan yaşamanın değerine yeniden inanarak çıkmasını bekliyordu.

Ameliyatı AyşeAysu'nun liseden sınıf arkadaşı Dr. Metin yapacaktı. Belli belirsiz bir titreşim kıpırdamış mıydı ikisinin arasında, çocuklukla gençlik geçidinde? Anımsamak zordu, yakın yangının yıkıntısı ve dumanı bellek yollarını karbonmonoksitle tıkamıştı. Bir gece önceden alınacak ilaçları düzenlemek üzere Metin kendisi

geldi arkadaşının odasına. AyşeAysu az önce geceliğini giymişti, fanilasının incecik askısı koluna düşmüş, düzeltmeye vakti olmamıştı. Metin dosdoğru bakıyordu ona, apaçık. Kadın duraksadı. Askıyı geceliğin içine çekse miydi? Bakış nasıl ağardı anlamdan anlama, izlenimci tablodaki renkler gibi; arkadaşlık eril enerjiye kayıverir, dönüverirdi kişisellikten bağımsız canlılık dalgalarına, genç gövdelerde tetikte bekleyen. Sonra anıları kıpırdatırdı dalgalar, ortak tatları; ve birden çok kişisel bir ortamda buluverirdin kendini ve onu. Yarın tümüyle çıplak görecekti doktor hastasını. Utanç yersizdi. Askıyı öylece bıraktı, omuzdan çıplak kolun üstüne düşmüş. Erkeğin arkadaşça bakışı değişmedi. Hekimce şakalaştılar. AyşeAysu ilaçlarını içti. Metin gitti. Bir an teğet geçmişti iki genç insanın yaşamlarına. Ama geçmişti. Ayşe'nin önsezisi ve Aysu'nun umursamazlıkta karar kılmasıyla doğal yolundan sapan an... Peki ilişkiler bunca mı pamuk ipliğine bağlıydı? İncecik bir askıya? Kadın iki yıldır ilk kez buzun suya dönüşeceği erime noktası gibi bir âna yaklaşmıştı. Evet bilerek kaçırmıştı o ânı, ama erime noktasının doğasına sandığınca ya da deneyimlediğince uzak olmadığını sezdi... Ayşe ve Aysu birbirlerine doğru birer adım atmışlardı.

Ameliyathane sahanlığında bekliyordu. Yalnız ve çıplaktı. Hissetmek yoruyordu, sevgi... Annesinin gülümsemeye çalışan kaygı dolu yüzü, çift kanatlı kapının ardında yitince, minnet duydu. Uzak geçmişten anımsanan sözlü sınav kapılarını ve tanık olunmamış idam sabahlarını çağrıştırıyordu durum. Bol ameliyat gömleği çıplaklığı örtmüyordu. Arafat dedikleri böyle bir yer olsa gerekti. Başka bir dünyaya geçiş eşiği... Sakin görünüyordu. Tam kıvamında adrenalin salgılıyordu vücudu. Demek onlar, ne az ne fazla adrenalin üretenler, bacakları titremeden çıkabiliyorlardı sehpaya, onlar çişlerini tutabili-

yorlardı, onlar haykırabiliyorlardı, uğruna can verdikleri davanın adını. Sesini yokladı, hayır, çıkmıyordu. Yalnızca basit ve sıradan bir ameliyattı geçireceği. Bir kadın doğumcu yüzlerce benzer vakaya neşter atardı, meslek yaşamında. Sıradanlık yalnızca özensizliği beslerdi. Ameliyat koşulları, doğa yasaları gibi, kesin ve önceden kestirilebilirdi, gene de doğum ve ölüm yalnızca rastlantıydı. Milyonlarca spermcik arasında, kuyruğunu sallayarak menzile ulaşan bir taneciktı; ve gövdenin milyonlarca kez üflediği soluklar arasında, karşılığı bulunmayan yalnızca tekti, sonuncu soluk. Çift kanatlı kapının ardındaki dünyaya geri dönebilmesi için, gövdesine güvenmek zorundaydı. Hissedemiyordu ki, sanki yok edilmişti bedeni, hastabakıcıların aletsi gözleri ve elleri lavman yaparken, atıkları uzaklaştırırken, pubis kıllarını kökünden tıraş ederken, soyarken ve yeşil gömleği giydirirken, cansız bir şeye dönüştürmüşlerdi onu.

Kan sayımınız yapılmadı mı?

Kimdi arafatın sessizliğini bozan? Sedyenin başucunda duruyordu. Esmer ve güleçti, posbıyıklıydı. Herhalde bizdendi, gene de hiç karşılaşmamışlardı ne Turhan'ın çevresinde ne meslek odasında. Kadının tahlil raporları elindeydi.

Size ben narkoz vereceğim.

Kan sayımı unutulmuştu. Özensizliklerden yalnızca biri. Tahlil için şu an çok geçti.

Endişelenmeyin. Genç ve güçlüsünüz. Kan sorununuz olacağını sanmam.

Pek genç sayılmam.

Kaç yaşındasınız?

Otuzuma geliyorum.

Adam güldü.

Ben de öyle. Daha çok genciz. İzin verirseniz gözlerinize bakayım.

Adam elini uzatıp yüzüne dokundu. Arafatın yalıtılmışlığı bitti. Göz içlerinin kılcalsı rengini beğenmiş olmalı ki;

Oooh, pespembe, harika!
dedi.

Kadın elinde olmadan küçük bir kahkaha attı, refleks türü. Ortaçağ'da da kan muayenesi böyle yapılırdı herhalde.

İçeride hep yanınızda olacağım. Cerrahlar gelmeden ve gittikten sonra, ben sizinle olacağım, uyuyuncaya ve ayılıncaya dek.

Ilık bir duyum kadının soğuk ve nesne gövdesinde ürkekçe dolandı.

Sedyenin sırtındaki sertliği yerini ameliyat masasının katılığına bırakmıştı. Son gördüğü, arafattaki adamın dost yüzü, tombul parmaklarıydı; başucundaydı narkoz uzmanı.

Yanınızdan ayrılmayacağım.

Çıplaklığına örttükleri yeşil örtüyü kaldırdılar, neşterin gireceği yere tentürdiyot sürmeye başladılar. Birkaç kişiydiler, ameliyathanenin alt işleriyle uğraşanlar.

Rica ederim, hasta uyumadan müdahale etmeyin.

Onu koruyordu. Yakışıklı değildi, çirkindi bile ve candandı. Bebek ana kucağına nasıl bırakırsa kendini, narkozcunun ellerinden gelen uykuya öyle daldı kadın; öteye geçmeden, başucundaki adama gülümsemeyi başardı.

AyşeAysu iyileştikten sonra üç ziyarette bulundu. Meslek odasına uğradı, aylardan beri ilk kez Fethi orday dı. Değişmişti. Dağınık, savruk... Hiçbir işe el sürmüyor, pafur pufur sigara içiyordu. Yanında Şirin. AyşeAysu Fethi'yi görmezden geldi. Saat gecikiyordu ve adam evine gitmiyordu. Berduş... Şirin aç ve uykuluydu, bir ara Ayşe'ye sokuldu.

Beni kucağına al.

Ayşe'nin Şirin'i canına katası geldi.

Annemi özledim,
dedi çocuk.

Ayşe'nin gözleri doldu. Fethi'den yana öfkeli ve hor gören bir bakış fırlattı. Adam kendi âlemindeydi. Bir kadın kocasını bekliyordu, kim bilir kaçıncı kez tencereyi ocağa vuruyordu. Beklemek... Ve beklemek! Zalim bir oyundu bu! Bir güç oyunu! Peki, çocuğu niye sefil ediyordu? İyi baba! Yoksa Şirin'in küçücük varlığına mı sığınıyordu?

Kadın ve çocuk bir süre yanak yanağa oturdular. Kadın çocuğun kulağına fısıldadı:

Karnın aç mı?

Şirin hararetle başını salladı.
Kadın gene fısıldadı:

Haydi bir şeyler yemeye gidelim. Erkeklere de söylemeyelim! Patlasınlar!

Çocuk sevinçle yineledi.

Söylemeyelim. Patlasınlar!

AyşeAysu ve Şirin el ele çıktılar. Dünya üzerindeki konumlarının farkında iki kadın!

AyşeAysu'nun ikinci ve üçüncü ziyaretlerinin amacı doktorlarına teşekkür sunmaktı. Sınıf arkadaşına zarif bir armağan götürdü. Az oturdu. Canlı ölüme dalmadan önce ve sonra başucunda gördüğü candan yüze ise bir demet menekşe. Gizlemişti çiçekleri; birden çıkarıverince erkek şaşırdı.

Doktoruma sevgilerimle.

Bir an, iki genç insana değen. O anda ikisi de bildi; yaşamlarını birleştireceklerdi, anne baba olacaklardı, yavru onları daha da birleştirecekti. Güzel bir andı; yakıcı değildi, okşayıcıydı. Doğal bir güven gelişivermişti aralarında, hesapta olmayan. Çelişkisiz görünüyordu yaşanan. Görünüşü sınamaya kalkışmayacak denli gereksinimleri vardı bu âna. Öyle kabul ettiler onu ve buyur ettiler birbirlerini, elleri ılık ve gözlerinde yumuşak bir ışık.

Tünelde

AyşeAysu 1977'de evlendi. Ertesi yıl anneydi. Ve işte 1985 yılının bir bahar günü –çantasında boşanma ilamı– yalnız kokulu özgürlük rüzgârını almış yedeğine, yeni bir tensel deneyime seyrediyor pupa yelken. Onca nüfusuna karşın, hâlâ küçük bir kent mi burası? İki buçuk yıl gönlünü kanatmış imgeye! Şu anda bu rastlantının sarsıntısından ışık yılınca uzak! Biraz sonra buluşacağı adamı düşünüyor? O yalnızca bir deneme! Bir tür eşik! Aşk sonra gelecek, bambaşka biriyle yaşanacak, görkemi ve ıstırabıyla; yorgun kadını çocuklaştırıp sonra yeniden olgunlaştıracak... Tünelden çıkışından az önce.

AyşeAysu, on küsur yıl ötede, Turhan'ın cenazesinde yanıtını yeniden bulduğu soruyu sormakta kendine. Yıkıntıda varoluşunu sürdüren o "şey" nedir? Sözcüklerle anlatılamayan, gene de ancak ve yalnızca sözcüklere dönüşebilen?

Nasıl iyi niyetliydiler, ne kadar içtendiler başlangıçta, kadın ve kocası! Ne çabuk güç tahteravallisi kuruldu aralarında, neden? Adanmışlıkları dokunaklıydı. Has devrimciler gibi dişleriyle tırnaklarıyla var etmeye çabaladılar evlilik mutluluğunu. Boşuna... Sonuçta silah arkadaşları gibi bitkin, yenilgide eşitlendiler.

Tünelde boğulmuşlardı. Karanlıkta dokunarak gör-

mesini öğretememişlerdi birbirlerinin tenine. İşin özü ve özeti buydu.

Ve şimdi, hayatın parçalanmış dokusundan yakalayabildikleri ipliklerle, tek başlarına yürümek zorundaydılar.

(Yeni ten serüveninden vaz mı geçtin;
rastlantıyı ardına alıp sürdürdün mü?)

. .

Ucundan yakalamıştı iplikçiği kaçıramazdı. Yeni tene doğru yoluna devam etti.

Fethi'nin dindiği yerde koca serpilmişti!

Evliliğinin düş yıkımlarında ise... 1982 sonbaharında bir öğleüzeri tıp fakültesinde ve üniversite hastanesinde gergin bekleyiş. Beklenen kapalı bir sarı zarftır. Damgalı ve mühürlü, üstüne "gizli" diye kayıt düşülmüş. "Hizmetinizden dolayı teşekkür eder, kurumumuzun size daha fazla ihtiyaç duymayacağını üzülerek bildirir, bundan sonraki yaşamınızda başarılar dileriz" türü bir ileti taşıyor. İfade bu kadar nazik olmayabilir.

İletiyi –buyruğu– alan eşyasını toplayıp emeğini armağan ettiği ve umutlarını gömdüğü kurumdan ayrılacaktır, işsizlikle buluşmak üzere.

Sarı zarf apansız ve çetin bir sınav gibi dikilmiştir yollarına. Sınav kapısındaki bekleyiş bilinçli hazırlıkları, boş bulunup donakalmaları, umarsızca isyan etmeleri –"ama ben yalnızca asistan derneğinde üye idim, bununla da devlet düşmanı olunmaz ki!"– kapsamaktadır. Metni üreten işleyişin ardında ise, çekememezlikten gammazlığa, siyasal karşıtlıktan zora, bağnazlığa, kıskançlığa uzanan, ülkenin üzerine atılmış ve onu saç diplerinden parmak uçlarına kadar kavramış karmaşık ve gizli, çelik bir ağ pusudadır.

Kadın yüreği ağzında bekler; kaygısı kendisi için değildir. Sarı zarfları dağıtan görevli, kapısında durmadan geçer. Kadın rahat bir soluk alır ve hemen tutar soluğunu. İçsel ortamı sessiz, gövdesi atılmak üzere gergin; sanki işitebilecektir sarı zarfın eski sevgilisinin esmer ellerinde yırtılma hışırtısını. Adamın yaşamının bir devresi koparılmaktadır. Kadının yüreği yırtılır. Geçmişten gelen bir görüntü sürekli duruyor karşısında, sesler haykırıyor:

> Asansöre atılıyor. Hekim gömleği neredeyse asansör kapısına takılıyor... Bir an önce, yaralıyı cerrahiye taşıyan sedyenin yanında olmalı! Hangi sıfatla? Bunları koşarken düşünmedi. Ameliyathane kapısında beklerken sordu kendine Fethi'nin kimi ve nesi olduğunu. Cerrahi katına çıkan asansöre iteliyorlar sedyeyi. Ulaşabilir... henüz... Kapanan asansör kapısının ardından sedyenin ayakucunu görebildi ancak... Bir an, yontu gibi kaldı, kolları yaralıya uzanmış. Kesin yasaklar gibi giriyor aralarına hasta asansörlerinin, ameliyathanelerin kapıları. Cerrahi katında, ameliyatın sonucunu saatlerce yere çömelip de bekleyeceklere katılıyor, sağ böğründe kama gibi yırtan bir ağrı... Yürek dokusu anaç acıma olup akıyor.

Ve bir düşle yer değiştiriyor anı: Birbirine sarılmış iki yalın beden, boşlukta epriyen... Hayır, imgelemini ne denli yoğunlaştırsa, ne gövdeleri kapsayan yüzeyleri ne yüzleri açıklıkla görebiliyor. Evet, farkında, yedi yıl önce bedenini, yerçekimiyle yarışan ikinci bir doğa gücü gibi Fethi'ye yakınlaştıran mıknatıs işlemiyor artık.

> Başımı hep omzuna dayamak geliyor içimden. Tam omzuna da değil, boynunla birleştiği yere.

Gene de loşlukta epriyen gövdelerin kendisi ve Fethi olduğundan kuşku duymuyor.

Ve böylece yeniden ilmeklenmeye başlıyor kadınla Fethi arasında, ustası oldukları duygu ağı, yedi yıl önce terk ettikleri. Kaçamak bakışlarla karşılaşan gözler, ergenliğe dönüş, susuşlar, iç çekişler, niyetlenip vazgeçişler.

Hastanede, fakültede, evlerde farklı bir yaşam sürüyor, iki yıl önceden, zamanın bir şiddet, öfke, karşıtlık ve kararlılık burgacı gibi günleri yuttuğu o korkunç ve abartılı tarih kesitinden. Şimdi suskunluğun, yenilginin, durgunluğun, eksilmenin korkunçluğudur zamana egemen... Gölgelere gizlenmiş bir aşama sırası yönetiyor üniversite hastanesini, alışık olmadıkları. Gene de sürüyor yaşam, umutsuz ve iletişimsizse de günler... Yalnızlıklar birbirine uzanıyor, evlilikler ayrılıklara çözülüyor. İkinci, üçüncü aşklar düşlüyor kadınlar ve erkekler, küçük denemeler göze alınıyor gövdesel yakınlaşmalarda... AyşeAyşu, kocası, Fethi, karısı... onlar da paylarına düşeni reddetmiyorlar bu ürkek, beceriksiz yaşantılardan... Gene de Ayşe'den Fethi'ye, Fethi'den Ayşe'ye ulanan ilgi pekişerek gerginleşiyor, yalnızlıklarda anılar, gövdesel düşler eşliğinde patlamalara gevşeyip akıyor... ve hemen yeniden ilmek ilmek büyümeye koyuluyor.

Ayşe yeniden anımsıyor karasevda türkülerini... İliklerinde duyumsuyor "seversin, ayrılırsan aşk olur" ne demek... suskun bakışlarla beslenen ilgilerin yaşam boyu süren gizli aşklara nasıl dönüştüğünü... hicran yaralarını... İnanılmaz derecede kaypak bir zeminde algılıyor kendini, var olmayan bir düzlemde... Ve garip biçimde sağlam, sahici bir deneyim bu... Ilık toprağa gömülen tohumun madde iletişimiyle beslenen tatlı güveniyle, imgeleminin yüzyılların, binyılların ortak düşlemleriyle kaynaştığını duyuyor. Acı çeken ülkesine, hayallerde ve sözlerde içkin ten heyecanına kopmamacasma yerleşiyor

bir yanı. Öbür yanı... İki yüz, iki gövde arasında tuzakta ve öfkeli! Geçmiş/gelecek = koca/Fethi. Doğru değil! Geçmiş/geçmiş = koca/Fethi. Gelecek/geçmiş = Fethi/koca.

Bu labirentten kurtulmak istiyor.

Doyumsuzlukta kıpırdayan ilgi, birkaç ay sonra doyumsuzlukta tükeniyor.

Şimdi yıl 1985... Yeni ten bir eşik...

Kadın eşiğe sıçrayınca kısır döngüyü aşıverdi. Sonra koştu başka yaşantılara. Eşik meselesi üstünde düşünecek zamanı yoktu. Kızı büyüyordu, annesi ölüyordu, işi başından aşmıştı ve âşıktı. Aşk... evet... başka bir romanın konusu...

Tünelden hepten çıktıktan sonra, düşünecek bol zamanı oldu. Şaşıp kalacaktı! Kıvrandıran acılar, kanayan özlemler, kanatlı mutluluklar, hepsi, imgelerin uçucu, değişken arzularına bağlı bellek oyunları mıydı, hayal perdesinde? Yeni tene değer değmez sihir bozulmuş, belleğin kimyası değişmişti. Koca ve Fethi, düşteki ve düşüncedeki baskın etkilerini yitirmişlerdi; onların imgelerini bellemiş zihin sarmallarının üstüne yeni bir film çekilmişti. Hepsi bu muydu? İnsan denen o protein bileşkesi, o karmaşık ve üstün canlı, AyşeAysu'nun bir türlü ısınamadığı teknolojik aygıtları mı andırıyordu?

Sevginin doruğa vardığı an, uçuruma yuvarlanışından yalnızca bir adım ötedeydi. Fethi, AyşeAysu'yu en çok beşinci günde, terk ederken sevmişti. AyşeAysu'nun yüreğiyse, Fethi'nin yaşamla ölüm arasında salındığı ameliyathanenin kapısı önünde, yere çömelmiş beklerken, sevgiden çatlamak üzereydi. Ömrünce bekleyecekti Fethi'yi, her şeye razıydı, tek iyileşsindi, gülen yüzünü görebilsindi AyşeAysu arada sırada, esmer tenine dokunabilsindi; onun metresi olacak, yaşamını ona adayacaktı. Ka-

rarı kesindi. Kesin karardan yalnızca birkaç ay sonra başka bir erkeğin karısıydı AyşeAysu.

Duygu öylesine yükseliyordu ki, gerçeklikle bağı kopuyor, pat diye düşüp ölüyor muydu? Doruk anda, karşıt duygu mu uyarılıyordu? Gövdenin dengesini sağlayan canlılık maddelerinin salgılanma dizgesinin yansımasından mı ibaretti duygular? Basit bir gölge değillerdi belki; öyleyse aynı dizgenin desenlerinde mi salınıyorlardı?

Tümleşmeyi çocuğuyla ilişkisinde yaşamıştı, yaşıyordu! Minik yavru, el ele, yanak yanağa. Süt bebeğinin meme başını aranan, doğanın bilinciyle ılık öpüşleri. Ilık başı, öylece bırakıverdiği ananın etine. Minicik elleri. Çocuk ne bilge varlıktır! Yetişkinin sezemeyeceği inceliklere süzülür, hemen tanır şefkati, dokunarak görür. Kadınla erkeğin ilişkisinin imrendiği dorukta başlıyordu anayla yavrunun tenselliği, "ben"in eridiği noktada. Çocuğuyla ilişkisi imgelerin kaypak alanının dışında gelişiyordu, hayal tükense de, şefkat çağıldıyordu.

Fethi'den arda kalanlar belleğin bodrum katına nakledilirken, kadının güç aldığı yanılsamalar vardı; zamana dayanıksız mezar taşları gibi birer birer devrileceklerdi.

İlişkilerinde yalın, doğal ve acımacı bir sahicilik olduğunu sanıyordu. İşte, karşısında duruyordu adam 1985 yılında, tıpkı on yıl önceki kendine benzeyen başka bir kızla. Şirin vaktiyle AyşeAysu'yu annesine benzetmemiş miydi? Adamın aradığı etten kemikten bir imgeydi, hepsi bu!..

Fethi'nin Şirin'in annesiyle bindiği dönme dolaptan inemeyeceğini sanıyordu. İşte başarmıştı adam, durdurabilmişti kaderini. Turhan'ın 1999 sonbaharındaki gömü töreninde ikinci eşiyleydi!

Yanılsamaları gömmek gerekiyordu. Mezarlık... Uçsuz bucaksız... Daha da genişleyen... Gene de...

Dağılmış dostluklarda, parçalanmış umutlarda, yıkık hayallerde ve güdük aşklarda, gençliğe özlemin kendi içine bükülen kırık çizgisinden öte, yaşamla birlikte seyreden, canlı bir iz vardı. Sözcüklerle anlatılmaz. Gene de ancak sözcüklerle anlatılabilecek bir parıltı. Neydi o?

Elmas Parçası

Tomris 1999'un son günlerinden birinde, Turhan'ın küçük dairesinde tek başınadır. Yarım yüzyılın birikimi çevresinde. İşi hangi ucundan tutacağını kestiremiyor. Kızı Amerika'dan dönmeden Turhan'dan kalanları düzene koymalı! Ortak yaşantılarının tanığı bu evden kadın çıkıp gideli 16 yıl olmuş. Arada sırada uğramıştı buraya Turhan'ın sağlığında. Mevcut koşullarda döneceği hiç aklına gelmemişti.

Kış güneşinden yararlanmak için araladığı pencereyi tiksintiyle kapattı. Dışarıda dünya, yaklaşan yeni yüzyıl ve küreselliğini kutluyordu. Yanılsama! Bir karafatma yürüyordu halının üstünde. Tomris gençliğini yitirmişlere has haşin gerçekçilikle yanılsamayı parçalayabilmeyi şiddetle arzuladı, ayakkabısının topuğuyla ezdiği karafatma gibi – böcek bürümüştü evi, nasıl başa çıkacaktı. Gençliğinin iki kutuplu dünyası bu ne idüğü belirsiz, her yöne yuvarlanabilen oyuncu toptan çok daha iyiydi. Topuğuyla cırgasını çıkardı böceğin. Kutupsuzmuş! Gerçekte küre filan değildi, piramitti. Tabanda kaynayan böcek yazgılılar, yükselebilecekleri yanılsamasıyla habire koşuyorlardı? Nereye? Nereye? Doruğa! Titanik gemisinin sonsuza dek okyanusun dibini boylamadan, soncul şaşaayla diktiği burnuna doğru umarsızca tırmanan kitle gibi! Koltuklardan birinin üstün-

deki dokusu tozla kabalaşmış örtüyü hırsla silkti. Toz bulutu –dumanımsı– küf kokuları savurdu.

Tomris çöktüğü iskemlede hıçkırık ve gözyaşı arasında kayboldu.

Turhan'la bir çeşit dostluk yaşatabilmişlerdi aralarında, boşandıktan sonra, çocukların hatırına. Belki de başlangıçtaki hareketli parlaklığı otuz yıl öteden bile hâlâ berrak, ılık seçilebilen kaynaşımlar adına.

Elbette ya! Doğru sözcük "kaynaşım"dı. "Birliktelik", bir arada durmayı düşündürüyordu, "paylaşım" bütünü bölüşmeyi. İki sözcükte de sinsi ayrılıklar gizliydi; görmezden gelinen kavramsal ardalanlar "sınır" çağrışımına açıktı. Varsın sözlükler kaydetmesin! Tomris'in dile armağanı olsun "kaynaşım" sözcüğü!

Sınırlar her zaman var olmuştu Turhan'ın ilişkilerinde. Kapı çarpılır, perde çekilir, çekmece kilitlenir! İçeride ne var? Boşandıktan sonra, pek doğaldı kilitler, sürgüler; yararlıydı üstelik. Tomris'in de gizledikleri vardı. Çekmeceden borç senetleri çıkacağına kim inanırdı! Bir servete eşdeğer borç yükünün ağırlığına dayanamamış, durmuştu Turhan'ın kalbi! Peki; ama neden? Tomris çıldırma eşiğine süratle yaklaşıyordu. Beyni şişiyor, katılaşıyor, kafatasını zorluyordu. Bir damarı çatlayacaktı! Bu borcu kızları nasıl ödeyecekti? Hayatın başlangıcında bir genç insan!

Hangi yanlış hesap, hangi şeytan, kim, hangi baştan çıkarıcı hırs, nasıl heveslendirmişti Turhan'ı, anlamadığı, bilmediği ve yakınlarından gizlediği ticari ilişkilere?

Tomris'in tanıdığı Turhan varsıllaşma düşlerine itibar etmezdi! İmkânsızdı bu! Evet, pek çok arkadaşları, darbeyi izleyen yıllarda görevlerini yitirdikleri için ticaretle uğraşmak zorunda kalmışlardı, aralarından bayağı zenginleşenler de çıkmıştı doğrusu Tomris ilgilenmemişti onlarla. Turhan yürümeyen muayenehanesini kapattıktan sonra işyeri hekimliği yapıyordu. Bakkaldan bile veresiye alışveriş etme-

yen Turhan! Sapına kadar dürüst Turhan! Çok kötü bir oyun oynamıştı Tomris'e, ölürayak!

Evlendiği adamın gizli hayatının delilleri gülünç bir ağlatının ipuçları gibi kuşatmıştı Tomris'i. Hangi uçtan tutacağını bilemiyordu.

Turhan gün batarken küçük dairesine girdi. Kapıyı kilitledi. Sessizlik. Burada karısı ve çocuklarıyla, sonra annesiyle yaşamıştı. Karısı onu terk etmiş, annesi ölmüş, pek çabuk büyüyen kızı mezuniyet sonrası eğitimi için yeni dünyaya kanat açmıştı. Televizyonu denedi. Gürültü. Kapattı. Raftan bir kitap aldı. Ne müthiş bir okuma ve kavrama hızıyla ödüllendirilmişti bir zamanlar. Her gün onlarca hasta bakıyordu. Zihni yorgundu. Kitabı bıraktı. Mutfağa geçti. Mükellef bir akşam sofrası donattı. Yalnız tadı çıkmıyordu. Telefona yöneldi, sırayla dostları aramaya koyuldu. "Sen gel ağabey." Olur. Eli kolu armağanlarla dolu koştu çağnya. Gece yansına kadar yenildi içildi. Eve döner dönmez horultulu bir uykuya daldı. Her geçen yıl, biraz daha şişmanlıyordu.

Şişmanladıkça ve yaşlandıkça çocuklarını, torunlarını beslemeye meraklı sevecen büyükannelere dönüyordu. İyi bir ahçıydı, zekâsını katardı salçalara, pürelere, dolmalara. Kimsenin bilmediği otlarla değişik tatlar yaratırdı. Gittikçe daha gençlerle görüşüyordu, onlara bir şeyler öğretmekle göneniyordu, varsın yemek tarifi olsundu öğrettiği.

Yıllar önce üniversite hastanesinde başasistanken, onunla birlikte vaka incelemek, öğrencilerin tadına doya-madıkları bir deneyimdi. Bilgiyi düş gücüyle, sıcak dost-luğuyla sarmalayıp aşılardı. Yaşdaşları bir şey öğrenmek istemiyorlardı ki artık... Günebakanlar solmuştu...

Gittikçe daha genç erkeklerle görüşüyordu. Kadınlar... onu sinirlendiriyordu. En çok annesini ve kızını sevmişti. Öğ-

lunu da sevmişti tabii. Kansını da... sevmişti... kendince... bir bakıma... Onu tümüyle benimsemişti, kansını yani. Turhan'ın fiziksel varlığıyla özdeşti o. Bunu hiç anlayamamıştı kansı! Tomris soğuk bir kadındı. Durumunu kabullenip Turhan'la yetineceği yerde, bunalımdan bunalıma sürüklenmiş, sonunda boşanmak istemişti. Oysa Turhan anlayışla karşılıyordu onu. Hayır, inanmıyordu Tomris'in başkalanyla ilişkiye girdiğine. Güvenilir bir insandı ama garip bir kadındı. İşte, çeşit çeşit tığ işleriyle, renk renk desen desen oyalarla, yemenilerle bezeli bir çatı katında, ortamı seraya çeviren yaprak yaprak saksılanyla ve kedisiyle yalnız yaşıyordu. Bunun için mi boşanmıştı? Akılsız kadınlara dayanamıyordu Turhan, akıllılanna ise hiç ama hiç mi hiç! Nasıl yorup hırpalıyorlardı erkeği, yüz ifadeleriyle, hassasiyetleriyle! Oysa, adam, huzurdan başka ne beklerdi ki eşinden!

Flamingo Pastanesi'ndeki o garip buluşmayı unutamıyordu. Evleri dururken... Tomris'in fikriydi. Anımsıyordu kansının yüzünü, yoğun, ısrarcı gözlerini. Kadının küçük gövdesindeki tüm hayatiyet yüzünde toplanmıştı; narin yüz bu şiddete dayanamamış, kan deriden çekilmişti; dudaklar kıvranıyordu. "Olur," demişti Turhan, "madem bu kadar istiyorsun." Evlerinde konuşamadıklan neyi orda çözeceklerdi? İşte karşı karşıyaydılar, küçük mermer masa aralannda, yüzleri birbirine yakın. "Beni sevmiyorsun," demişti Tomris. Turhan kansının çay fincanını tutan ince parmaklanna bakıyordu, porselen gibiydiler; fincan titriyordu. "Sevgini hissedemezsem; beni bağlayan hiçbir şey kalmaz ki..." Gerçekten de kimsesiz bir çocuk gibi bağlantısız ve umarsız duruyordu. Evde dile getirilemeyen büyük sorun buydu demek ki! Saçmalıktı, şımanklıktı, iki çocuk anası bir kadın böyle davranamazdı! "Sevgi yoksa, her şey çöker!" Acılı, incinmiş, kararlı bir yüz! Turhan, kısacık bir an, karşısındaki garip ve korunmasız çocuğa, kasıklannı dürtükleyen, umarsızca derin,

sızı benzeri bir sevgi duydu. Öfkesi galip geldi, kasıklan sakinleşti, adam rahatladı. Gerçekten anlayamıyordu. Tam da birazcık düze çıkmışken, siyasi kaygılar hafiflemişken. Bir araba bile alabilmişlerdi. Tann aşkına, iki çocukları vardı! Hayatı paylaşmışlardı! Kim, hangi yetke bütün bunları yok sayma gücünü verebilirdi Tomris'e! Bir kaldırım çocuğu gibi kırılgan ve başına buyruk dikiliyor, diklenebiliyordu! "Her şey çöker!" Hangi hakla binyıllardır insan soyunun üstünde yetiştiği sağlam toprağı, tanımlardan sızan, kalıplardan uçan soyut bir ruh hali adına, erkeğin ayağının altından çekmeye cüret edebiliyordu!

Zihnindeki hasta bir atom, Tomris'i uçurum kıyılarına itiyorsa, Turhan da mı ona uyacaktı! "Geleneğin değil, devrimin yolunu seçmiştin!" Ancak kadınsı duygusallık siyasalla kişiseli böylesine birbirine karıştırabilirdi.

Turhan müthiş kızmıştı! Gelenekten ayrılmak! Siyasi tutumu nedeniyle işsiz kalışını mı gündeme getiriyordu Tomris? "Esirgeyen aile babası" olamamıştı! Anarşi yıllarında "yıkılası hane-i ayal"deki çoluğunun çocuğunun yaşamını tehlikeye atmakla bile suçlanabilirdi Turhan. Bir gerici tarafından tabii! Peki, bu dokundurmalar Tomris'e yakışıyor muydu? "Beni yanlış anladın," deyip susmuştu kadın.

1983'teydiler. Tomris izleyen aylarda durulmuş, dengesine kavuşmuştu. Sonra birden –ne olduysa– apansız ve kesin bir boşanma talebiyle dikilmişti kocasının karşısına! Toprağa kök salmadan, hava perisi gibi yaşayabileceğini kanıtlayabilmek için, saksılan ve kedisiyle o çatı katına tırmanmıştı. Lanet olası kadın! Siyasal yaşam kadar esintiliydi.

Darbeden sonra, ortalık durulalı beri, siyasi etkinliklere katılıyordu Turhan. Yeni türemiş kuşak onun doğal önderliğini

kabule yanaşmıyordu, ondan bir şeyler öğrenebileceklerinin bile ayırdında değillerdi. Tomris'e bu konuyu açmış, eski eşinden eski öğüdü dinlemişti. Birikimini yazıya dök! Yeni siyasal gruplara güvenmediğini açıkça söylüyordu Tomris. Doğu Avrupa çökeli, solculukta yiğitçe ne kalmıştı ki? Bu sanal sahnede herkes bir başkasıyken, yeni solcuların, yeni sağcılar olmadığı nerden belliydi? Lanet kadın neye güvenirdi ki zaten!

Diyelim Tomris haklı, Turhan'ın açmazını çözmüyordu ki bu! Yazmak.. Yalnız ve soğuk bir eylemdi. Hayallerini dilsiz kâğıda döken düşçü, kendi çılgınlığıyla ıssızlıkta yüzleşen! Çocuksu sevinçleri ve abartılı kederleriyle yazarlar, sanatçılar hastalıklarına ömür boyu mahkûmdular. Turhan'a göre değildi. Adamın öfkeli enerjisi gövdesine hapsolmuştu. Hırsını iştahını kırbaçlayarak alıyordu. Yarış atıydı iştah; fırlıyordu, vakumdu, yutuyordu.

Kadın korkunç bir bitkinlik duydu. Kuşatılmıştı. Duvarları aşamıyordu. Turhan'la ilgili sorular, borcun ağırlığı tutuklamıştı onu! Haksızlıktı bu! Ne için bu akıldışı ilişkileri çözmek zorunda bırakılmıştı! Nasıl öfkeleniyordu Turhan'a! Mecburdu; çünkü söz konusu olan çocuklarıydı! Ve nasıl acıyordu... Yüreği bıçakla kanırtılıyordu. Mutfağa seğirtti, buzdolabındaki tatlıdan kocaman bir dilim kesip yutarcasına yedi. Biraz canlanmış, sakinleşmişti. Pek kısa sürdü tokluğu. Başı dönüyordu. Sokakta düşmesindi. Buzdolabının önünde umarsızca dikilen aç insan Turhan mıydı, Tomris mi? Evden çıkmadan bir çorba kaşığı bal tıktı ağzına. Yarı yolda bütün takatı tükendi. En yakın pastaneye koştu, fıstıklı, çikolata kremalı bir dilim pasta yedi.

Anne üzülme, mirası ret ederiz, olur biter.

Mümkün değil, yasal süre geçmiş!

Geçmiş mi?

(Sessizlik)

Babam?.. Babam, neden ticarete atılmış?

Bilmiyorum.

Ortaklar kim? Nerdeler?

(Baba umutsuz seslerde bir kez daha ölüyordu.)

Bilmiyorum.

Tomris ruh halini anlatmamalıydı kızına. Ama daha fazla susarsa, tıka basa dolu şişe gibi çatlayacaktı! Çığlık çığlığa bir ses ulaşıyor kulağına:

Anne, kendini babamın yerine koymaktan vazgeç. Onun duygularını yaşayarak hiçbir yere varamazsın. Babam nerde duruyorduysa, yanlıştı orası! Anlıyor musun!

Çığlık fısıltıya dönüyor:

Seni de kaybetmek istemiyorum.

Avrupa kıtasının ve Atlantik Okyanusu'nun üstünden kaygı, ürküntü, sığınma ihtiyacı akıp duruyor karşılıklı ses dalgalarıyla.

Derhal usta bir avukata git. Beni duyuyor musun, anne?

Evet kızım.

Eski dost filan değil, becerikli bir danışman ara.

Tomris telefonu kapatıp mutfağa yöneliyor; ümitsizce süzüyor boşalmış buzdolabını. Biraz yoğurt var Üstüne toz şeker ekip yiyor.

Turhan'ın her zaman birkaç dost çevresi olurdu; birinden bunalınca, öbürüne geçerdi. Çevreler bazen birbirinden habersizdi. Tomris'le Turhan'ın ortak tanıdıkları, son çevreyi bilmiyordu.

Kâğıt parçaları... Dilsiz işaretlerin kapalı şifresi Tomris'ın ağrılı beyninden fırlamış boş gözlerinin önünde günler sonra bir kıpırtı başladı. Kartvizitler, adres defterlerine çiziktirilmiş notlar, hastalarla ilgili kayıtlar arasında örülen seyrek ve ince ilişkiler güçleniyordu. Şifreyi biraz olsun çözdü.

Turhan genç bir müteşebbis grubuyla tanışmıştı. İçlerinden biri hastasıydı. Önce ufak borçlar vermişti onlara, ağabeyce, yaşamdaki yeni adımlarını kolaylaştırmak üzere. Nasıl, nasıl güvenebilmişti bunca az tanıdığı insanlara. Sonra onların hayalleriyle sürüklenmişti. O keskin zekâsı nasıl görememişti? Büyük işler tasarlamışlardı. Sermayeleri yoktu. Turhan lekesiz namından yararlanarak çeşitli yerlere borçlanmıştı. Ticaret ve varsıllık hayalleri iflas etmiş, genç müteşebbisler Turhan'ı terk etmiş, ödeyemeyeceği borcun altında, onuruna yedirip kimselere açılamadan, ayağıyla yürüdüğü tuzakta adam ölmüştü! Niçin, niçin? Dostları vardı, seviliyordu, mesleğinden hoşnuttu! Ne aramış, ne bulmuştu bu son çevrede! Ne, ne!

Gençlik, güzel, güçlü, atak erkeklik. Geleceği biçimlendirme coşkusu. Bir zamanlar onun olan her şey...

Turhan'ı kurtarabilirlerdi eski dostlar! Tomris, son birkaç karşılaşmalarının ayrıntılarını anımsamaya çalışıyordu. Turhan kapalı, sinirli, bezgindi. Umutsuzdu. Umutsuzluk ve Turhan! Asıl nedeni gizlemişti hep! Niçin, niçin bu kadar kapalıydı! Sormuştu ona kaç kez derdi neydi diye. Fazla kurcalamayı yakışıksız bulmuştu, ne de olsa eski eşti. Devrilip gitmişti koca adam; tutamamışlardı, tutamamışlardı, kurtaramamışlardı. Tomris ekmek kırıntılarını ağzına tıktı.

Bulduğu amaçlar çürük dallar gibi kalıyordu avuçlarında. Enerjisi öfkeye dönüşüyordu adamın, gövdesini açlıkla oyan. Gidip bir şeyler yiyordu.

Duyguları ve düş gücü gürül gürül, zehirli bir salgı akıtıyordu kadının, acımak...

Tıkanan damar kritik bölgede. Enfarktı atlatabilmesi küçük olasılık. Kan yağ düzeyleri çok yüksek. Kilosu başlı başına risk faktörü.

Kadın haberi alınca hastaneye koştu. Turhan dev bir bebek gibi yatıyor. Tomris bir zamanlar evlendiği adama on altı yıl sonra yeniden dokunuyor.

Boşanmak istediğini söylediğinde Turhan çıldırmıştı. Şefkat yüklü elleri şiddet kusuyordu. Kadın darbelerin altında dağıldı. Öfkeyle bütünlendi, karşı koymaya uğraştı. Boşuna. Erkek fazla iriyanydı. Kadın bir süre sonra kocasının tüm düş kırıklıklarına saldırdığını çözümleyebildi. Usu adamı hoşgördü, ya gövdesi... Gövdenin özsavunu dizgesi güçlüydü. Bedensel çatışma, aralarındaki zayıf duyusal bağı geri dönüşsüz koparmıştı. Patlayan öfkeden arda kalmış adam, omuzları

düşük uzaklaşırken, kadın arkasından baktı; yüreğine minik bir kıymık batmıştı. Son kıvılcım... Ve sonra, süratle soğuyan kül...

Sarı esmer renge ağan ten yumuşak, dirençsiz bırakıveriyor kendini kadının ellerine... Yeniden birbirine karışıyor tenleri... Kadın damarlarındaki canlılığı aktarmak için sımsıkı tutuyor adamın ellerini, yüzünü okşuyor. Başaramıyor, pembeleşmiyor deri... Kadın, hasta çocuğunun başındaki anne kadar çaresiz... Evlendiği adamın gövdesiyle birlikte, kendi varlığının fiziksel bir bölümü de kayıyor aşağılara, bilinmeze... Turhan gözlerini açar gibi; oksijen tüpüne yanıt mı veriyor? Tomris ümitleniyor... Hayır, son soluk bu, ciğerde sıkışmış hava. Hekim farkında, böyle biter "kalp durması" vakaları; kadınsa seziyor, canlılığın üst örgütlülüğü çözülürken ve zihinsel bellek durmuşken canlı maddenin belleği başlangıca yönelir. Biliyor, Turhan en çok annesini sevdi; kendi ellerinde annesinin dokunuşuna kavuşmasını diliyor. Ten serinlerken ve sümbüllenirken, soncul eşiği geçen dev bebeği öpüyor, öpüyor...

Turhan'ı götürdüler... Şişman gövdesi dağ gibi... Yüzü yumuşacık... öfkesiz... hırstan arınmış... bebeksi... Uzak geçmişte Tomris'in kendini minicik bir yavru gibi güvende hissettiği şefkatli sarmalayışı götürdüler. Kudurarak ölen çılgın ihtiyara dinginlik sunan tombul elleri.

Tomris son üzüm salkımını da yuttu. Gözyaşına bulanmış elleriyle, genç müteşebbisler grubuyla Turhan'ın beraberliğini gösteren fotoğrafları hırsla yırttı.

Yüzyıl hasadı ancak kendisiyle yüzleşebilenlere var oluş hakkı tanıyordu. Kendinden kopman için cici bicilerle kuşatıyordu seni, "beni al, beni satın al" diyen, baştan çıkarıcı, iç gıdıklayıcı iletiler gönderen. Turhan böyle çağrıla-

ra güler de geçerdi. Neyleyim ki, hasat mevsiminde kendinden kaçacağı sığınağı kalmamıştı.

Kızları gençti... Bunları anlayabilecek miydi?

Kızı adına, ölüm bürokrasisinin düzensizlikte düzen kurmuş çetrefilliğinde koştururken, kendine ait bir davranış değişikliği Dr. Tomris'in dikkatini çekti. Caddeleri geçerken ataklaşmıştı. Eskiden çok dikkatliydi, hele çocukları küçükken. Acelesi vardı da, ondan mı atıyordu kendini arabaların önüne?

Duyduğu acı fizikseldi. Tek kutuplu dünyanın tepesine oturtulmuştu. Yapyalnızdı. Sivri kutup vajinasından girmiş, idrar yolunu yırtmış, karnının içinde ne varsa parçalamıştı; yukarıya daha yukarıya doğru yolunu sürdürüyordu.

Tomris billur bir prizmanın uçurumsu doruğuydu. AyşeAysu'nun duygularının kız kardeşi, yaratı enerjisinin yansısı... AyşeAysu yükseltti Tomris'i oraya, uçuruma yuvarlanmamak için. Umarsız bir başarı.

Yaşlanma... Hayat geçiyordu... Erkeklerle ilişkiler önemsizleşiyordu...

İzlenimci ressam haklıydı, yakalamıştı gerçeğin kıpırtısını. Birbirine ağan renk titreşimleri... Tüm canlılık buydu sonuçta! Beyinde ne çok odak vardır; alıcı, verici, yansıtıcı antenler; itkileri fırlatan, yakalayan, toplayan, dağıtan onlardır. Birbirine değen, akan, karışan elektrik dalgaları, binlerce titrek imge gibi, çakışan ve ayrışan renk aralıklarıyla. Yavaşça, desen belirir. Yavaşça mı? Elektron hızı mı yavaş! İtki kabarcıklarıyla kaynaşan parçacıkların akla sığmaz sayısına oranla yavaş sayılabilir. Devinim işte bu desendir. Fiziksel ve duygusal devinim. Bir karara varmak.

Derken yorulur canlı madde. Elbette dinmez tenin arzusu... Son soluğa dek çalışacaktır beyin antenlerinden kimi. Ancak desen bir türlü belirmez. Hareket renk ayrımlarında dağılır, istek ve karar da... Dağılır... canlılığın helezonları yavaşlar... dönemeçler uzaklaşır birbirinden... yumuşar... dalga... dürtü durulur.

Sen daha yaşlanmadın!.. Bu, canlı maddenin yorgunluğu değil. Bir başkalaşım, yaşam katmanlarında. Yeryüzünün koynunda kayalar nasıl başkalaşırsa, öylesine doku değişimine uğradı tünel... Buz kristali elmas

parçasına döndü. Radyoaktif bir değişimdi bu. Ve yakaladın sonsuz gençliği!

Yazık! Bir daha eriyemez ten sıcağında, özlemez dokunuşu. Sağlamdır, ona güvenebilirsin. Bahar esintisiyle ürperiş değildir, senin yaratıcılığın, uçuvermez. Elmas en dayanıklı madendir! Başkalaşan asal desteğidir o, canlılık sarmalının, karbonun ta kendisidir, kömürdür, tüneldir!.. Durur sonsuzca; çünkü basittir atomu ve karmaşıktır billur yapısı. Dikkat, pek keskindir! Sayısız yüzeylerini birleştiren cidarlar kıldan incedir. Ve sen, sırat köprüsü örneği, o cidarlarda yürüyorsun. Dengedesin. Gerçeğin sayısız billur prizmadan birbirine yansıyan tayfında yaşıyorsun, o olağanüstü aylada. Her an düşebilirsin. Elmasa bir şey olmaz, o sensiz de yaşayabilecek parçandır senin. Ama sen, billurun içinde ve dışında var olan sonsuz boşlukta yok olabilirsin. Derinlik sarhoşluğu. Uçurumun baş döndürücü ve ölümcül çekiciliği. Kimseye önerilmez senin yolun. Canlılık sarmalında elmas tozu taşıyan, tırmanacaktır sırat köprüsüne. Diğerleri ise, koy kömür kalıp kül olsun ya da közde tükensin için için. Daha iyi, elleme sakın.

Yazmaya, yaşlanmadan çok önce başlamıştı AyşeAysu. Fethi'den bile önce. Fethi'den sonra şiddetlenmişti, herkesten gizlediği tutkusu. Ülkesinin insanlarını severek dayanabilmişti, kadınların haklılığını savunarak ve yazarak Fethi'yi ve diğerlerini izleyen yıkımlara. Yazmak, sessiz tanıkları yok edilmiş hayat parçalarını yeniden yaratmaktı. Mesleğini de sevmişti elbette. Yıllar geçtikçe yazmak güçlenmiş, diğerlerinin hızı kesilmişti. Tomris yaşam güçlerin yazmaya yöneldi, deyip çıkardı işin içinden. AyşeAysu insanların doğrudan sorumluluğunu taşımak üzere yetiştirilmişti. Yazmak pek dolaylı bir katkı değil miydi? Yürekli yaratıcılığın ne büyük ve ıstıraplı bir mücadele olduğunu hemen kavrayamadı, yürekli yaratıcılığa hemen ulaşamadı çünkü.

Yazmanın en ilkel biçimi ağuyu iltihap gibi akıtmaktı. Daha gelişmiş bir tür, kanserleşen acıyı dışsallaştırmanın, nesneleştirip denetim altına almanın, nesnelleştirip aşmanın yöntemi olarak, yazmaktı. Sonra, hepten karmaşık, çetrefil bir hal alıyordu yazmak; işte o zaman, kendine özgü ıstırabı başlıyordu. Zihnin bu yoğunlaşabilmeye ulaşabilmesi yıllar alıyordu. AyşeAysu sırasıyla geçecekti yazma kapılarından, pişecekti.

Ara sürede, gizli-açık bir suçlulukla yaşadı, sorumluluklarını tavsatmış, yazma eylemini hasta çocukları iyileştirmeye yeğlemişti. Politik gruplarda, derneklerde uğraşa didine kendini cezalandırdı üç-beş yıl, belki on.

Yurdu insanı yoruyordu. Hastanenin içler acısına perişanlaşmış koşullarında, hekim sorumluluğu sürekli kaygıya dönüşmüştü. Yeni düzen sağlık kurumlarını yiyip bitiriyordu. Çare diye uygulanan yöntemlerden bir süre AyşeAysu da kişisel payını aldı: Muayenehanesinde hasta sahibinden her para kabul edişinde yanaklarını al basıyor, içi sızlayarak Turhan'ı anıyordu. Şımarık veletlerden, varsıllığına mağrur bilgiç ana babalardan, mali imkânları, cinsellikleri, kısaca yaşam alanları engellenmiş ve putlaştırdıkları çocuklarında odaklanmış küçük burjuvalardan, muayenehanedeki kimi hastayla klinikteki arasındaki uçurumsu servet ve sağlık farkına her gün seyirci kalmaktan bezmişti.

Yaşam kavisi yolun ortası aşılınca, başlangıca kıvrılıyordu. AyşeAysu büyüdüğü aile ortamından özgürleşmekle geçirdi ilk yarıyı, ikincisini o ortama dönmekle. Pararın, unvanın hor görüldüğü, iç huzuruna, yalın ve içten dürüstlüğe değer biçilen bir yerdi orası. Acıyı abartmaya değil, dindirmeye yönelikti. En azından, babasının sağlığında öyleydi. Yaşlandıkça, gençliğindeki acı çekme tutkusundan arınıyordu. Kim bilir, belki de, el üstünde büyütülmüş tek çocukların –şımartma hiç söz konusu ol-

mamıştı annesinin verdiği eğitimde– rahatına düşkünlüğüne yerleşiyordu yeniden. İlkokulda en büyük hazzı kitap okumaktı; şimdi de öyle... Alçakgönüllü, bir mutluluğun tutkuya büyümesi. İnsanlara duyduğu sevginin biçimi, özünden bir şeyler korusa da hayli değişmişti. Tabular yıkılmış, yüceltilmiş amaçların yamalı, pırtık, kirli astarı ortaya dökülmüştü. Yarattığı güzellikleri acımasızca yıkabilen zararlı bir canlı türü olduğumuzu –tek özürümüz yıktığımızı fark edip yeni yaratılar uğruna umarsız çabaları göze alabilmemizdi– kabul edebildiğinde, yeniden doğmuştu sanki. Tanrı aşkına, yılan gibi başkalarını, akrep gibi kendini sokmakta akla ve vicdana uygun ne vardı? İnsan soyunun asal saçmalamasından doğan yüce ıstırabı! Belki de sonuçta Tomris gibi düşünmeye başlaması, yazmaktan başka her amaca sırtını dönebilmenin özürüydü. Belki de, yazmak denen neşteri kendine ve başkalarına batırabilmesiyle gerçekleşen, şaşırtıcı ve sarsıcı müdahalenin sonucu! Kim bilir.

Özyaşamsal yazmak, ikinci kez yaşamak değildi. İkinci kez yüzmekti, suyun derinliğini ölçerek, çifte bilinçle deneyimleniyordu. AyşeAysu, Fethi'yle yaşananı sözcüklere dökerken, tümcelerce düzenlerken, düzenlenmeye başkaldıran yaşantılardan imgeler yoğururken, ilişkilerinin dördüncü gün sona erdiğini ayrımsadı: "sonlanmaya yargılanmıştı" daha kapsamlı bir deyiş!

Herkesin ve kendisinin düşündüğü gibi Fethi'yle Şirin'in annesinin barışmasıyla sonlanmamıştı. Dördüncü gün AyşeAysu kırık bir bebek gibi dökülüverince bitmişti. Şirin ve annesi yeryüzünde var olmasalardı da bitecekti. Fethi beşinci gün yargıyı AyşeAysu'nun yüzüne karşı okuduğunda, bunu biliyordu, kararın geri dönüşsüzlüğünü. Fethi'nin bir parçası, derin, saklı, kendi denetiminde olmayan bir bölümü biliyordu, diyelim. Erkeğin sonraki yalpalamaları, aşınmaz kayayı örten daha daya-

nıksız, daha sonradan edinilmiş kişilik katmanlarında seyretti. Memnuniyetsizliğini parçalanarak dile getiren bu kadın tipini, geçitsiz kayanın ait olduğu Orta Anadolu stepi tanımıyordu. Dağılırken direnebilen, incinmişliği boyun eğmeyen, gene de, bozkır kadınlarının binyıldır, özsavunuda biledikleri tırnaklarıyla yara açmayı bilmeyen bu kadını. Onda yumuşak, kırılgan ne varsa erkekteki sertleşebilirliklere çağrıydı. Korumak için mi atılıyordu adam; incitiyordu, nasıl onaracağını bilemiyordu. Bu yeni canlı türünü yadırgıyordu. Stepin kapanık dayanıklılığıyla öğrenmekten kaçınıyordu. Öğrenmeyi denemekten ürküyordu diyelim.

İşte yan yana duruyorlar, Türk aydınlanmasının; İkinci Dünya Savaşı ertesinde doğmuş iki genci; kırsal Fethi, kentsel AyşeAysu... Aşk, bağrı dağlayan bir hasret, ezgisi değil artık. İlişki kurmayı deneyen üçüncü kuşaktır bu. Birbirlerini nasıl seveceklerini bilemiyorlar.

Kulak kabartın, İkinci Cumhuriyetçileri işitebiliyor musunuz? AyşeAysu ile Fethi'nin başarısızlığından da "muasır medeniyet" yakalama azmini sorumlu buluyorlar! Yanlışlık değil, eksiklik söz konusu. Kadınla erkek yan yana durunca köprüler kurulur sanıldı, kurulmuş gibi davranıldı. Kaypak yanılsama... Peki, eskiden nasıldı? Ninelerimiz ve dedelerimiz evlilik yatağında birbirlerini nasıl sevmeyeceklerini iyi bellemişlerdi. İkinci Cumhuriyetçilerin unuttuğu ve bizim de artık unuttuğumuz işte bu! Hasrete vurgun özdoyumcular ulusu! Bir imgeye yaşam boyu bağlı kalmak çok kolay, bir insana zor, belki de imkânsız! AyşeAysu'nun Fethi'nin hasretiyle özdoyumun alevden doruklarına tırmandığı o iki buçuk yıl, varlığını halkının düşlem gücüne sonsuzca gömülmüş duyumsaması, emekçi sınıftan bir gence âşık oluşunu siyasal bilincinin onaylamasından mıydı? Koca bir halk türküleri dağarı bin kolla kucaklamıştı AyşeAy-

su'yu, neredeyse tenseldi ilişkisi ezgilerle. Fethi'nin de türkü dinleyip onu düşündüğünü ve onun hayaliyle eriyip uçtuğunu biliyordu. Varlığının, AyşeAysu'nun denetimi dışındaki bir bölümü biliyor, belki de bununla övünüyordu, gündelik bilincine itiraf etmese de. Bilmek istemediği, Fethi'nin Ayşe'nin imgesiyle tutuşan sertliğini kimi kez karısında söndürdüğüydü.

Fethi'de alevlediği arzunun yapısını kavramaktan da, duyumsamaktan da kaçınmıştı. Bu patlayıcı lavsı kudret kadını ürkütüyordu. Uzun yıllar, adamın sabırsızlığından ürktüğünü söyledi kendine, bu yalnızca görünebilen kısmıydı ürküntünün. Kapanık ve karanlıktı adamdaki enerji, salınımı böyleydi, tutuklayıcıydı. AyşeAysu'nun kanından köklenip göğüslerinden fışkıran, gövdesini bir ağaç gibi adamın bedenine bağlayan güçse kadını dünyadan kopartmıyordu, tersine dallarını giderek genişleyen ve saydamlaşan ufka uzatıyordu. Fethi'nin ufku ise AyşeAysu'nun teninde toplanmıştı. Bu noktada 3. kuşak Türk aydınlanmasının insanları olmaktan çıkıp Âdem ile Havva'ya dönüşüyorlardı. Havva'mız ürkünce, büzüşen derisinin çekeceğini, ten esnekliğini yitirdikçe, adamın büsbütün daralan ufkunun çivi başına doluşacağını unutmuştu. Âdem kaynaşma şafağında kadınının coğrafyasını gezegenden söküp ayırmamıştı ki... Oysa şimdi, yüksek basınç altında sıkışıp nesneleşen enerjisi erkeğin, şefkatsizdi, çiviliyordu iki teni de, fena acıtıyordu. Gizemli bütünsellikten, AyşeAysu'ya ve Fethi'ye süren insanlık macerasının yokuşlarında inişlerinde, ten bilgisinin biriktiği protein sarmalları –ışık yıllarınca uzayan– kim bilir hangi taşa takılıp kopmuştu!

AyşeAysu yaşlılık arifesinde, Fethi'nin vaktiyle korkutan enerjisinin adamdaki en etkin güzellik olduğunu kabul ediyor. Ziyan edilmeseydi, şefkatin çağıldayacağı kaynaktı o.

AyşeAysu'nun duruluğa ulaşması pek uzun sürdü. Turhan'ın cenazesinde Fethi'yi ikinci eşiyle görmek çarpmıştı onu. Bu kadın da AyşeAysu'ya ve Şirin'in annesine benziyordu. Yuvarlak çizgili, akça pakça kadınlar dizisinde bir boncuk olmayı AyşeAysu hâlâ onuruna yedirememediğini sarsılarak fark etti o gün. Gerçekle yüzleşmek, Havva'nın sayısız suretlerinden yalnızca biri olduğunu sindirmek bunca zordu demek! "Birey" söylencesi... ne içinde büyüdüğü halkın geleneğinde vardı, ne dünya için düşlediği çözümde... Öyleyse...

1999 sona ererken AyşeAysu, Tomris'leydi. Kaktüslerle limon ağaçlarının meşinsi yaprakları, yılbaşı çiçeklerinin kızıl dilleriyle bezeli küçük çatı katında. Yalnız iki kadın. Erkekler çekilmiş, evlatlar uzakta. Biri divana uzanmış, öbürü salıncaklı koltukta. Tomris'in zarif gövdesi, son aylarda şişmanlayıp hantallaşmış. Şarap içip eskilerden dem vuruyor, bugünleri konuşuyorlar. 21. yüzyıl şerefine patlayan havai fişeklerin yıldızımsı aydınlığı, sarayı andıran küçük dairenin camlarından süzüle yansıya bitkilere dolanan bir ebemkuşağı. Ev sahibesinin kedisi bir köşeye dinginçe kıvrılmış, gözleri ateşböcekleri. Kadının dalgın eli, kedinin yumuşak hırıltılarla dalgalanan kürkünde geziniyor.

Hayır, muayenehanemi kapattığıma pişman değilim. İkiyüzlülükten usandım. Böyle para kazanmak istemiyorum. İnsanı hasta eden hayattır. Ne kadınlar gördüm, gereksindikleri tek sağaltım, yaşam kalıplarını kırmaktı. Bu güçten yoksundular. Hem kırsalar ne olacaktı? Dışarıda ıssızlık.

Şefkatle baktılar birbirlerine, iki kadın ve kedi.

Sen eskiden böyle değildin.

Umutsuzluk değil bu. İnsanlara kalıpların içinde –tabutta gibi– uyuşup kalmayı sürdürebilmeleri için ilaç vermenin akılcılıkla ne ilgisi olabilir? Üstelik yeni bir yöntem bile değil. Dinler eskiden beri bu işlevi yüklenmemiş midir?

Tomris, Turhan'ın ölümünden sonra başkalaşmıştı. Bükülmeden esneyebilen, asal yapısını değiştirmeden uygun şekli alabilen tavrı, davranışları, sivri ve acıtıcı uçlara dönüşebilecek bir kırılganlıktı artık. Eski eşin ölümü insanı bu kadar sarsabilir miydi? Turhan'ın ömrünün sonunda bulaştığı, süpürülmesi Tomris'e kalmış, AyşeAysu'nun ayrıntılarını bilmediği güçlükler mi kadını yıpratmıştı?

AyşeAysu, Tomris'e hayrandı, eski yıllarda, onun yaşam yeteneğine. AyşeAysu'nun özleyip de olamadığıydı Tomris. Her insanın farklı bir ağrı eşiğinin olması gibi, herkesin pes ettiği bir nokta mı vardı? Mutlaka var olan bir nokta. Oraya dek ulaşmamışsa hayat yolun, yok sanıyordun.

Tüm hayallerimiz yıkıldı. Mutlu evlilikler ummuştuk, boşandık. Mutlu aşklar düşlemiştik, terk edildik. Mutlu bir devrim amaçlamıştık, darmadağın olduk.

Gene de yaşam güzel.

Nesi güzel?

Bilmiyorum, çocuklarımız, kuş cıvıltıları, küçük şeyler, günbatımı.

Dediklerinin hiçbiri küçük değil.

Doğa güzel.

Öyleyse onunla bütünleşmeli.

Sen zaten doğayla iç içe yaşıyorsun burda.

Yan yana duruyorum, aynı şey değil.

Tomris ne demek istiyordu? Kardeşim Tomris, bilinmezliklere kayıyorsun. Uzat bana elini.

Demek canlılığın devingen dengesi bunun için zıt yönler arasında salınıyordu; yoksa bir yönün çekimine kapılıp sürükleniyordun, dönmemecesine.

Turhan'ın son günlerinde, ölümünde, Tomris'in kaldıramadığı bir sır yükü mü gizliydi?

Biliyor musun, gömme töreninde Fethi'yi yeni karısıyla görmek beni sarstı. Ne saçmalık değil mi?

Hayır, çok doğal. Birbirinizi hiçbir zaman tümden unutamadınız.

Tomris rahatlamış, eski özgüven ve canlılık aydınlanmıştı yüzünde. AyşeAysu ferah bir soluk aldı.

Birbirimizi hiç sevmedik ki biz. Onun gövdesine çekiliyordum, müthiş bir güçle. Ve ölesiye korkuyordum o bedenden. İçimdeki masal, efsane, öğüt korkuyordu.

Hükmedilmekten korkuyordun.

Aşk bu değil, bu kadarcık değil.

Kendinden korkuyordun. Gövdendeki sınırsız arzudan.

Güvenin olmadığı yerde sevgi ne arasın.

.....

Fethi ise beni hiç sevmedi. Onunki yalnızca tenin ateşiydi.

.....

Beni sevmediğini kabul etmek canımı acıtmıyor artık.

Öyleyse bir adım daha at.

.....

Onun hiçbir kadını sevmediğini ve sevemeyeceğini kabul et.

.....

Görüyor musun, bu adım çok daha müşkül.

Tıpkı insanın ferdi ölüm gerçeğini sindirebilse de, türün yok olma ihtimali karşısında kapıldığı irkiltinin ve ürküntünün hiçliğe uzanabilmesi gibi.

Onlar yalnızca annelerini ve kızlarını sevebilirler. Kendi korkularını aşıp sana el uzatamazlar.

Fethi'nin hangi engeli aşabilmesi kolaydı ki. Boşanabilmesi yirmi küsur yıl almıştı. 1982'den beri bir arkadaşının muayenehanesinde röntgen teknisyeni gibi çalışıyordu. O Fethi ki ne yaman bir beceri sergilerdi, asistan derneğine yeni üyeler kaydederken, hükümet baskısından ürküp ayrılmak isteyen üyeleri caydırırken. Kimini akılcılıkla ikna ederdi, kimini güzel sözlerle, diğerlerini tatlı sert tutumuyla. Karşısındakinin kişilik yapısını ânında sezer, uygun tavrı hemen geliştirebilirdi. Amaç uğruna çalışırken nasıl güvenilirdi. Belki de bu özelliği Aysu'nun gözlerini kamaştırmıştı, bir zamanlar. Şimdiyse... çevresindeki kadınlar atlayıp sıçrıyorlardı, en azından deniyorlardı. Yakında büyükbaba olurdu. Şirin, baba mesleğini seçmiş, hekim çıkmış, evlenmişti. Şirin'in annesi bir laboratuvar yönetiyordu.

Niye yaşıyoruz bu acıları, niye?

Yanıtını biliyorsun.

.....

Böyle olgunlaşıyor insan.

Sıçraya sıçraya insan sonuçta nereye varılıyordu? Tomris'in şu anda durduğu yere mi? Ürpertici.

Tomris konuyu değiştirmiş, mavi sardunya yetiştirme merakını anlatmaya dalmıştı. Bitki hormonlarıyla, madensel karışımlarla, farklı tohumlarla durmadan deniyordu, aylardır. Anlatırken heyecanlanıyor, yanakları pembeleşiyordu.

AyşeAysu onu izlemekte zorlanıyordu.

Benimki de işte böyle, mutlu bir delilik.

AyşeAysu, Tomris'e bakıyor, Turhan'ı düşünüyordu. Bir süre Turhan'dan hoşlanmış mıydı? Sığınılacak kale gibiydi adamın varlığı. Yumurtalık kisti ameliyatının öncesinde ve sonrasında? Kocası ve Turhan, kendisi ve Tomris birbirine ağan imgelere dönüyordu zihninde. Çok içmişti. Turhan'ın zayıf noktası yönetme tutkusuydu. Tomris gibi başına buyruk bir insan... elbette isyan etmişti ona.

AyşeAysu'nun usunda hep aynı soru: Sol hareket çökmeseydi, Turhan'ın zayıf noktası, topluluk dayanışmasında onarılacak mıydı, yoksa gizli bir kangrene mi dönüşecekti, örtük çürümelerle beslenen?..

Son zamanlarda kentin sokaklarında yakaladıkları çocukların canını yakan yalnız yaşlı kadınlar türemişti. Yeni bir tür delilik. Yalnızlık mazlumları zalimleştiriyordu. Eskiden yok muydu bu kadınlar? Evlatlıklarını mı çimdirir, ittirirlerdi kadife perdeler arkasında ve sonra yumuşacık, kibar gülümserler miydi dünyaya?

Tomris'e sormaya çekiniyor, onun zihninde de benzer soruların kovana hapsolmuş arı gibi döndüğünü kestirebiliyordu. Soruları açığa vurmak Tomris'i rahatlatır mıydı, büsbütün mü iterdi kaydığı yöne? Karar veremediğinden sessiz kalıyordu.

Tomris'ten ayrıldığında saat gece yarısını çoktan vurmuştu. Sokaklar karnaval kalabalıklarıyla dolup taşıyordu. Palyaçolar ve soytarılarla. AyşeAysu yalnızdı. Kızı yeni dünyadan telefon etmiş, yeni yüzyılı kutlamıştı. Başka bekleyeceği yoktu. Yeterince çalışmıştı, yazmaya ve düşlere ara verdi.

Artık yaşlı bir kadın olmanın emniyetiyle kalabalıkları aştı tenhalara yürüdü. Yıldız pırıltılı bir gece, Samanyolu seçilebiliyor.

Birkaç yıl önce, 2000 yılına zamanla baş başa girme düşüncesi ürperticiydi. Düşlemde acıyla irkilten pek çok olasılığın gerçekleşirken dehşetini yitirmesi gibi, düşsel burukluğundan arınmış duru bir andı bu, güzeldi, yaşanılası.

Bir türkü tutturmuştu. Ucu yanık mendil gibi kıvrıla büküle, kendi kavrukluğunda tükenen ezgi. Fethi ne güzel türkü söylerdi... Hasret... Avuçta söndürülmüş sigaranın acısı gibi saklı yanık... Sevdiği tüm erkeklerin sesi güzeldi. Rastlantı mı? Sıcak ses dalgaları teni sarmalardı. Kocası ve Turhan Rumeli havalarını severlerdi; Dede'den, Itri'den, Hacı Arif Bey'den okurlardı, Rıfat Bey'den. Ezgi kabarır taşardı seslerinde. Istırabın coşkunlaşması, seçkin sınıfın ayrıcalığı mıydı? Kavuşmasını bilmeyen bir halkın ses şairleri.

Ayrılık ezgilerine bata çıka yüzmeye çabalamıştı sevdiği erkekler ten denizinde, kan ter içinde. Binyıllardır çiğnedikleri toprak çekilivermişti ayaklarının altından. Şefkati ancak şehvetten yaratabilmek... Ne talihsizlik... Ne hazin eksiklik... Zihninin aydınlığında onları görebildiği süre, anlayabiliyordu deneyimsiz yüzücülerini. Yalnızca zihninin aydınlığında bağışlayabiliyordu onları.

Aldanıp aldatanları. Altlarında yatan teni serin ve edilgen sanıyorlardı. Ateşi tutuşturmaya çalıştıkça batıyorlardı. Denize bir türlü çıplak dalamıyorlardı; yıllar geçtikçe dişil gözenekler daha berrak seçiyordu eril tene yapışmış zırhın altındakini, kendini beğenmişliğin dişsiz, aç ağzı ardına saklanmış özgüvensizliği. Ne gerek vardı bütün bunlara. Şefkatten istek doğuran ten denizine mutlu çocuklar gibi bırakıverselerdi ya kendilerini, yaşadıklarına şükrederek. Gövdesel aşk buydu işte. Erkeğin bu

bebeksi kendini verişi. Tenin tene güveni. Tenin tene kavuşması. Pek parlaktı ışığı ve pek kısa ömürlüydü. Hücre çekirdeğinden doğan canlı maddenin, soluklarla yan yana, selviler altına serpilmiş karbonsuz kimya külüne dek dolanan tükeniş serüvenini aydınlatabilmesi nasıl beklenirdi, bu seyrek çakımlı ışıktan?

Çocukluğunun yalnız kadınlarını andı. Evlenmemiş kızlar, genç dullar, mahalleyi çiçeklendiren fisto perdelerin ardındaki odalara kapanır, radyo dinlerlerdi, şarkılara eşlik edip de. AyşeAysu'nun onlardan ne farkı vardı? İçinde hâlâ harlayan ateş soluğunu sesiyle boşaltıyordu. Ezgi tüm derisini yalıyordu. Yarı yolda bırakmıyordu kadını, arkasını dönmüyordu, başkasına uçmuyordu. Ezgi kulağını ve gönlünü veren herkese kucağını açıyordu, "başkası" denen sınır kalkıyordu.

Aşkın özendiği doruktaydı; "ben"in yittiği anda. Fethi'yle macerasını yazmaya ara vermişti, Turhan öleli. Tomris ve Turhan'la arasındaki sınırlar saydamlaşmış, geçirgenleşmiş, erimişti. Tomris'in Turhan'dan bir süre sonra o saçma sapan trafik kazalarından birine kurban gidişinin acısı, eriyen benlik sınırlarıyla akmıştı. Tomris mavi sardunya yetiştirebilmekten ümidini kesmişti sonunda; AyşeAysu ileydi bundan böyle.

Samanyolu ışığında bir aydınlanma ânı. Tomris'in âşıkları olmuştu, Turhan'dan sonra, aşkları değil. Tek bir adamı sevmiş, onunla evlenmiş, ondan ayrılmıştı. Gövdesinin bir haz orkestrası oluşu kadını hep şaşırtmıştı; kıpırtısız gibi duran teni uyandıracak öpücüğe gereksinim yoktu ki. Zevkten doyum, doyumdan istek dalgaları doğuran dişil tenini için için kabul edememişti. Neden?

Annemle babam kapıştı mı, hep mutlu bir aşk düşlerdim, demişti bir kez AyşeAysu'ya.

Kafdağı'nın ardından ulaşan rüzgâr kanatlı atlının öpücüğü. Elini uzatacaktı kıza, atacaktı onu kısrağının terkisine, yalçın acılardan aşırtacaktı.

Gecenin serin dokunuşu AyşeAysu'yu ürpertti. Kendi pes noktası nerdeydi acep? Ne zaman yuvarlanacaktı elmas parçasının yüzeylerinin arasındaki kıldan ince kılıçtan keskin cidardan boşluğa? Yazarlar hayallerinin hayal olduğunu bilen yegâne kişilerdi, delilikleriyle ilişki kurabilme şansı yalnız onlarındı. Ama bir şanstı bu, kesinlik değil. Şansı her zaman yaver gidecek miydi? Hem gitmese ne olurdu ki... Hiç umursamadığını fark etti.

Nicedir, zihnine hep eşlik etmiş, parantez içre ses dinmişti. Doğurup parçalanan, çatışıp birbirini yok sayan duygular çeşitliliğini bir arada tutan çizgisel bir düşünceydi o sorgulayıcı ses. Ona gereksinimi kalmamıştı artık, o da eriyip kavuşulan dengeye katılmıştı, sezgi bütünselliğine.

Çeyrek yüzyıl öteden bir genç kız hayali titreşti imgelemde, o zamanki kendisi:

Bir kış günü, dondurucu soğukta aşk acılarıyla kavruk, Kızılay'da dolmuş bekliyor. Birden umutsuzluğunun arasından ılık bir ıpıltı doğmuş, pırıltılı Samanyolu gibi durağı kuşatmıştı, paltolarının içine büzülmüş, üşüyen insanları. O ılıklık, o pırıltı, onlar da mı imgelem oyunuydu?

Başka bir genç kadını anımsadı. Evlilik hazırlıklarının birinden ötekine koşuyordu, nişanlısı meşguldü, uğraşamıyordu. Yağmurun altında mutluydu, bluzu ıslanmış, serin havanın dikleştirdiği göğüslerine yapışmıştı. Evliliğinin yaşam boyu süreceğine inanıyordu. En az iki çocuğu olmalıydı; cumartesileri alışverişe çıkmalı, pazarları onlara pasta pişirmeliydi.

Genç kadının masumiyeti dokunaklıydı; yaşlı, ona gülümsedi. Genç kadın derisi biliyordu, yaşlı bilincin

anımsadığını; hiçbir erkek dokunuşu yağmurunki kadar tatlı ürpertmeyecekti tenini.

21. yüzyıla tek başına yürüdü.

AyşeAysu'nun duruluğa ulaşması pek uzun sürdü. Turhan'ın cenazesinde Fethi'yi ikinci eşiyle görmek çarpmıştı onu. Yuvarlak çizgili, akça pakça kadınlar dizisinde bir boncuk olmayı AyşeAysu hâlâ onuruna yediremediğini sarsılarak fark etti o gün. Gerçekle yüzleşmek, Havva'nın sayısız suretlerinden yalnızca biri olduğunu sindirmek bunca zordu demek! "Birey" söylencesi... ne içinde büyüdüğü halkın geleneğinde vardı ne dünya için düşlediği çözümde... Öyleyse...

"Çok yalın bir ifadeyle yaşamı yazarak kavramak, yazarak yaşam üzerine düşünmektir AyşeAysu'nun yaptığı; fakat bu düşünme ve kavrayış, kaçınılmaz olarak cinsiyetlidir: Mesleği de dahil olmak üzere, toplumsal ve kültürel kurumlar ve yapılar içinde kadının yerini anlama çabası, aslında kadının en çağdaş, en devrimci, en yenilikçi çevrelerde bile süren açık ya da örtük ikincilliğini fark etme ve sorgulama çabasıdır."

Prof. Dr. Dilek Direnç

can

15 TL
KDV DAHİL

ISBN: 978-975-07-2324-7

9 789750 723247

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi